

IRINA B. ERDVIK, HELGA BIRGIT BJØRNARÅ, RUNE ERVIK
OG THOMAS MYKSVOLL

Kunnskap om virkning og drift av utstyrssentraler

Delrapport 2: Bruk og merverdi

Irina B. Erdvik, Helga Birgit Bjørnarå,
Rune Ervik og Thomas Myksvoll

Kunnskap om virkning og drift av
utstyrssentraler

Delrapport 2: Bruk og merverdi

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Bergen/Oslo 2023

© Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2023
Rapport 2023:4

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
Co/Institutt for samfunnsforskning
Munthes gate 31
Postboks 3233 Elisenberg
0208 Oslo
www.sivilsamfunn.no

ISBN (digital): 978-82-7763-793-8
ISSN (digital): 1891-2176

Rapporten er finansiert av forskningsmidler fra Gjensidigestiftelsen gjennom Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Senteret er et samarbeidsprosjekt mellom NORCE Norwegian Research Centre og Institutt for samfunnsforskning.
VERSJON 17.12.2020

Innhold

Forord	6
Sammendrag	8
Formål	8
Bruksterskler	9
Begrunnelser for bruk	9
Hvordan utstyrssentralene brukes	10
Betydningen av å kunne låne	10
Utstyrssentralenes merverdi	11
Barrierer, muligheter og forbedringsforslag	12
Summary	14
Purpose	14
User thresholds	15
Reasons for use	15
How the equipment centres are used	16
The importance of being able to borrow	17
The equipment centres' added value	18
Barriers to opportunities and suggestions for improvement	18
Innledning	20
Utstyrssentraler	21
Hva vet vi om utstyrssentralene og hvordan de brukes?	22
Formål og problemstillinger	25
Data og metode	27
Spørreundersøkelsen	28
Rekruttering og utvalg	28
Analyse av spørreskjemadata	29
Intervjuundersøkelse	30
Rekruttering og utvalg	31
Kort om utvalget	32
Analyse av intervjuene	32
Etikk og personvern	33

Resultater fra spørreundersøkelsen.....	34
Utvalgskarakteristika	34
Syn på utstyrssentralene	36
Utstyrssentralenes formål.....	36
Opplevelsen av å bruke utstyrssentralen	37
Bruk av utstyrssentraler	38
Bruk av ulike tilbud.....	39
Hvem låner og hvem bruker utstyret?	39
Lånehypphet.....	39
Hvem låner ofte?.....	40
Hvorfor brukes utstyrssentralene	42
Hvem oppgir de ulike begrunnelsene for å bruke en utstyrssentral?	43
Betydningen av tilgang på utstyrssentral	46
Kan ulike motivasjoner for bruk forklare variasjon i lånehypphet?	47
Ønskede tilbud fra utstyrssentralene.....	49
Åpningstider	49
Tilbud som ønskes fra utstyrssentralene	49
Tiltak for økt bruk	50
Oppsummering	51
Resultater fra intervjuer med låntakere.....	53
Kjennskap til utstyrssentralen.....	53
Hva lånes, og hvordan vurderes utstyrskvaliteten og kvaliteten ved selve utstyrssentralene?	54
Variasjon i lånebehovet og hva slags utstyr som lånes	54
Standard på og utvalg av utstyr	54
Utstyrssentralens kvalitet: kompetanse og kunnskap, tilgjengelighet og geografisk plassering.....	55
Motivasjon for bruk av utstyrssentralen: økonomi og inkludering, forbruksreduksjon og miljøhensyn, lagring og plasshensyn samt utprøving av aktiviteter.....	57
Barrierer og muligheter for lån ved utstyrssentraler.....	60
Informasjon og markedsføring	60
Stigma og ubehag ved utstyrlån.....	62
Tilgjengelighet	63
Samlokalisering og nærhet til aktiviteter	64
Oppsummering	65
Diskusjon og konklusjon	68
Styrker og svakheter ved utvalget	68
Syn på utstyrssentralene	69
Hvorfor brukes utstyrssentralene?	71
Hvordan brukes utstyrssentralene?	74
Betydningen av å kunne låne.....	76

Utstyrssentralenes merverdi i lokalsamfunnet	78
Barrierer, muligheter og forbedringsforslag	82
Litteratur	84
Vedlegg.....	88
Informasjonsskriv til deltakere i spørreundersøkelsen.....	89
Informasjonsskriv til deltakere i intervju	93
Spørreskjema til låntakere (norsk versjon)	97
Spørreskjema til låntakere (engelsk versjon)	121
Intervjuguide til låntakere	146
Resultattabeller.....	147
Sammendrag	149

Forord

Utstyrssentraler tilbyr gratis lån av utstyr til sport og friluftsliv, og de fremheves ofte som et lavterskeltilbud som kan bidra til å redusere de negative konsekvensene av å vokse opp i en lavinntektsfamilie. Samtidig fremheves utstyrssentraler også som en mulig kilde til redusert forbruk og mer fysisk aktivitet i befolkningen. Til tross for at det satses stort på utvikling av utstyrssentraler i Norge, har vi lite kunnskap om den mulige verdien som disse utstyrssentralene tilfører norske lokalsamfunn. Dette forskningsprosjektet søker å frembringe ny kunnskap om både utstyrssentralene og låntakerne ved utstyrssentralene. Prosjektet munner ut i to delrapporter: (1) *Rammevilkår og drift* og (2) *Bruk og merverdi*. Denne rapporten utgjør delrapport 2 fra dette prosjektet, som i sin helhet er finansiert av Gjensidigestiftelsen.

Rapporten er utgitt av Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, som er et samarbeidsprosjekt mellom NORCE Norwegian Research Centre og Institutt for samfunnsforskning. Senteret er finansiert av Kulturdepartementet og en rekke andre departementer. Formålet med denne rapporten er todelt. For det første undersøker vi hvem som bruker utstyrssentralene, hvorfor de brukes, og hvordan låntakerne opplever utstyrssentralenes formål. For det andre undersøker vi hvordan låntakere opplever utstyrssentralenes merverdi i lokalsamfunnet.

For å oppfylle de to delformålene bygger rapporten på både kvantitative og kvalitative data som kan gi en bedre forståelse av hvem låntakerne er, og hvilket syn de har på utstyrssentralene og bruken av disse. Det kvantitative datamaterialet er innhentet gjennom en spørreundersøkelse som ble formidlet til alle låntakere som var registrert i brukerdatatabasen til stiftelsen Barn, Unge og Aktivitet (BUA), og som hadde samtykket til kommunikasjon på e-post og/eller SMS: totalt 42 996 personer. Blant disse var det 8955 låntakere (19,4 prosent) som gjennomførte undersøkelsen helt eller delvis. Det kvalitative datamaterialet er basert på intervjuer med låntakere ved seks utstyrssentraler i fem kommuner i ulike deler av landet (Kvinnherad, Lindesnes, Oslo, Stord og Vågan).

Vi ønsker å takke alle låntakerne som har bidradd til prosjektet ved å ta seg tid til å stille til intervju eller svare på spørreundersøkelsen for å dele den

---

innsikten og erfaringen de har. Prosjektet har hatt en referansegruppe bestående av Monica Vogt, daglig leder i BUA-nettverket, Kristian Randen, ansatt i Kirkens Bymisjon ved Skattkammeret St. Hanshaugen i Oslo, Irene Prestøy Lie fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) og Annhild Mosdøl fra Gjensidigestiftelsen. Vi takker deltakerne for stort engasjement og nyttige innspill underveis i prosjektet. Til sist vil vi også takke Bernard Enjolras ved ISF for intern kvalitetskontroll.

Kristiansand, juni 2023

Irina B. Erdvik, Helga Birgit Bjørnarå, Rune Ervik og
Thomas Myksvoll

Sammendrag

Denne andre delrapporten fra forskningsprosjektet «Kunnskap om virkning og drift av utstyrssentraler» undersøker hvordan utstyrssentralene brukes, og hvilken merverdi de gir. Utstyrssentraler tilbyr gratis lån (eller i noen få tilfeller rimelig leie) av utstyr til sport og friluftsliv. Offentlige dokumenter som omtaler utstyrssentralene, fremhever dem ofte som et lavterskeltilbud som kan bidra til å redusere de negative konsekvensene av å vokse opp i en lavinntektsfamilie (Erdvik mfl., 2023). Sentralene selv rapporterer imidlertid at de opererer med et langt bredere spekter av formål, som også inkluderer aktivitetsdeltakelse for barn, unge, familier med minoritetsbakgrunn og innbyggere som ikke har utstyret tilgjengelig, i tillegg til å få flere aktive, gjøre det lettere å prøve ut nye aktiviteter og bidra til redusert miljøbelastning. Formålet med denne andre delrapporten er todelt. For det første undersøker vi hvem som bruker utstyrssentralene, hvorfor de brukes, og hvordan låntakerne opplever utstyrssentralenes formål. For det andre undersøker vi hvordan låntakerne opplever utstyrssentralenes merverdi i lokalsamfunnet.

Resultatene som presenteres i denne rapporten, er basert på kvantitative og kvalitative data. Det kvantitative datamaterialet er innhentet gjennom en spørreundersøkelse som ble besvart av 8955 låntakere med en låneprofil tilknyttet BUA-nettverket (tilsvarende en svarprosent på 19,4). Det kvalitative datamaterialet består av semistrukturerte, kvalitative en-til-en-intervjuer med 16 låntakere ved 6 utstyrssentraler i 5 kommuner. Det samlede datamaterialet gir en god oversikt over låntakerne ved utstyrssentralene og hvordan de opplever utstyrssentralenes tilbud, formål og merverdi, samtidig som det gir dypere innsikt i motiver, barrierer og muligheter for lån ved utstyrssentralene.

Formål

Låntakerne var i stor grad enige eller helt enige i at utstyrssentralen hadde til formål å bidra til at barn og unge som vokser opp i en familie med lav inntekt, skal kunne delta i aktivitet (94,6 prosent). Vel så mange låntakere rapporterte at de også opplevde at utstyrssentralenes formål var å bidra til at innbyggere som ikke har utstyret tilgjengelig, skal kunne delta i aktivitet (95,6 prosent), å bidra til at barn, unge og familier med minoritetsbakgrunn skal kunne delta i

aktivitet (95 prosent), å gjøre det lettere for innbyggerne å prøve ut nye aktiviteter (93,2 prosent), å bidra til at flere er fysisk aktive (91,5 prosent), og å redusere miljøbelastningen gjennom mindre forbruk (85,5 prosent).

Bruksterskler

Det var også stor grad av enighet (83–89 prosent) om at det er enkelt å låne, at man får hjelpen som trengs, og at sentralene er lett tilgjengelige og har utstyret som ønskes. To tredjedeler rapporterer at åpningstidene passer (64 prosent). Bare 5,64 prosent av respondentene var helt eller delvis enige i at det er flaut å låne, mens 5,3 prosent stilte seg nøytrale til påstanden, og hele 89,1 prosent var helt eller delvis *uenige*. Totalt sett fremstår tilgjengeligheten som god og bruksterskelen som lav, og det at om lag 95 prosent av låntakerne ikke opplever det som flaut å låne, taler for at tilbudet ikke virker stigmatiserende.

Begrunnelser for bruk

Når redusert miljøbelastning er det formålet som færrest av låntakerne forbinder med utstyrssentralen, er det interessant å se at miljøhensyn er den vanligste begrunnelsen for å bruke en utstyrssentral. Dette tyder på at låntakerne setter miljøperspektivet høyt, men at miljøformålet kanskje ikke er formidlet tydelig fra offentlig hold. Andre vanlige begrunnelser for bruk er ønsket om å prøve ut utstyr før man eventuelt kjøper, at man ikke har råd til eget utstyr, at utstyret har blitt for lite, og til slutt «andre grunner».

De kvantitative analysene viser ellers at det er betydelig høyere sannsynlighet for at låntakere med høyere utdanning og inntekt oppgir at de låner utstyr fordi de vil redusere innkjøpene sine av miljøhensyn, mens begrunnelsen «ikke råd til å kjøpe eget utstyr» er vanligere ved lavere alder og inntekt. Ellers finner vi at det å teste utstyret før eventuelt kjøp er en begrunnelse som er forbundet med høyere inntekt og lavere alder.

I intervjuene blir det tydelig at ønsket om redusert forbruk gjerne kombineres med argumenter rundt fordeler for privatøkonomien, da gratis utlån er penger spart, uavhengig av personlig økonomi. Gitt gratisprinsippet kan utstyrssentralene være betydningsfulle, særlig i den nåværende økonomiske situasjonen med økt inflasjon og redusert kjøpekraft.

Intervjuene tematiserer også inkluderingsaspekter, herunder tilgang til utstyr for alle og inkludering av grupper som av økonomiske eller andre årsaker opplever barrierer for deltakelse. Å bruke utstyrssentralene som en form for delingsøkonomi kan i seg selv begrunnes med inkludering, fordi «vanlige folks» deltakelse bidrar til å redusere et eventuelt stigma og ubehag ved å låne, sammenlignet med en situasjon der tilbudet er forbeholdt sårbare grupper. Dette blir særlig fremhevet som viktig blant de låntakerne som jobber i skolen. Intervjuene får også frem lånebegrunnelser som liten plass til å lagre utstyr hjemme og lån av utstyr til venner og bekjente som er på besøk langveisfra. I det store og hele viser intervjumaterialet at ulike motivasjoner for å låne er

sammenvevd, utfyller hverandre og danner en samlet argumentasjonsrekke for bruk av sentralene.

Hvordan utstyrssentralene brukes

Inntrykket fra intervjumaterialet er at «alle» er mulige lånere ved utstyrssentralene. En indikasjon på dette er at ingen av låntakerne selv opplevde at det var flaut eller stigmatiserende å låne ved sentralene, og noen opplevde at det var særlig prisverdig å bruke sentralene fordi det var med på å fremme gode samfunns mål som miljøhensyn og inkludering. Informantene representerte ulike typer låntakere med hensyn til alder, kjønn, familiesituasjon med videre. Tilbudet synes å balansere mellom å treffe de som trenger det mest, og å oppleves mindre stigmatiserende gjennom å være universelt tilgjengelig for alle deler av befolkningen.

Informantene angir en stor bredde i utstyret som kan lånes gjennom året. Selv om utstyrstilbudet kunne variere noe mellom sentralene, ga tilbudet muligheter for å dekke en rekke utstyrsbehov. Det er verdt å merke seg at noen grupper bruker sentralene oftere enn andre. Det gjelder blant annet låntakere med minoritetsbakgrunn og unge låntakere – mest sannsynlig småbarnsfamilier og husholdninger med mindre veletablert økonomi. Undersøkelsen viser også at hovedgruppen av låntakere ikke bruker utstyrssentralene ofte. Dette fremkommer tydelig fra det kvantitative materialet og reflekteres også i intervjumaterialet, der sjelden bruk kan være en viktig motivasjon for å låne fremfor å kjøpe.

Resultatene fra undersøkelsen vår tyder altså på at dagens utstyrssentraler hovedsakelig dekker utstyrsbehov som oppstår sjelden og ikke ofte. Flertallet av låntakerne (58 prosent) har lånt mellom 1 og 3 ganger det siste året, 17 prosent har lånt 3–5 ganger, mens få av låntakerne bruker tilbudet oftere (9 prosent). Også intervjumaterialet tyder på at utstyrssentralene er et tilbud til de som bruker utstyret sporadisk, og når utstyret ble brukt til organiserte aktiviteter, var dette i skolesammenheng, for eksempel i forbindelse med turdager og lengre turopphold eller skidager.

Betydningen av å kunne låne

Når det gjelder betydningen av å kunne låne ved en utstyrssentral, rapporterer over 90 prosent av låntakerne at utstyrssentralen gjør det lettere å kunne prøve ut nye aktiviteter. 60 prosent oppgir at utstyrssentralen har betydning for det fysiske aktivitetsnivået deres. Omtrent 75 prosent av låntakerne rapporterte at utstyret gir dem mulighet til å delta i aktivitet, noe som kan tyde på at utstyrssentralene er vel så betydningsfulle for sosial inkludering som for økt fysisk aktivitet.

I vår undersøkelse så vi at de som låner oftere enn gjennomsnittet, oftere opplever utstyrssentralen som betydningsfull for at de skal kunne kjøpe inn mindre utstyr, og for at de skal kunne delta mer i aktiviteter. Når vi ikke fant

noen signifikant sammenheng mellom brukshyppighet (over gjennomsnittlig høy bruk) og de tre andre betydningene – altså det at barn og unge kan delta i organiserte fritidsaktiviteter, det å prøve nye aktiviteter og det å ha mulighet til å delta i aktiviteter – tyder dette blant annet på at ordningen per i dag ikke er tilpasset til å bidra til at barn og unge kan delta regelmessig i aktiviteter. Med utgangspunkt i at et av hovedmålene med ordningen er å redusere noen av de økonomiske barrierene for barn og unge som ønsker å delta i fritidsaktiviteter, er det viktig å fremheve at funn fra vår undersøkelse tilsier at utstyrssentralene neppe vil bidra direkte til økt deltakelse i *organiserte, regelmessige* fritidsaktiviteter, da dette vil kreve kontinuerlig tilgang til utstyr, snarere enn sporadisk lån. Imidlertid vil utstyrssentralene gi tilgang til utstyr man bruker en sjelden gang innimellom, og tilbudet vil således kunne bidra til at barn og unge får muligheten til å prøve aktiviteter som de kanskje ellers ikke hadde fått mulighet til.

Det er verdt å nevne at bidrag til *regelmessig, organisert* fritidsaktivitet ikke er spesifisert som et formål for utstyrssentralene i dag, samtidig som det er naturlig å tenke seg at sentralene i større grad kunne bidradd til dette. Men for at utstyrssentralene skal tjene et slikt formål, bør det vurderes endringer i utstyrsordningens tilbud og organisering. Det kan ligge et uforløst potensial i å videreutvikle utstyrssentralene, noe vi gjøre ved å se på organisering eller muligheter for samarbeid som også kan understøtte den mer regelmessige organiserte aktiviteten for barn og unge. Dette potensialet er særlig stort når undersøkelsen vår viser at utstyrssentralene brukes av et bredt lag av befolkningen, og at det i liten grad oppfattes som stigmatiserende å bruke dem. Her bidrar utstyrssentralen til å redusere behovet for å kjøpe eget utstyr til mer sporadisk bruk, noe som i neste omgang kan dempe kostnadspress og forbruk. Således fremstår utstyrssentralene som både relevante og viktige aktører for å bygge ned barrierer for deltakelse i uorganiserte og selvorganiserte fysiske og sosiale aktiviteter for barn og unge, uavhengig av familieøkonomi.

Utstyrssentralenes merverdi

Begrepet *merverdi*, slikt det er brukt i denne rapporten, viser til de samfunnsmålene som utstyrssentralene er etablert for å oppnå. Målet om høyere fysisk aktivitetsnivå og bedre folkehelse ble omtalt i intervjuundersøkelsen, men det ble ikke spesielt fremhevet. Derimot ble muligheten for utprøving av nye aktiviteter vektlagt, og kan skape merverdi i form av mer fysisk aktivitet og dermed bedre folkehelse.

En annen merverdi som tematiseres, er knyttet til miljømessig bærekraft. Bærekraftsmål er ikke fremhevet i offentlige utredninger og politikk-dokumenter, og det synes i stor grad som om sentralene selv har fremmet målet om å bidra til bærekraft, særlig gjennom nettverksorganisasjoner som BUA. Miljøformålet inkluderer også merverdi i form av at økonomiske ressurser utnyttes bedre, både samfunnsøkonomisk og privatøkonomisk.

Analysen av nettsider til utvalgte kommuner og sentraler i delrapport 1 (Erdvik mfl., 2023) viser at sentralene i hovedsak skal være tilgjengelige for alle, med andre ord: universalisme som merverdi. Inkludering i bred forstand bidrar også til merverdi for lokalsamfunnet, og låntakerne trekker frem gratisprinsippet – og det at utstyrssentralene er for alle – som viktig for inkludering, samtidig som dette også senker økonomiske barrierer for grupper som barnefamilier, aleneforeldre og barn og unge med minoritetsbakgrunn. Informantene fremhever imidlertid at det kan være et motsetningsforhold mellom målet om å inkludere grupper med dårlig økonomi og målet om at sentralene skal være tilgjengelige for alle. Det er begrensede ressurser og dermed et begrenset tilbud av utstyr. Målet om å gi tilgang til alle gjennom mer markedsføring og digitale løsninger for lån kan føre til at de med mest digital kompetanse og ressurser kommer først og fortrenger andre som kanskje kan ha større behov for å låne.

Barrierer, muligheter og forbedringsforslag

Låntakerne identifiserte flere faktorer de anså som viktige for å fremme mer bruk og bygge ned barrierer for deltakelse. Disse faktorene omfattet informasjon og markedsføring, samlokalisering og nærhet til aktiviteter, tilgjengelighet og vurderinger knyttet til stigma og ubehag ved å benytte utstyrssentralen.

Med hensyn til markedsføring fremhever låntakerne at det er viktig å spre informasjon til alle i lokalmiljøet (for eksempel med flygeblader), og at det er viktig å spre informasjon gjennom skolen og andre institusjoner (for å nå alle, særlig barn og unge). Tilgjengelighet handler om plassering, reiseavstand, åpningstider og tilstrekkelig tilbud av utstyr. Nærhet til kollektivtransport er viktig, og informantene fremhever også muligheten for at utstyrssentralene kan fungere som «mobile» enheter (akkurat som bibliotekenes bokbåter og bokbusser). Samlokalisering med eksisterende institusjoner for utlån, som bibliotek, gir også assosiasjoner til gratis utlån som er gjenkjennelige for mulige låntakere, og nærhet til skole ga grunnlag for å innpasse utstyrssentralen i skolehverdagen.

Låntakerne ønsker gjennomgående utvidede åpningstider utenfor vanlig arbeidstid, det vil si ettermiddag og kveld, både på vanlige ukedager og i skoleferiene, i tillegg til utvidet lånevarighet. Det er også ønskelig med digitale løsninger for reservasjon og utlån, slik at man kan unngå bomturer hvor man ikke får låne det man trenger. Mer digitalisering kan imidlertid tenkes å bidra til et digitalt utenforskap og større forskjeller mellom låntakere, der de gruppene som av ulike årsaker ikke kan utnytte de digitale mulighetene, vil havne bakerst i utlånskøen. Denne utfordringen kan også fort tenkes å ramme de samme brukergruppene som kanskje har mest behov for utstyrssentralenes tilbud.

Som nevnt var låntakerne selv tydelige på at ingen av dem opplevde noe ubehag eller stigma ved å låne, og de fleste hadde positive erfaringer med lån. Enkelte oppfattet likevel at noen grupper, for eksempel ungdom, kunne oppleve

---

stigma ved å låne. Behov for ikke å skille seg ut i en ungdomsgruppe, der nye klær og nytt utstyr gir status, kan være en årsak til at det å låne blir flaut. Samtidig kan det tenkes at det motsatte er tilfellet i andre ungdomsgrupper, der miljøengasjement nettopp fremmer bruk av utstyrssentraler.

Summary

This is the second report from the research project “Knowledge about the effect and operation of equipment centres”, examining the use and added value of equipment centres. Equipment centres offer free loans (or, in a few cases, reasonable rental) of sports and outdoor equipment. Public documents which mention the equipment centres often highlight them as a low threshold offer that may reduce the negative consequences of growing up in a low-income family (Erdvik et al.). However, the centres themselves report operating with a much wider range of purposes, which also include activity participation for children, young people and families with minority backgrounds, activity participation for residents who do not have the equipment available, promoting physical activity, making it easier to try out new activities, and contributing to reduced environmental impact. This second partial report provides insight into the use of the equipment centres and the added value of the equipment centres, seen from the perspective of the borrowers. The purpose of the report is twofold. First, we investigate who uses the equipment centres, why they are used, and how the borrowers perceive the equipment centres’ purpose. Second, we examine how the borrowers perceive the equipment centres’ added value in the local community.

The results presented in this report are based on quantitative and qualitative data. The quantitative data material is based on a survey that was answered by 8,955 borrowers with a loan profile associated with the BUA network (equivalent to a response rate of 19.4 per cent). The qualitative data material consists of semi-structured qualitative one-on-one interviews with 16 borrowers at 6 equipment centres in 5 municipalities. The overall data material provides a good overview of the borrowers, their experiences of the equipment centres’ offer, purpose and added value, while also providing deeper insight into motives, barriers and opportunities for loans at the equipment centres.

Purpose

At large, borrowers agreed or completely agreed that the purpose of the equipment centre was to contribute to children and young people growing up

in families with low incomes being able to participate in activities (94.6 per cent), but just as many borrowers reported that they also experienced that the purpose of the equipment centres was to help ensure that residents who do not have the equipment available can take part in activities (95.6 per cent), to help children, young people, and families with minority backgrounds take part in activities (95 per cent), as well as make it easier for citizens to try out new activities (93.2 per cent), contribute to more people being physically active (91.5 per cent) and reduce environmental impact through less consumption (85.5 per cent). Environmental purpose was often ticked off in the survey, and also addressed in the interviews with borrowers.

User thresholds

There was also a large degree of agreement (83–89 per cent) that it is easy to borrow, that you get the help you need, and that the centres have good accessibility and the equipment you want. Two thirds report that the opening hours are appropriate (64 per cent). Only 5.64 per cent of the respondents fully or partially agreed that it is embarrassing to borrow, while 5.3 per cent were neutral to the statement and 89.1 per cent fully or partially disagreed. Overall, accessibility and user thresholds appear to be low. When around 95 per cent of borrowers do not feel that it is embarrassing to borrow, this suggests that the offer does not seem stigmatizing.

Reasons for use

Bearing in mind that reduced environmental impact was the purpose that fewest of the borrowers associated with the equipment centre, it is interesting that environmental considerations are the most common reason for using an equipment centre. This indicates that the borrowers place a high value on the environmental perspective, but that the environmental purpose may not be as clearly communicated to the public from the side of the centres. Other common reasons for use were the desire to try out equipment before possibly buying it, not affording to buy personal equipment, that the equipment had become too small, and finally for “other reasons”.

Further, the quantitative analysis shows that borrowers with higher education and income are significantly more likely to provide reduced purchases for environmental reasons as a reason, while the reason “can’t afford to buy personal equipment” was more common with lower age and income. Otherwise, we found that the rationale of testing out equipment before purchasing it for oneself was associated with higher income and lower age.

In the interviews, it became clear that the desire for reduced consumption is often combined with arguments concerning benefits for the private economy, as free lending saves money, regardless of personal finances. Given the principle that the service should be free of charge, the equipment centres can

be of significance, especially in the current economic situation with increased inflation and reduced purchasing power.

The interviews also thematize aspects of inclusion, including access to equipment for everyone and the inclusion of groups who, for financial or other reasons, experienced barriers to participation. Taking part in the equipment centres as a form of sharing economy can in itself be justified by inclusion, because the participation of “ordinary people” helps to reduce any stigma and discomfort with borrowing, compared to a situation where the offer is reserved for vulnerable groups. This was particularly highlighted as important among the borrowers who worked in school. The interviews also identify other reasons for borrowing, such as little space to store equipment at home, and the loan of equipment to friends and acquaintances who are visiting from afar. Overall, the interview material shows that the different motivations for borrowing are interwoven, complement each other, and form a unified line of arguments for using the equipment centres.

How the equipment centres are used

The impression from the interview material is that “everyone” is a possible borrower at the equipment centres. An indication of this is that none of the borrowers themselves felt that it was embarrassing or stigmatizing to borrow from the central, and some felt that it was commendable to use the central because it helped to promote good social goals such as environmental considerations and inclusion. The informants represented different types of borrowers with regard to age, gender, family situation, etc. The offer seems to strike a balance between reaching those who need it most, and at the same time being perceived as less stigmatizing through being universally available to all parts of the population.

The informants indicate a wide range of equipment that can be borrowed throughout the year. Although the equipment offer could vary somewhat between the centres, the centres offered opportunities to cover a number of equipment needs. It is worth noting that some groups borrow equipment more often than others, including borrowers with a minority background and young borrowers – most likely families with small children and households with less well-established finances. The survey also shows that the main group of borrowers are low-frequency users of the equipment centres. This is clear from the quantitative material and is also reflected in the interview material, where infrequent use can be an important motivation for borrowing, rather than buying.

Thus, the results from our survey indicate that today’s equipment centres cover equipment needs that arise more rarely than often. Most borrowers (58%) have borrowed between 1 and 3 times in the past year, 17 percent have borrowed 3–5 times, while more frequent use rarely occurs (9%). The interview material also indicates that the equipment centres provide an offer for sporadic

use, and when borrowing equipment was used for organized activities this was in a school context, for example in connection with hiking days and longer hiking stays or skiing days.

The importance of being able to borrow

When it comes to the importance of being able to borrow from an equipment centre, over 90 per cent of the borrowers report that the equipment centre makes it easier to try out new activities, 60 per cent state that it has an impact on their level of physical activity. Approximately 75 percent of the borrowers reported that the equipment gives them the opportunity to participate in activity, which may indicate that the equipment centres are just as important for social inclusion as for increased physical activity.

In our survey, we found that those who borrow more often than average more often experience the equipment centre as significant for reduced purchases of equipment, as well as for increased activity. When we found no significant correlation between frequency of use (higher than average use) and the three other implications – i.e., that children/young people can participate in organized leisure activities, that one can try out new activities, as well as have the opportunity to participate in activities – this indicates, among other things, that the equipment centres are currently not adapted to contribute to children and young people's participation in regular activities. Based on the fact that one of the main aims of the equipment centres is to reduce some of the financial barriers linked to children and young people's participation in leisure activities through the loan of equipment, it is important to emphasize that findings from our survey indicate that the equipment centres are unlikely to contribute directly to increased participation in *organized, regular* leisure activities, as this will require continuous access to equipment, rather than occasional borrowing. However, the equipment centres will provide access to equipment that is occasionally used, and the offer will thus be able to contribute to children and young people being given the opportunity to test out activities that they might otherwise not have had the opportunity to do.

It is worth mentioning that the contribution to regular, organized leisure activity is not specified as a purpose for the equipment centres today, but it is natural to think that the centres to a greater extent could contribute to this end. However, to achieve such an aim, changes in the equipment scheme's offer and organization should be considered. There may be unrealized potential in further developing the equipment centres by looking at organization or possibilities for collaboration which can also help to support the more regular organized activity for children and young people. This potential is particularly great when, in our survey, we find that the equipment centres are used by a broad section of the population and that few borrowers perceive the offer to be stigmatizing. Further, the equipment centre contributes to reducing the need to buy own equipment for more occasional use, which can subsequently reduce cost

pressure and consumption. Thus, the equipment centres appear to be both relevant and important actors for breaking down barriers for participation in unorganized and self-organized physical and social activities for children and young people, regardless of family finances.

The equipment centres´ added value

The term added value, as used in this report, refers to the societal goals that the equipment centres have been established to achieve. The aim of a higher level of physical activity and better public health was mentioned in the interview survey but was not particularly highlighted. On the other hand, the possibility of testing new activities was emphasised, and this can create added value in the form of increased physical participation and further improved public health.

Another added value that is thematized is related to environmental sustainability. Sustainability goals are not highlighted in policy documents, and it seems to a large extent that the centres themselves have contributed to promoting the goal of contributing to sustainability and environmental goals, particularly through network organizations such as BUA. The environmental purpose also includes added value in the form of better utilization of financial resources, both private and socio-economic.

The analysis of the websites of selected municipalities and centres in report 1 (Erdvik et. al., 2023) shows that the centres should be available for use by everyone, in other words: universalism as added value. Inclusion in a broad sense also contributes to added value for the local community, and the borrowers highlight the principle that the service is free of charge, and that the equipment centres are for everyone, as important for inclusion, while also helping to lower financial barriers for groups such as families with children, single parents with children, and children and young people with a minority background. However, informants highlight that there can be tension between the goal of inclusion of groups with a poor economy and the goal that the centres should be accessible to everyone. Given limited resources and thus, supply of equipment, the goal of providing access for everyone through increased marketing and digital solutions for loans may result in a situation where those with the most digital competencies and resources coming first and displacing those with less digital competence and resources – who may have a greater need to borrow equipment.

Barriers to opportunities and suggestions for improvement

The borrowers identified several factors they considered important to promote increased use and reduced barriers for participation. These factors included information and marketing, co-location and proximity to activities, accessibility

and reflections related to stigma and discomfort when using the equipment centre.

With regard to marketing, the borrowers emphasize the importance of disseminating information to everyone in the local environment (for example flyers) and through the school and other institutions (to reach everyone, especially children and young people). Availability covers both location, travel distance, opening hours and sufficient supply of equipment. Proximity to public transport is important, and informants also highlight the possibility that the equipment centres can function as "mobile" units (similar to the history of public libraries with book boats and book buses). Co-location with existing institutions for lending, such as e.g., library, also provides references to free lending that are recognizable to potential borrowers, and the proximity to the school provided a basis for fitting the equipment centre into everyday school life.

Borrowers typically want extended opening hours outside normal working hours, i.e., afternoon/evening of normal weekdays, as well as during school holidays, in addition to extended loan durations. It is also desirable to have digital solutions for reservation and lending, so that you could avoid unsuccessful trips where you were unable to borrow what you needed. Increased digitization can, however, be thought to contribute to digital exclusion and increased differences between borrowers, where the groups who for various reasons cannot make use of the digital opportunities will end up at the back of the lending queue. This challenge may also affect the same user groups who perhaps have the most need for the equipment centres' offer.

As mentioned, the borrowers themselves were clear that none of them experienced any discomfort or stigma when borrowing, and most had positive experiences with loans. Some, nevertheless, perceived that certain groups, for example young people, could experience stigma when borrowing. The need not to stand out in a youth group, where new clothes and equipment give status, can be a reason why borrowing becomes embarrassing. At the same time, one can also imagine the opposite to be the case in other youth groups, where environmental commitment may be precisely what promotes the use of equipment centres.

Innledning

Fysisk aktivitet er viktig i hverdagslivet til barn og unge og har betydning for den fysiske (f.eks. Janssen & LeBlanc, 2010), den mentale (f.eks., Erdvik mfl., 2019, 2020; Leversen mfl., 2012) og den sosiale utviklingen (f.eks., Opstoel mfl., 2019). Å få barn og unge i aktivitet er derfor viktig for folkehelsen. Aktivitetskontekster har blitt fremhevet som arenaer for utvikling av fellesskap, tilhørighet og mestring (Strandbu mfl., 2016) og som en kilde til sosial kapital (Schüttoff mfl., 2018). Å delta kan imidlertid også ha en indre verdi i den forstand at deltakelsen ikke nødvendigvis må forstås som et mål for å oppnå noe *annet*; opplevelsen av å delta og kjenne bevegelsesglede kan være et *mål i seg selv*.

Dessverre vet vi at mange barn og unge ikke får anledning til å involvere seg i ulike fysiske aktiviteter på fritiden (Arnesen mfl., 2021; Erdvik & Ervik, 2021). En av årsakene til at barn faller utenfor, kan handle om familieøkonomi, det vil si at foreldrene har begrenset mulighet til å finansiere barnas fritidsaktivitet (Erdvik & Ervik, 2021). SSB melder om at andelen barn med vedvarende lave husholdningsinntekter har vokst betydelig de siste årene, fra om lag 4 prosent i år 2000 til 11,3 prosent i 2018 (Epland & Normann, 2020). Andelen har særlig vokst i de store kommunene, og Oslo og Bergen opplever også betydelige forskjeller mellom de ulike bydelene (Epland & Normann, 2020). Barn med minoritetsbakgrunn er mest utsatt for å vokse opp i vedvarende lavinntekt, men statistikken viser en tendens til at også et stigende antall barn med majoritetsbakgrunn vokser opp i vedvarende lavinntekt (Epland & Normann, 2019). For disse familiene kan kostnadene ved å delta i organiserte eller selv-organiserte aktiviteter utgjøre en sentral barriere for barna (Erdvik & Ervik, 2021).

Det har de siste årene vært mye snakk om at det har blitt dyrere og mer krevende å delta eksempelvis i barne- og ungdomsidretten, og ifølge Strandbu og kolleger er høye kostnader ved ulike aktiviteter en av de sentrale årsakene til at barn ekskluderes fra barne- og ungdomsidrett (Strandbu mfl., 2017). Strandbu og kolleger skriver at utgiftene til idrettsdeltakelse for barn og unge varierer mellom ulike idrettsgrener og etter hvor mye barn og unge involverer

seg i aktivitetene. Tilgang til utstyr kan være avgjørende for at barn og unge kan delta på arenaer for fysisk aktivitet, særlig der aktiviteten krever spesielt utstyr. En undersøkelse som ble gjennomført av Frivillighetsbarometeret i 2019, viste at 18 prosent av befolkningen rapporterte at de selv eller familiemedlemmer har latt være å delta i en fritidsaktivitet på grunn av høye kostnader, og at andelen økte med familiestørrelsen: I familier med fem personer eller mer rapporterte hele 28 prosent at de ikke har deltatt i aktivitet på grunn av kostnader. I 2020 startet regjeringen et forsøk med fritidskortordninger for å prøve å bryte ned økonomiske barrierer som hindret barn og unge i å delta i fritidsaktiviteter. Forsøket, som ble avsluttet ved regjeringsskiftet i 2021, var begrenset til å dekke kontingentutgifter og løste ikke den økonomiske belastningen knyttet til anskaffelse av utstyr (Arnesen mfl., 2021). For å lykkes med å bygge ned barrierene som hindrer barn og unge i å delta i fritidsaktiviteter, er det derfor viktig å se flere tiltak i sammenheng. Fordi behovet for utstyr utgjør en økonomisk belastning, kan muligheten til å låne utstyr være avgjørende for at barn og unge som vokser opp i en familie med begrenset økonomi, skal få anledning til å prøve ut ulike former for fysisk aktivitet på fritiden. Sett i lys av dette fremstår satsingen på utstyrssentraler som en viktig del av arbeidet med å bygge ned de økonomiske barrierene for deltakelse i fysisk aktivitet, slik at flere barn og unge kan få muligheten til å oppleve gleden ved å være i bevegelse. Hvorvidt ordningen med dagens utstyrssentraler er tilstrekkelig tilpasset regelmessig deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter for barn og unge, er et annet spørsmål som vi vil se nærmere på i lys av datamaterialet vi har innhentet i dette prosjektet.

Utstyrssentraler

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Budfir, 2018) fremhever utstyrssentraler som et lavterskeltilbud som kan bidra til å redusere de negative konsekvensene av å vokse opp i en lavinntektsfamilie, ved at barn og ungdom kan låne utstyr og unngå noen av de økonomiske barrierene ved fritidsaktiviteter. Utstyrssentraler finnes stort sett over hele landet og tilbyr gratis lån av utstyr til sport og friluftsliv. Slike utstyrssentraler kan være driftet av eksempelvis kommuner, lag og foreninger, og de kan være organisert på ulike måter. Mens utstyrssentralene lenge hovedsakelig har vært enkeltstående, ser man en stigende tendens til at utlånstilbyderne velger å knytte seg sammen, eksempelvis gjennom nettverk som *BUA*, *Frilager* eller *Skattkammer* (BUA.io, 2020).

Utstyrssentraler har eksistert over lengre tid, men de har blitt brukt i varierende grad. En av grunnene til varierende bruk kan være at tilbudet er dårlig kjent i den generelle befolkningen, og at ordningen har blitt forbundet med fattigdom og blitt opplevd som stigmatiserende. BUA-nettverket er et eksempel på at man har organisert utstyrssentralene for å markedsføre utlånstilbudet tydeligere og bli kvitt fattigdomsstempelet, noe nettverket

forsøker ved å vektlegge at utstyrssentralene er et ledd i en «delingsøkonomi» der målet er lavere forbruk i samfunnet som helhet (BUA.io, 2020). På denne måten blir ikke utstyrssentralene kun for de som ikke har råd til eget utstyr, men for alle som har lyst til å prøve ulike typer utstyr og ulike typer aktivitet, basert på en folkehelseplankegang om at variert fysisk aktivitet er helsefremmende, lærerikt og moro. Dette kan redusere opplevelsen av at utstyrsordningen er et tiltak for sosial utjevning, og senke terskelen for at barn, unge og voksne som ikke har råd til eller tilgang til eget utstyr, faktisk tar i bruk en slik utstyrsordning. Samtidig er det tenkt at en slik ordning kan være gunstig for miljøet gjennom å redusere det felles forbruket i samfunnet, som har vist seg å være svært høyt ved fritidsaktiviteter (Aall, 2011; Aall mfl., 2011). Gjennom å markedsføre utstyrssentraler som ordninger som kan brukes av det brede lag av befolkningen, er det også tenkelig at tilbudet kan bli mer attraktivt, synlig og kjent, også for de som av økonomiske årsaker kanskje trenger tilbudet mest.

Hva vet vi om utstyrssentralene og hvordan de brukes?

Utstyrssentraler har et betydelig potensial for å bidra til at flere barn og unge kan delta i sosial og fysisk aktivitet til tross for sosioøkonomisk ulikhet. Dette er trolig en av årsakene til at det bevilges betydelige midler til utvikling av BUA-ordningen, blant annet gjennom tildelinger fra Bufdir og ulike stiftelser (for eksempel Gjensidigestiftelsen og Sparebankstiftelsen). Imidlertid mangler vi forskningsbasert kunnskap om utstyrssentralenes betydning for de som låner utstyr. Til tross for at et av hovedmålene med utstyrssentralene er å inkludere flere barn og unge i aktiviteter (Bufdir, 2018), mangler vi forskning som viser hvordan tiltaket «treffer» de som trenger ordningen mest. Vi vet også lite om hvordan utstyrssentralene driftes, hvilke fordeler og ulemper ulike driftsformer har, og hvilke mål ulike driftsaktører har med tilbudet. Forskningen som er gjort på utstyrssentraler i Norge, ser ut til å ha vært svært begrenset og består hovedsakelig av tre rapporter.

Den første rapporten er en kartlegging av erfaringene med BUA Steinkjer, og kartleggingen ble gjennomført av Trøndelag Forskning og Utvikling (Sivertsen, 2018). Rapporten tyder på at tilbudet til BUA Steinkjer treffer barnefamilier, studenter og besteforeldre, familier med høy og lav inntekt og mange nasjonaliteter. Gjennom å sammenligne lånere ved BUA Steinkjer med den øvrige befolkningen så man at brukerne av utstyrssentralen deltok i færre aktiviteter (gjennomsnittlig 3,8 aktiviteter mot 4,5 aktiviteter) og hadde færre organisasjonsmedlemskap, noe som kan tyde på at BUA treffer de som i utgangspunktet har en lavere aktivitet. Etersom funnene viser at mange ikke hadde deltatt i aktiviteter dersom de ikke hadde hatt mulighet til å låne utstyr, vurderer også forfatterne at BUA Steinkjer bidrar positivt til folkehelse og deltakelse i samfunnet for de som tar dette tilbudet i bruk. Denne forskningen er imidlertid begrenset til én enkelt utstyrssentral, og funnene gjelder ikke nødvendigvis for andre utstyrssentraler.

Den andre rapporten er en kartlegging av utstyrssentraler i kommunene, og kartleggingen ble gjennomført av Rambøll (2019) på vegne av Bufdir. Rapporten gir en oversikt over tilbudet av utlån av aktivitetsutstyr i Norge, og beskriver fordelingen av utstyrssentraler på landsbasis. Her beskrives også trekk ved sentralene som kan gi en indikasjon på utstyrssentralenes kvalitet, tilgjengelighet og sikkerhet. Rambølls kartlegging viser at 75 prosent av utstyret er utlånt oftere ved utstyrssentraler i kommuner med høy barnefattigdom enn ved utstyrssentraler i kommuner med lav barnefattigdom. Dette kan tyde på at sentralene blir særlig brukt i områder med høy andel barnefattigdom, alternativt at utstyrssentralene i disse områdene har mindre tilgjengelig utstyr som derfor raskt lånes ut. Kartleggingen er utelukkende basert på spørreskjemadata innhentet fra representanter for utstyrssentralene, og brukerne har ikke blitt spurt.

En tredje rapport som eksplisitt utforsker bærekraftselementet i en norsk sammenheng og ser på utlån som delingsøkonomi, er Julsrud (2021). Utgangspunktet for denne studien er prosjektet UPSCALE, som undersøker muligheter for større omfang av bærekraftig utlån og deling med utgangspunkt i lokale bibliotek.¹ Undersøkelsen omfatter utlånsentraler som BUA og Skattkammeret og består av to spørreundersøkelser rettet mot befolkningen generelt (panelundersøkelse) og brukerne (låntakere ved bibliotek) i et utvalg på seks kommuner. Undersøkelsen viser at eksisterende deleordninger, med eller uten direkte tilknytning til bibliotekene, er positivt vurdert og benyttes av mange i befolkningen. Videre identifiseres nærhet til lånesteder og brukervennlighet som viktige faktorer for at lånestedene skal brukes mer. Undersøkelsen viser at i tillegg til å hjelpe de som har begrensede ressurser, er utlånsordninger også populære blant dem med høyere inntekt og utdanning.

Utover disse rapportene finnes det også forskning fra Sverige på et tilsvarende tilbud, kalt fritidsbanker. Selv om den svenske fritidsbankordningen har likhetstrekk med den norske, for eksempel grunntanken om gratis utlån av utstyr, så skiller den seg fra den norske på flere punkter. Fritidsbankordningen er av nyere dato, den ble etablert først i 2013, mens de norske sentralene kan spores tilbake til begynnelsen av 1990-tallet. Blant annet av den grunn har den svenske ordningen en vesentlig lavere utbredelse og dekningsgrad enn den norske utstyrssentralordningen. Det finnes i dag 120 utlånssteder i Sverige, som har en befolkning på ca. 10,5 millioner, mens det i Norge finnes 269 sentraler for en befolkning på om lag 5,4 millioner. Den svenske ordningen er i langt større grad enn den norske basert på innlevering av brukt utstyr til videre utlån, mens Norge i større grad har tilgang på nytt utstyr som kan lånes ut. Dette kan også forklare den sterkere vektleggingen på delings- og sirkulærøkonomi i forskningen om utstyrssentraler i Sverige.

---

¹ Se [UPSCALE: Oppskalering av bærekraftig deling ved hjelp av offentlige biblioteker](https://www.cicero.oslo.no/UPSCALE) ([cicero.oslo.no](https://www.cicero.oslo.no))

Fritidsbankordningen har blitt belyst i ulike masteroppgaver (for eksempel Bromark & Sjölund, 2019; Engström, 2017) samt en forskningsrapport utarbeidet av RISE (Tekie mfl., 2020). Engströms kvalitative studie (2017) omfatter kvalitative intervjuer med et begrenset antall (8) unge i alderen 15–22 år om hvordan de oppfatter den svenske Fritidsbanken, og spesielt hvilken erfaring de har med å låne sportsutstyr. Studien viser at disse ungdommene låner fra Fritidsbanken av økonomiske årsaker: De vurderer at det er for dyrt å kjøpe nytt sportsutstyr selv.

Rapporten til Tekie et al. (2020) er en evaluering av fritidsbankenes samfunnsnytte og ser også på hvilke faktorer som fremmer og hemmer virksomheten. Rapporten ser på fritidsbankenes rolle i delings- og sirkulærøkonomi på bakgrunn av en kombinasjon av kvantitative og kvalitative metoder, herunder spørreskjema, intervjuer, effektanalyser og miljøberegninger. Datainnsamlingen, som ble gjennomført i 2019, består av en digital spørreundersøkelse med svar fra 75 av i alt 87 eksisterende fritidsbanker. Videre ble det gjennomført intervjuer med låntakere og de som ga bort utstyr til et begrenset utvalg (5) fritidsbanker, og det ble gjennomført en digital survey av de samme gruppene. Evalueringen viste at fritidsbankene hadde flere positive effekter, blant annet mer fysisk aktivitet og sosial inkludering. Økonomiske effekter som mer sysselsetting og eventuelt reduserte sykehuskostnader ble også identifisert. De miljømessige effektene besto av lengre levetid på sportsutstyret og potensielt mindre nykjøp av slikt utstyr. Av faktorer som fremmet virksomheten, ble fast ansatt personell og samarbeid med lokale aktører fremhevet. Utfordringene som ble oppgitt, var usikker finansiering og det å finne lokaler for virksomhetene til en overkommelig pris.

Bromark og Sjölund (2019) tar også utgangspunkt i delingsøkonomiperspektivet og ser fritidsbankene som del av denne alternative økonomien. De undersøker en case, Fritidsbanken i Umeå, og retter oppmerksomheten mot hva som motiverer låntakere til å delta i den ikke-kommersielle delingsøkonomien, og hvilke utfall lånevirksomheten gir. Studien er basert på en kvantitativ undersøkelse som omfatter 268 låntakere i Umeå (med en svarprosent på 26). Resultatene viste at miljømessige og økonomiske motiver var de viktigste motivene for deltakelse. Låntakere som var motivert av miljømessige faktorer, var de som var mest fornøyd med å delta i Fritidsbankens delingsøkonomi. Undersøkelsen viser også at de viktigste utfallene av å delta var større grad av miljøbevissthet og at låntakerne ble mer fysisk aktive etter lån fra Fritidsbanken.

Til tross for noe forskning på utstyrssentraler i Norge og Skandinavia er det fremdeles mye vi mangler kunnskap om. Dette kunnskapshullet ble tydeliggjort på innspillmøtet for et kunnskapsløft om utstyrssentralene, arrangert av Gjensidigestiftelsen den 20. april 2021. Møtet samlet et bredt utvalg av personer med ulik kobling til utstyrssentralene, inkludert representanter fra utstyrssentraler, frivilligsentraler, idrettsråd, BUA-nettverket, Skattkammeret,

Ungdom og Fritid – Landsforeningen for fritidsklubber og ungdomshus, Helsedirektoratet, Barne- og familiedepartementet, ulike forskningsinstitutt (NORCE, ISF, FAFO) og ulike pengeutdelende stiftelser (Gjensidigestiftelsen, Sparebankstiftelsen). På innspillsmøtet identifiserte man et behov for mer kunnskap om en rekke tematikker, blant annet:

- målgruppen og hvem den er
- effekter av utstyrssentraler
- brukerperspektivet
- drift av utstyrssentraler
- tilgjengelig utstyr
- kommunikasjon av tilbudet
- overordnede føringer og rammevilkår

Problemstillinger knyttet til målgruppen og økonomisk stabil drift ble fremhevet som de høyest prioriterte områdene. Disse tematikkene er lagt til grunn for forskningsspørsmålene til vårt forskningsprosjekt om utstyrssentraler.

Formål og problemstillinger

Basert på kunnskapshullet som er identifisert av sentrale aktører på feltet, vil dette forskningsprosjektet besvare fire forskningsspørsmål:

1. Hvilke overordnede føringer og rammer finnes for utstyrssentralene, og hvordan fremstilles utstyrssentralenes formål og rolle i lokalsamfunnet?
2. Hva kjennetegner de ulike driftsformene til utstyrssentralene, og hvordan forstår sentralene sine egne formål, målgrupper og sin egen rolle i lokalsamfunnet?
3. Hvem bruker utstyrssentralene, hvorfor brukes de, og hvilke formål oppfatter låntakerne at utstyrssentralene har?
4. Hvordan opplever låntakerne utstyrssentralenes merverdi i lokalsamfunnet?

De to første problemstillingene har allerede blitt besvart i prosjektets første delrapport, som handler om driften av utstyrssentralene og hvilke rammevilkår de har. Det er derfor forskningsspørsmål 3 og 4 som vil bli besvart i denne delrapporten om utstyrssentralenes bruk og merverdi.

Forskningsspørsmål 3 tar utgangspunkt i de som bruker utstyrssentralene: Hvem benytter seg av dette tilbudet, og hva er motivasjonen for å låne utstyr? Hvilke behov har de, hvilket utstyr låner de? Hvordan oppfattes formålet med

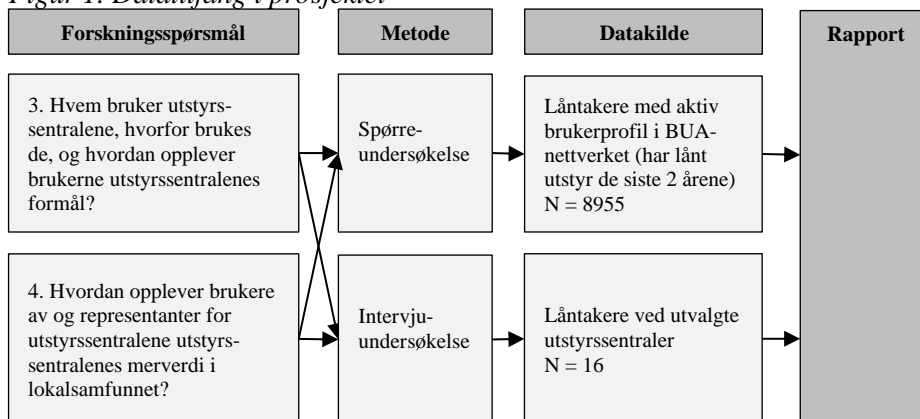
utstyrssentralene blant de som benytter seg av dette tilbudet, og hvor har de fått informasjon om utstyrssentralene?

Forskningsspørsmål 4 fokuserer på utstyrssentralenes merverdi i lokalsamfunnet. Opplever brukerne at utstyrssentralene bidrar til mer deltakelse ved at personer som ellers ville stått utenfor aktivitet, gis mulighet til å delta? Bidrar utstyrssentralene til at låntakerne kjøper mindre utstyr og reduserer forbruket sitt? Bidrar utstyrssentralene til at flere får mulighet til å være fysisk aktive og delta i fritidsaktiviteter? Her vil vi også se funn fra spørreundersøkelsen og intervjuene med brukere i sammenheng med funn fra spørreundersøkelsen og intervjuene med representanter fra utstyrssentralene (se delrapport 1), for å belyse sentralenes betydning i lokalsamfunnet.

Data og metode

Mens prosjektets første delrapport tar utgangspunkt i data fra daglige ledere og annet nøkkelpersonell, baserer denne delrapporten seg på informasjon fra låntakere. Låntakerperspektivet belyses av kvalitative og kvantitative data. Disse dataene er innhentet gjennom en omfattende surveyundersøkelse som ble sendt ut til alle låntakere med en brukerprofil hos utstyrssentraler i BUA-nettverket,² og gjennom semistrukturerte intervjuer med låntakere ved seks utstyrssentraler i fem norske kommuner.

Figur 1. Datatilfang i prosjektet

² Undersøkelsen ble sendt ut på e-post eller tekstmelding til brukere som har lånt utstyr i en eller flere utstyrssentraler i BUA-nettverket og benytter BUAs utlånssystem til å administrere utlånet, og som har akseptert å motta tilbud og nyheter fra BUA på e-post. Utvalget begrenser seg til låntakere som har lånt utstyr en eller flere ganger i en eller flere utstyrssentraler i BUA-nettverket de siste to årene (profilene til låntakere som ikke har lånt utstyr på to år, blir automatisk inaktivert og slettet).

Spørreundersøkelsen

Rekruttering og utvalg

Spørreundersøkelsen ble utviklet i og distribuert via det nettbaserte spørreskjemaverktøyet SurveyXact. Lenken til undersøkelsen ble oversendt stiftelsen BUA som distribuerte undersøkelsen til alle låntakere som var registrert i systemene deres og hadde samtykket til kommunikasjon per e-post eller tekstmelding. Fordi profilene til låntakere som ikke har lånt utstyr på to år, blir automatisk inaktivert og slettet, begrenser utvalget seg til låntakere som har lånt utstyr en eller flere ganger i en eller flere utstyrssentraler i BUA-nettverket de siste to årene. BUA-stiftelsen sto for utsendelsen av undersøkelsen til låntakere som var registrert på BUAs e-post- og telefonlister. NORCE har derfor ikke hatt anledning til å spore hvem som har besvart undersøkelsen, og dermed fikk alle låntakerne tilsendt undersøkelsen på samtlige utsendelsestidspunkter.

Undersøkelsen ble sendt ut totalt tre ganger per e-post til låntakerne som hadde samtykket i e-postkommunikasjon, og totalt tre ganger på tekstmelding til de som kun hadde samtykket i dette. Totalt ble det sendt tekstmelding til 6440 personer og e-post til henholdsvis 42 996, 42 416 og 42 275 personer.

Tabell 1. Utsendelse av spørreundersøkelsen på e-post og SMS

	Ons 27/4	Ons 5/5	Ons 11/5	Ons 18/5	Ons 25/5	Ons 1/6
	<i>E-post</i>	<i>SMS</i>	<i>E-post</i>	<i>SMS</i>	<i>E-post</i>	<i>SMS</i>
Tilsendt	42 996	6449	42 416	6449	42 275	6449
Mottatt	30 286	6302	39 986	6298	39 470	6281
Unike åpninger ¹	9857	–	17 113	–	16 028	–
Unike klikk ²	2681	–	3089	–	2044	–
Unike klikk, % av mottatt	8,9 %	–	7,7 %	–	5,2 %	–

Note.

¹Unike åpninger betyr antallet unike låntakere som ved den enkelte utsendingen av undersøkelsen har åpnet e-posten med lenken til undersøkelsen.

²Unike klikk betyr antall unike låntakere som ved den enkelte utsendingen av undersøkelsen har klikket seg inn på lenken med spørreundersøkelsen. Tankestreken (–) betyr at informasjon mangler.

Antallet låntakere som fikk tilsendt e-post, varierte mellom utsendelsestidspunktene ettersom e-postlisten var basert på BUA-stiftelsens liste over brukerprofiler, og denne er i stadig endring ettersom nye medlemmer blir registrert og andre medlemmer faller fra fordi de får slettet sine inaktive kontoer. E-postlisten måtte også filtreres etter kommunikasjonssamtykke. Det

er en tendens til at gradvis færre låntakere samtykker i e-postkommunikasjon, og grunnen til denne tendensen er trolig at noen låntakere trekker tilbake sitt kommunikasjonssamtykke når de mottar undersøkelsen eller får purringer. Spørreundersøkelsen ble sendt ut første gang på e-post den 27. april 2022 og på SMS den 5. mai 2022. Det ble stengt for besvarelse den 22. juni 2022. Av ulike årsaker fant ikke alle e-poster og tekstmeldinger veien til mottakeren (for eksempel kan e-postkontoen være slettet og telefonnummeret ikke lenger i bruk). Tabell 1 ovenfor viser antallet låntakere som mottok undersøkelsen ved hver utsending (mellom 30 286 og 39 986 fikk e-post, og mellom 6302 og 6281 fikk tekstmelding). BUA-stiftelsens markedsføringsverktøy gjør det mulig for oss å se hvor mange unike låntakere som åpnet hver enkelt e-post (9857–17 113), og hvor mange unike låntakere som klikket seg inn på undersøkelsen (2618–3086) på hvert enkelt utsendelsestidspunkt. Imidlertid mangler vi et tall på hvor mange unike låntakere som totalt sett mottok undersøkelsen på ett eller flere av de tre utsendelsestidspunktene. Vi mangler også tall på unike åpninger og unike klikk blant SMS-mottakerne.

Med bakgrunn i informasjonen vi har tilgjengelig, har vi valgt å estimere en svarprosent med utgangspunkt i det høyeste antallet låntakere som mottok undersøkelsen på henholdsvis e-post og SMS. (39 986 mottok e-post 11. mai, mens 6302 mottok SMS 5. mai. Vi legger til grunn at mottakerne av undersøkelsen ved de to andre utsendelsestidspunktene også finnes blant disse.) Totalt mottok 46 287 låntakere undersøkelsen. Med 8955 helt eller delvis fullførte besvarelser gir dette en svarprosent på 19,4.

Analyse av spørreskjemadata

Vi gjennomførte statistiske analyser av surveydataene i statistikkprogrammene SPSS Statistics 27 (IBM) og Stata. Innledningsvis gjorde vi deskriptive analyser, først av utvalgs karakteristika for å beskrive relevante bakgrunnsfaktorer, deretter av de ulike spørsmålene om hvordan utstyrssentralene brukes, og av de ulike påstandene om utstyrssentralene. Disse analysene gir et overordnet bilde av hvem respondentene er, hvordan de bruker utstyrssentralene, og hvilket syn de har på dem. For å analysere hva som kan forklare bruken av utstyrssentralene, har vi også gjort en serie logistiske regresjonsanalyser der vi benytter utvalgte bakgrunnsfaktorer som mulige forklaringsfaktorer. Alle analyser av dataene vises som figurer, slik at funnene kan visualiseres effektivt. Tabellene med resultatene som underbygger disse figurene, står i tilhørende vedlegg.

Før de statistiske analysene ble gjennomført, ble relevante variabler omkodet fra sine opprinnelige format. Spørsmålet om bruk av utstyrssentral ble formulert på følgende måte i spørreskjemaet: «I løpet av det siste året, hvor mange ganger har du lånt ved en utstyrssentral?» Svaralternativene var som følger:

- (1) Jeg har ikke lånt siste året
- (2) 1 gang
- (3) 2–3 ganger
- (3) 3–5 ganger
- (4) 6–10 ganger
- (5) 11+ ganger

Ettersom deltakerne i spørreundersøkelsen ble rekruttert fra stiftelsen BUAs database med låntakerprofiler og ikke fra den generelle befolkningen, har vi omkodet spørsmålet ved å sette et skille mellom de som bruker utstyrssentralen mye, og de som bruker den mindre. Vi har dermed tatt utgangspunkt i låntagernes gjennomsnittlige bruk. Ved å ekskludere de som av ulike årsaker ikke har benyttet seg av en utstyrssentral det siste året, får vi et gjennomsnitt på 2,1. Vi anser dermed en over gjennomsnittlig høy bruk av en utstyrssentral til å være 3-5 ganger i året og mer. Dette gir oss verdifull informasjon ved å belyse hva som gjør at man benytter seg av en utstyrssentral flere ganger i året og ikke sjeldnere.

Vi har valgt ut en gruppe bakgrunnsvariabler basert på tidligere studier (Eimhjellen & Arnesen, 2018; Jacobsen mfl., 2021) for å studere hva som kan forklare bruken av utstyrssentraler og påstander om dem. Vi har valgt ut følgende forklaringsfaktorer: husholdningens inntekt, innvandringsbakgrunn, utdanning, alder og kjønn. Ettersom utstyrssentralene dekker større geografiske områder, kan det ventes at spørreundersøkelsens deltakere «grupperes» etter disse områdene. Med andre ord kan det tenkes at synet på og erfaringene med utstyrssentralene til en viss grad vil være felles for de som benytter seg av den samme sentralen. Det må tas høyde for en slik gruppevariasjon, noe vi har gjort gjennom å ta med deltakerens postnummer i analysene, som en form for grupperingsvariabel. Omtrent seks prosent av variasjonen i bruken av utstyrssentralene kan forklares av individets postnummer. Samlet gir dette utvalget oss en mulighet til å analysere hva slags befolkningsgrupper som bruker utstyrssentraler, hvor mye og hvorfor de bruker sentralene, samt hvordan de stiller seg til påstander om sentralene. Ettersom spørreundersøkelsen er besvart av så mange låntakere (8955), legger vi til grunn et sannsynlighetsnivå på 99 prosent i analysene. Med andre ord vil vi kun anse statistiske effekter vi utleder fra våre analyser, som reelle når vi med minst 99 prosents sannsynlighet kan si at disse ikke skyldes tilfeldigheter i datasettet.

Intervjuundersøkelse

For å fange opp låntakernes erfaringer med og vurderinger av utstyrssentralene gjennomførte vi i tillegg til surveyundersøkelsen også kvalitative intervjuer med låntakere. Det ble gjennomført korte, fokuserte intervjuer med låntakere der vi spurte hvordan de hadde fått informasjon om lånemuligheten, hva

motivasjonen eller begrunnelsen for å bruke utstyrssentralene var, hvordan de oppfattet kvaliteten, hvilke utfordringer og muligheter de så som kunne hindre bruk, og hvordan man kan arbeide for å bygge ned barrierer for tilgjengelighet og bruk med videre. Se vedlegg 5 om intervjuguiden.

Rekruttering og utvalg

Utgangspunktet for rekruttering var at vi ønsket å intervju låntakerne ved de samme fire sentralene der vi hadde intervjuet lederen. Det ble imidlertid klart at ikke alle de fire opprinnelige sentralene hadde mulighet til å bistå i et slikt rekrutteringsarbeid. Strategien ble da å supplere med låntakere fra andre sentraler. Det var mer utfordrende å rekruttere låntakere enn å rekruttere lederne. Mens vi kunne rekruttere ledere og annet nøkkelpersonell ved utstyrssentralene ved å henvende oss direkte til dem, måtte vi rekruttere låntakere indirekte med hjelp fra lederne eller nøkkelpersonellet. Ledere ved utstyrssentralene ble informert om at det var ønskelig å rekruttere låntakere til prosjektet, og de ble bedt om å henvende seg til låntakere og spørre om de kunne være interessert i å stille til intervju. Potensielle informanter ble bedt om å oppgi navn (fornavn var tilstrekkelig), telefonnummer eller e-postadresse. Etter rekruttering fra lederes side fikk vi tilsendt varierende kontaktinfo for mulige kandidater, og det ble så sendt en henvendelse til disse via e-post, telefon og SMS. Denne delen av rekrutteringen begynte 12. mai 2022, og det ble i første omgang sendt forespørsler frem til 23. juni 2022. Av i alt tolv mulige informanter fikk vi i denne runden gjennomført elleve intervjuer i perioden 20. mai til 26. august. En ny runde med rekruttering ble gjennomført i perioden 12. september til 7. oktober, da rettet mot supplerende sentraler. En av suppleringsentralene hadde tidligere skaffet to informanter, mens en ny supplerende sentral ble rekruttert via informasjon som ble gitt i åpne svarmuligheter i surveyundersøkelsen som var rettet mot utstyrssentralene. Rekruttering ga her avtaler om ytterligere fem intervjuer fra to utstyrssentraler. I prosjektet ble det dermed gjennomført totalt 16 intervjuer med låntakere fra ulike utstyrssentraler. Tabell 2 nedenfor gir en samlet oversikt over intervjuene.

Tabell 2. Intervjuer gjennomført med låntakere på utstyrssentraler i perioden 20. mai til 11. oktober 2022

Utstyrssentral	Kommune	Antall intervjuer
Bua Husnes	Kvinnherad	1
Bua Stord	Stord	4
Bua Bjerke	Oslo	3
Bua Mandal	Lindesnes	1
Utlånsentral Øyslebø	Lindesnes	3
Bua Vågan (Kabelvåg)	Vågan	4
Totalt		16

Lengden på rekrutteringsperioden viser at det har vært krevende å komme i kontakt med aktuelle låntakere, avtale intervjuer og gjennomføre dem.

Vi ba lederne for utstyrssentralene om å prøve å rekruttere informanter med en viss variasjon i bakgrunn, inntekt, utdanning, familiestørrelse eller lignende, basert på ledernes kjennskap til låntakerne. Selv om dette ble tilstrebet, kan denne rekrutteringsmetoden ha ført til en selvselektert gruppe av informanter, som kanskje har et spesielt engasjement for utstyrssentralene og de mål og verdier disse står for, og som derfor ønsker å stille opp til intervju. Funnene må derfor tolkes med en viss forsiktighet.

15 av intervjuene ble gjennomført som telefonintervju, mens ett av intervjuene ble gjennomført som skriftlig svar på spørsmålene via e-post, noe som informantene ønsket av praktiske hensyn.

Kort om utvalget

Enkelte låntakerne hadde lånt fra flere utstyrssentraler enn den de ble rekruttert fra, og kunne derfor også vurdere og sammenligne ulike trekk ved disse utstyrssentralene. Vi samlet ikke inn personlig informasjon om låntakerne, men ut fra navnene kunne vi identifisere en kjønnsfordeling på ni kvinner og syv menn. Informantgruppen hadde et aldersspenn på 17 til 77 år. Hovedvekten av informantene svarte på vegne av barn som brukte utstyret alene eller sammen med en av foreldrene. I tillegg svarte tre informanter i egenskap av å være lærer (barneskole/ungdomsskole/folkehøyskole). Utvalget besto av låntakere som hadde ulik erfaring med utstyrssentralene med hensyn til hvor lenge og hvor ofte de hadde brukt utstyrssentraler. Noen hadde lånt i flere år og gjorde dette flere ganger i måneden eller året, mens låntakeren med minst erfaring bare hadde lånt utstyr en gang. En av informantene var ikke selv låntaker, men hadde i forbindelse med sitt arbeid aktivt oppfordret foreldre til å la barna låne utstyr. Denne informanten ble intervjuet fordi vedkommende hadde etablert aktivitet for barn, barnefamilier og eldre i et område og var samlokalisert med en utstyrssentral, noe som åpnet opp for mulig samarbeid disse imellom.

Analyse av intervjuene

Vi gjorde en enkel tematisk analyse av intervjuene ut fra intervjuguiden (se vedlegg 5), ved hjelp av dataanalyseprogrammet NVivo. Dette er et program for å lagre, kode og analysere kvalitative data (Jackson & Bazeley, 2019). Tematisk analyse er en metode for å identifisere, analysere og rapportere mønstre eller tema i kvalitative data (Braun & Clarke, 2006). Teksten fra de transkriberte intervjuene ble lest grundig og kodet. Koding vil si at setninger som er meningsbærende, slik som «tilbudet er ikke hørt om, det er ikke kjent nok, folk har ikke hørt om det», blir tatt ut og merket med en kode, i dette tilfellet «informasjon og markedsføring». Disse hovedkodene blir også benyttet

til å organisere kapittelet i ulike underoverskrifter i tråd med de sentrale temaene i forskningsspørsmålene.

Etikk og personvern

Prosjektet har fulgt alminnelige etiske standarder for samfunnsforskning og er gjennomført i henhold til NORCEs etiske retningslinjer og kvalitetssystem (ISO 9001). Før spørreundersøkelsene og intervjuene ble gjennomført, fikk alle deltakerne et informasjonsskriv med detaljerte opplysninger om formålet med forskningen og hva det ville innebære for dem å delta, hvordan innsamlede opplysninger ville bli behandlet, inkludert informasjon om oppbevaring og sletting av data, og hvilke rettigheter de hadde som deltakere i et forskningsprosjekt (se vedlegg 1 og 2). Prosjektet ble meldt til og godkjent av personvernombudet for forskning, Norsk senter for forskningsdata (NSD/Sikt).

Spørreundersøkelsen i dette prosjektet har blitt gjennomført uten at NORCE har vært i befattning med respondentenes personopplysninger (navn, telefonnummer, e-post og lignende). Disse personopplysningene har utelukkende vært behandlet av BUA-stiftelsen og i henhold til personvernforordningen (GDPR), basert på nødvendige tillatelser fra låntakere som var registrert i BUAs systemer. Dette har vært mulig fordi BUA-stiftelsen, som nevnt ovenfor, var ansvarlig for å sende ut undersøkelsen til låntakere som var registrert på BUAs e-post- og telefonlister. Informasjonen om unike mottakere, åpninger, klikk etc. som presenteres i denne rapporten, er derfor kun basert på tall fra det markedsføringsverktøyet BUA-stiftelsen bruker. Spørreskjemadataene har derfor utelukkende foreligget i anonymisert form, og det har ikke vært mulig å identifisere enkeltpersoner i datamaterialet eller analysene. I begynnelsen av spørreskjemaet fikk respondentene presentert detaljerte opplysninger om prosjektet, tilsvarende et informasjonsskriv, hvorpå de ble bedt om å gi uttrykkelig samtykke ved å krysse av for at de var over 18 år, og at de samtykket i å delta i spørreundersøkelsen. Respondenter som oppga at de var under 18 år og/eller ikke samtykket i å delta, ble sortert ut fra spørreskjemaet.

Før intervjuundersøkelsen ble gjennomført, ble datainnsamlingen, inkludert intervjuguiden og informasjonsskrivet om deltakernes personvernrettigheter, vurdert av Sikt, som konkluderte med at datainnsamlingen var i samsvar med personvernlovgivningen. Informasjonsskrivet og intervjuguiden ble sendt til intervjudeltakerne før intervjutidspunktet for å sikre godt informert samtykke. Informantene samtykket til å delta i intervjuet på bakgrunn av informasjon som var oversendt muntlig og skriftlig. Samtykkene ble registrert enten skriftlig (gjennom et signert samtykkeskjema eller bekreftelser via e-post/SMS) eller muntlig (på båndopptak forut for intervjustart). Alle data ble fortløpende aidentifisert ved at hver deltaker fikk tildelt et nummer som kun kan kobles til navnet gjennom en navneliste som vil bli slettet ved prosjektslutt.

Resultater fra spørreundersøkelsen

I dette kapitlet presenterer vi resultatene fra spørreundersøkelsen. Kapitlet er delt opp som følger: I første del presenterer vi relevante bakgrunnsfaktorer om respondentene, det vil si hvordan kjønn, alder, utdanning, husholdningens inntekt, type husstand og innvandringsbakgrunn fordeler seg i utvalget. I del to presenteres låntakernes syn på utstyrssentralene, det vil si hvordan de vurderer ulike påstander om sentralenes formål og tilbud. I tredje del av undersøkelsen analyserer vi låntakernes bruk av utstyrssentralene og ser på hva som kjennetegner de som låner utstyr oftere enn gjennomsnittet. Til slutt ser vi på innbyggernes forslag til ulike forbedringspunkter om åpningstider, tiltak for mer bruk og tilbud som innbyggerne ønsker fra sentralene.

Utvalgskarakteristika

Undersøkelsen ble åpnet av 8955 personer, hvorav 8013 besvarte hele eller deler av undersøkelsen. Spørreskjemaet ble delvis gjennomført av 2255 personer (28,1 prosent av besvarelsene) og fullt gjennomført av 5758 personer (71,9 prosent av besvarelsene). Antallet som har svart på de ulike spørsmålene vi analyserer i dette kapitlet, vil derfor variere noe, basert på hvor fullstendig hvert spørsmål ble besvart. I tillegg er elleve deltakere fjernet fra datasettet ettersom de har oppgitt en urealistisk alder (tre deltakere fjernet) eller et ikke-eksisterende postnummer (åtte deltakere fjernet). I tabell 3 oppsummerer vi relevante karakteristika ved deltakerne (alder, kjønn, innvandringsbakgrunn, utdanning, inntektsnivå og type husstand), med tilhørende antall og prosent.

Tabell 3. Utvalgskarakteristika

Karakteristika	G	SA	Antall (n)	Andel (%)
Alder (år)	45	11,2	5695	
Kjønn			5765	
Mann			1954	33,9
Kvinne			3811	66,1
Innvandringsbakgrunn			5692	
Har ikke innvandret til Norge, og har ikke foreldre som har innvandret til Norge			4274	75,1
Har selv innvandret til Norge, eller en eller begge foreldre har innvandret til Norge			1418	24,9
Høyeste fullførte utdanning			5641	
Grunnskoleutdanning			228	4,0
Videregående utdanning			954	16,9
Fagutdanning etter videregående eller fagskole			773	13,7
Universitet/høyskole bachelornivå eller mindre			2176	38,6
Universitet/høyskole masternivå eller høyere			1510	26,8
Husholdningens samlede bruttoinntekt (NOK)			5003	
Under 200 000			191	3,8
200 000–399 999			514	10,3
400 000–599 999			916	18,3
600 000–799 999			816	16,3
800 000–999 999			765	15,3
1 000 000–1 199 999			792	15,8
1 200 000–1 399 999			505	10,1
1 400 000 eller mer			504	10,1
Type husstand¹			5497	
Aleneboende			461	8,4
Par			788	14,3
Foreldre med barn			3337	60,7
Aleneforelder med barn			911	16,6

Note. Gjennomsnitt. SA = standardavvik.

¹Husstand inkluderte også kategoriene «bofellesskap» og «annet». Disse utgjorde henholdsvis 137 (2,7 prosent) og 163 (2,8 prosent) av undersøkelsens deltakere. I den videre dataanalysen er disse fjernet fra undersøkelsene, da de utgjør for få observasjoner.

Av tabell 3 ovenfor ser vi at gjennomsnittsalderen i utvalget er på 46 år og standardavviket er på 11,2 år, det vil si at to tredjedeler av respondentene er mellom 34 og 57 år. Videre ble undersøkelsen gjennomført av 66,1 prosent kvinner og 33,9 prosent menn.

Totalt 75 prosent av respondentene oppgir at hverken de selv eller foreldrene har innvandret til Norge, mens 25 prosent oppgir at de selv eller minst en av foreldrene har innvandret til Norge.

Hvis vi ser nærmere på høyeste fullførte utdanning oppgir, 34,6 prosent ikke å ha utdanning på universitets- eller høyskolenivå, mens 65,3 oppgir å ha

universitet eller høyskole som høyeste fullførte utdanning. Av disse er det 26,8 prosent som har en mastergrad eller høyere.

Videre ser vi at den samlede medianinntekten for husholdningen er rundt 800 000 kroner: 48,7 prosent av respondentene oppgir en inntekt på under 800 000 kroner, og de resterende 51,3 prosentene oppgir en inntekt på over 800 000 kroner. Når det gjelder type husstand, oppgir 8,4 prosent, 14,4 prosent, 60,7 prosent og 16,6 prosent å være henholdsvis aleneboende, par, foreldre med barn og aleneforelder med barn.

Syn på utstyrssentralene

I spørreundersøkelsen ble låntakerne bedt om å ta stilling til ulike typer påstander på en skala fra 1 (helt uenig) til 5 (helt enig). Påstandene var knyttet til ulike formål utstyrssentralene kunne tenkes å ha, samt ulike oppfatninger låntakerne kunne tenkes å ha av utstyrssentralen.

Utstyrssentralenes formål

Vi begynner med å se hvordan låntakerne forstår utstyrssentralenes formål. I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å ta stilling til seks ulike formål utstyrssentralene kan tenkes å ha. De seks formålene er som følger:

- at innbyggere som ikke selv har utstyret tilgjengelig, kan delta i aktivitet
- at barn og unge som vokser opp i familier med lav inntekt, kan delta i aktivitet
- å gjøre det lettere for innbyggerne å prøve ut nye aktiviteter
- å bidra til at flere er fysisk aktive
- at barn, unge og familier med minoritetsbakgrunn kan delta i aktivitet
- redusert miljøbelastning gjennom mindre forbruk

Tabell 4 nedenfor viser fordelingen av respondentenes svar i prosent, altså i hvilken grad de oppfatter at utstyrssentralene har de ulike formålene.

Tabell 4. Oppfatninger av utstyrssentralenes formål

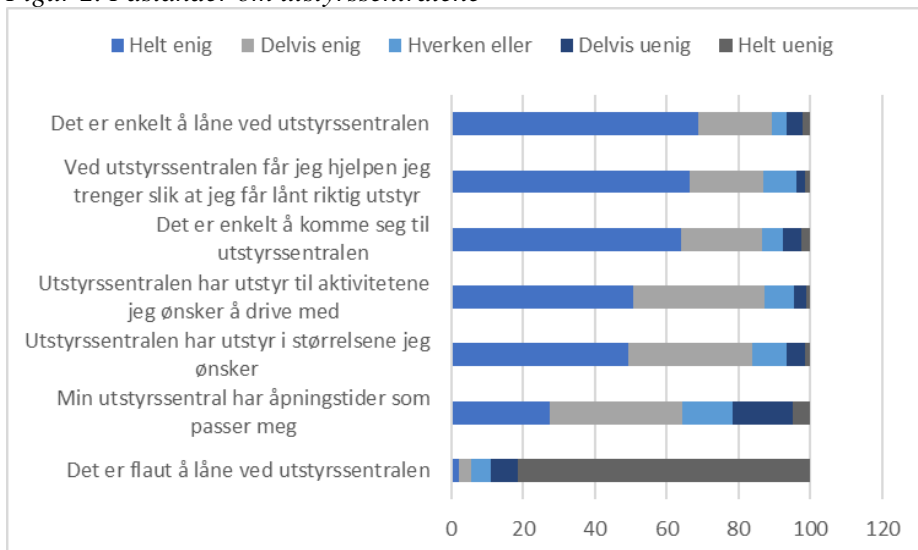
	%				
	Helt uenig	Delvis uenig	Hverken eller	Delvis enig	Helt enig
At innbyggere som ikke selv har utstyret tilgjengelig, kan delta i aktivitet	1,9	0,5	2	11,9	83,7
At barn og unge som vokser opp i familier med lav inntekt, kan delta i aktivitet	1,8	0,8	2,8	12,2	82,4
Å gjøre det lettere for innbyggerne å prøve ut nye aktiviteter	1,7	1,1	4	19	74,2
Å bidra til at flere er fysisk aktive	1,7	1	5,8	21,5	70
At barn, unge og familier med minoritetsbakgrunn kan delta i aktivitet	2,5	1,3	11,2	19	66
Redusert miljøbelastning gjennom mindre forbruk	2,6	2,5	9,4	31,2	54,3

Deltakerne i spørreundersøkelsen er i stor grad enige i alle påstandene som fremsettes om utstyrssentralenes formål. Andelen som sier seg helt eller delvis enig i de ulike formålene, varierer mellom 85,5 prosent (reduisert miljøbelastning) og 95,6 prosent (at innbyggere som ikke selv har utstyret tilgjengelig, kan delta i aktivitet). Selv om det dermed totalt sett (delvis og helt enig) er en stor grad av aksept for de ulike påstandene i spørreundersøkelsen, er det en betydelig variasjon i andelen respondenter som svarer *helt enig*: Mens over åtte av ti (83,7 prosent) av respondentene sier seg helt enig i at utstyrssentralene er til for å sørge for at innbyggere som ikke selv har utstyret tilgjengelig, kan delta i aktivitet, er det bare litt over halvparten (54,3 prosent) som sier seg helt enig i påstanden om at sentralenes formål er redusert miljøbelastning. Som resultatene illustrerer, er altså miljøhensyn det formålet færrest assosierer med utstyrssentralene. Når det er sagt, er det fortsatt slik at mer enn halvparten av låntakerne oppfatter miljøhensyn som et av formålene med utstyrssentralene, og som vi skal se i de videre analysene, betyr ikke nødvendigvis lavere tilslutning til dette formålet at miljødimensjonen ved utstyrssentralene er irrelevant. Tallene ovenfor kan derimot tyde på at redusert miljøbelastning ikke oppleves som et primært formål i seg selv, men snarere som en sekundær effekt av andre formål (tilgjengeliggjøre utstyr gjennom lån i stedet for kjøp).

Opplevelsen av å bruke utstyrssentralen

Låntakerne ble også bedt om å ta stilling til ulike påstander om hvordan de opplever utstyrssentralene, og her var innbyggernes holdninger noe mer delte. Figur 2 nedenfor viser hvordan innbyggerne stiller seg til de ulike påstandene om utstyrssentralene i spørreundersøkelsen.

Figur 2. Påstander om utstyrssentralene

Note. Respondentene ble bedt om å ta stilling til påstandene.

Respondentene synes i stor grad det er enkelt å låne fra utstyrssentralen (89,3 prosent er helt eller delvis enig i dette). De opplever også å få hjelp om det trengs (86,8 prosent helt eller delvis enig). Tilgjengeligheten til utstyrssentralen synes også god (86,6 helt eller delvis enig), og sentralene har i stor grad utstyret som ønskes (87,3 prosent helt eller delvis enig), i størrelser som passer (87,3 prosent helt eller delvis enig). Det er derimot et noe mer delt syn på om utstyrssentralens åpningstider passer. Her svarer kun 27,5 prosent helt enig, mens 36,7 prosent er delvis enig. Til slutt fikk deltakerne forelagt påstanden om at det er flaut å låne ved utstyrssentralen. Her ser vi at kun 5,6 prosent opplever dette, 5,3 prosent stiller seg nøytrale til påstanden, mens hele 89,1 prosent sier seg helt eller delvis uenig til påstanden.

Innbyggerne sier seg altså enig i utstyrssentralenes ulike formål, og det fremstår som om tilgjengeligheten er god og bruksterskelen lav. Med dette som utgangspunkt vil vi i neste delkapittel se nærmere på innbyggernes bruk av utstyrssentralene.

Bruk av utstyrssentraler

I dette delkapittelet starter vi med å se nærmere på hvilke tilbud respondentene benytter seg av ved sin utstyrssentral. Vi ser på hvem som låner utstyret, hvem som bruker utstyret, og hva som er den typiske lånehyppegigheten for låntakerne i vår undersøkelse. Videre undersøker vi hva respondentene oppgir som årsaken til at de benytter seg av utstyrssentralen, og hva det betyr for dem å ha mulighet til å benytte seg av en utstyrssentral. Deretter vil vi bruke logistisk regresjon for

å analysere om ulike bakgrunnsfaktorer kan forklare variasjon i låntakernes bruk av utstyrssentralene. Som beskrevet i data- og metodekapittelet har vi valgt ut følgende bakgrunnsfaktorer til disse analysene: innvandringsbakgrunn, husholdningsinntekt, utdanning, alder og kjønn. Ved hjelp av logistisk regresjonsanalyse vil vi kunne anslå hvordan de ulike forklaringsfaktorene påvirker sannsynligheten for at en person bruker utstyrssentralen oftere enn gjennomsnittet.

Bruk av ulike tilbud

Utstyrssentralene har flere funksjoner enn utlån av utstyr. I spørreundersøkelsen ble deltakerne spurt om hvilke av tilbudene de har benyttet seg av. Desidert flest (65 prosent) har benyttet sentralene til lån av utstyr. Dette er i seg selv ikke veldig overraskende. Etersom deltakerne i spørreundersøkelsen er rekruttert på grunn av sin «rolle» som låntaker, er det logisk at de fleste oppgir å ha benyttet utstyrssentralen til lån av utstyr. Likevel har undersøkelsen fanget opp en andel som benytter eller har benyttet seg av andre tilbud. Av disse oppgir syv prosent å ha benyttet seg av tilbud om fritidsaktiviteter for barn og unge. Fem prosent oppgir å ha deltatt på enkeltstående arrangementer gjennom sentralen. Fire prosent har benyttet seg av muligheten til å få opplæring i bruk av utstyr eller donere klær og utstyr til lavinntektsfamilier. Tre prosent har benyttet seg av tilbud om leirskole, sommerskole eller ferie, mens kun to prosent har fått (og ikke lånt) klær eller utstyr eller deltatt i kurs i idrett, friluft, førstehjelp eller lignende.

Hvem låner og hvem bruker utstyret?

I spørreundersøkelsen ble låntakerne spurt om hvem i husstanden deres som låner utstyret, og hvem som bruker det. Resultater fra undersøkelsen viser at de som låner utstyret, i hovedsak tilhører en annen aldersgruppe enn de som bruker utstyret. Den største «lånegruppen» er voksne i alderen 30–65 år, mens de som i størst grad bruker utstyret, er barn og unge i alderen 0–17 år. Lån og bruk er minst utbredt blant unge voksne (18–29 år) og eldre fra 66 år og oppover. Dette kan tyde på at foreldre og foresatte låner utstyret på vegne av barn og unge. Likevel er det også en del av de som låner utstyret, som også bruker det selv.

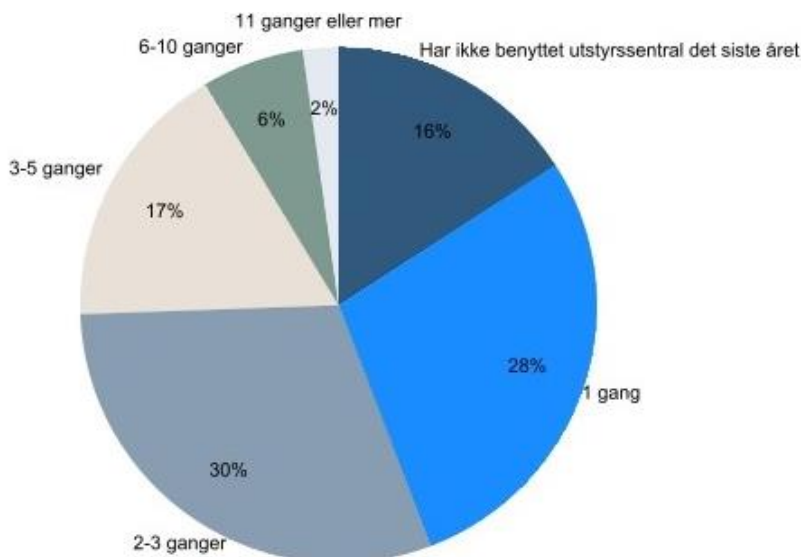
Lånehypighet

Figur 3 viser hvordan deltakerne i spørreundersøkelsen fordelte seg på spørsmålet om hvor mange ganger de har lånt ved en utstyrssentral det siste året. Majoriteten (58 prosent) oppgir å ha lånt én til tre ganger det siste året. Bruk utover dette er mindre vanlig; 17 prosent har benyttet seg av en sentral tre til fem ganger, 6 prosent seks til ti ganger, mens kun 2 prosent oppgir å ha benyttet seg av en utstyrssentral elleve ganger eller mer. En ikke ubetydelig andel (16 prosent) oppgir også at de ikke har brukt en utstyrssentral det siste

året.¹ Fjerner vi disse fra beregningen, har innbyggerne benyttet seg av utstyrssentralene gjennomsnittlig 2,1 ganger det siste året. Majoriteten av låntakerne låner altså én til tre ganger i året ved en utstyrssentral.

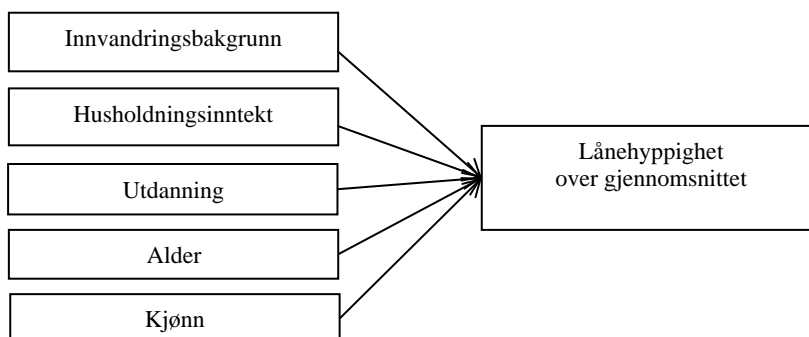
Figur 3. Lånehypighet

Note. N = 7422. Respondentene ble bedt om å svare på følgende spørsmål: «I løpet av det siste året, hvor mange ganger har du lånt av en utstyrssentral?»

Hvem låner ofte?

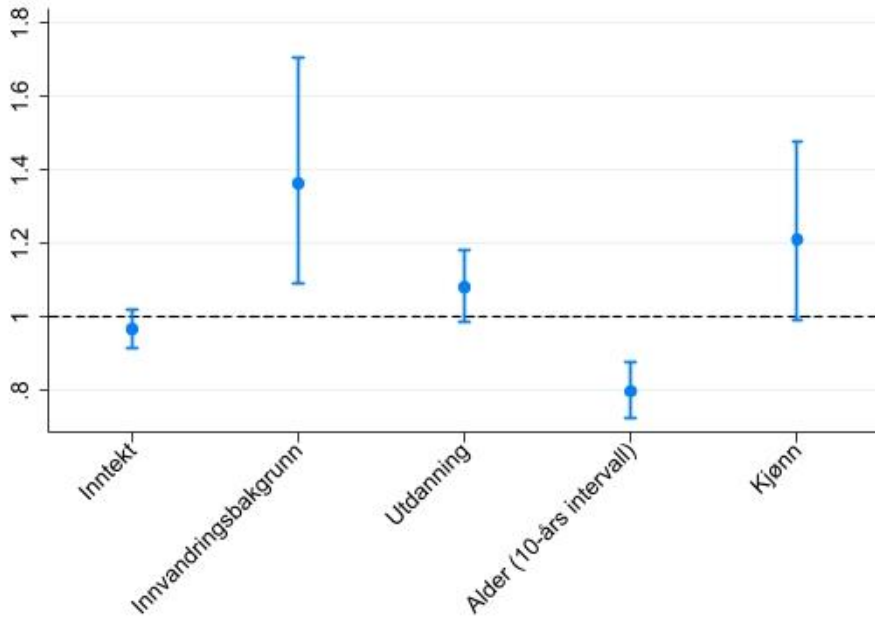
Utstyrssentralene kan ha flere formål, og et formål som gjerne fremheves, er at alle skal kunne delta i aktiviteter, uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn. For å analysere og forklare (over gjennomsnittlig) bruk av utstyrssentraler har vi derfor bygget en forklaringsmodell som består av ulike faktorer som har å gjøre med sosioøkonomisk status. Tidligere studier har vist at innvandringsbakgrunn og husholdningsinntekt kan påvirke deltakelse i frivillighet og fritidsaktiviteter (Eimhjellen & Arnesen, 2018; Jacobsen mfl., 2021). For å få en bredere forståelse av hvilke grupper som oftest benytter seg av utstyrssentraler, har vi også inkludert personens utdanning, alder og kjønn. I tidlige stadier av modellutviklingen inkluderte vi også husstandstype, men denne måtte fjernes da den samvarierte for sterkt med husholdningsinntekt. Figur 4 nedenfor visualiserer forklaringsmodellen vår.

Figur 4. Forklaringsmodell for lånehypighet ved utstyrssentraler

Analysene viser at innvandringsbakgrunn påvirker bruken av utstyrssentraler, der innbyggere som kan kategoriseres som første- eller andregenerasjonsinnvandrere, i gjennomsnitt har benyttet seg av utstyrssentral 2 ganger det siste året, mens de uten innvandringsbakgrunn har benyttet seg av utstyrssentral ca. 1,76 ganger det siste året. Videre er det nærmere 30 prosent høyere sannsynlighet for at de med innvandringsbakgrunn skal bruke utstyrssentraler oftere enn gjennomsnittlig (3 ganger eller mer siste året), når vi sammenligner med dem uten innvandringsbakgrunn (figur 5 nedenfor). Ved alder finner vi også en signifikant sammenheng, og da i retning av at høyere alder gir lavere sannsynlighet for å låne utstyr ved sentralene oftere enn gjennomsnittet. Vi finner derimot ingen statistisk signifikant effekt på bruken av utstyrssentraler når det gjelder inntekt, utdanning eller kjønn.

Resultatene fra den logistiske regresjonsanalysen er illustrert i figur 5 nedenfor. Figuren viser at det er større sannsynlighet for at første- og andregenerasjons innvandrere og yngre aldersgrupper skal benytte seg av en utstyrssentral oftere enn gjennomsnittet, når vi sammenligner dem med ikke-innvandrere og eldre aldersgrupper.

Figur 5. Bruk av utstyrssentral forklart av ulike bakgrunnsfaktorer

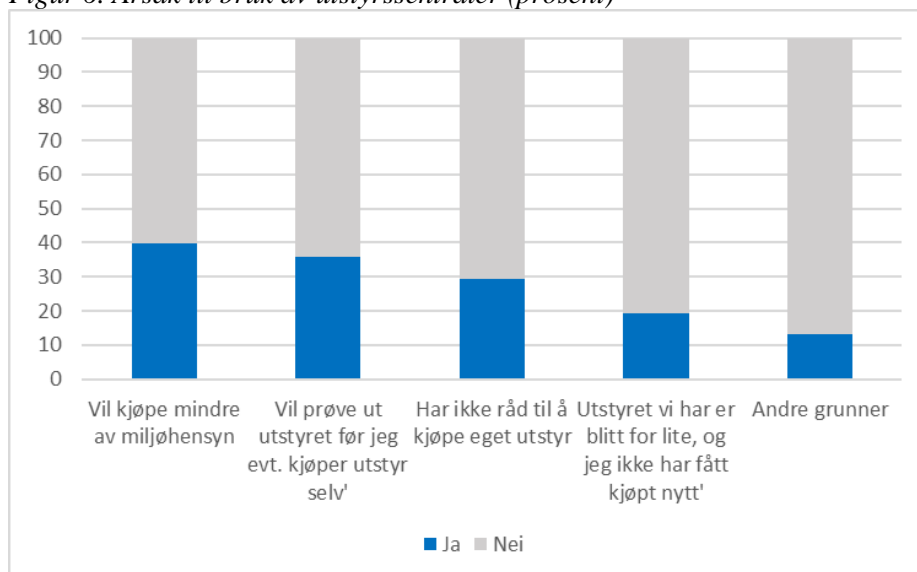

Note. Stiplet horisontal linje markerer null effekt (ingen sammenheng). Lyseblå sirkel viser en låntakers sannsynlighet for å benytte seg av utstyrssentraler mer enn gjennomsnittet det siste året. Plasseringen til sirklene markerer den predikerte effekten hver enkelt forklaringsfaktor har på en innbyggers bruk av utstyrssentral, mens de vertikale intervallene markerer området der vi med 99 prosent sannsynlighet kan si at effekten er reell. Der det ikke er overlapp mellom det vertikale intervallet og den stiplede horisontale linjen, kan vi med 99 prosent sannsynlighet si at det er en sammenheng mellom den aktuelle bakgrunnsfaktoren og lån over gjennomsnittet.

Hvorfor brukes utstyrssentralene

I tillegg til at respondentene rapporterte hva de oppfattet som utstyrssentralenes formål, ble de også bedt om å ta stilling til ulike påstander om hvorfor de faktisk benytter seg av en utstyrssentral. Figur 6 nedenfor viser disse ulike bruksforklaringene og andelen respondenter som oppga disse som årsak til å benytte seg av en utstyrssentral. Respondentene hadde her mulighet til å krysse av for flere av alternativene.

Figur 6. Årsak til bruk av utstyrssentraler (prosent)

Note. Respondentene ble bedt om å svare på spørsmål: «Hvorfor benytter du deg av en utstyrssentral? (flere svar mulig)». NB: Her er de som ikke har benyttet seg av en utstyrssentral det siste året, tatt ut av analysen.

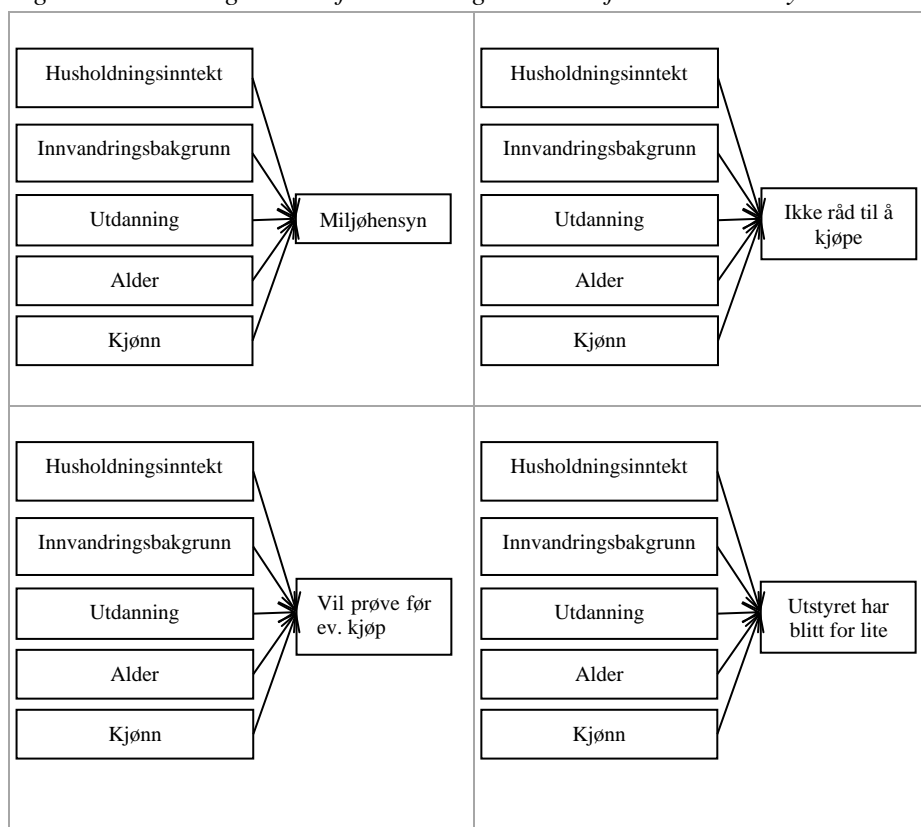
Miljøhensyn var den årsaken flest låntakere oppga, nesten fire av ti (39,9 prosent) svarte dette. Like etter følger ønsket om å prøve ut utstyr før man eventuelt kjøper eget (35,7 prosent). Å benytte seg av utstyrssentral fordi man ikke har råd til eget utstyr, oppgis som grunn av 29,4 prosent av respondentene, mens det at man har utstyr som har blitt for lite, og ikke har fått kjøpt seg nytt, oppgis som årsak av omtrent nesten en femtedel av deltakerne (19,4 prosent). Til slutt oppgir 13,3 prosent av deltakerne andre grunner til å benytte utstyrssentraler. Spørreundersøkelsen ga mulighet til å beskrive disse andre grunnene nærmere med åpne tekstsvaer. Her fremkommer det at man ikke ønsker eller ikke føler behov for å kjøpe eget utstyr som kun brukes noen få ganger i året. Andre grunner gjelder ofte at utstyrssentralene kan gi tilgang til ekstra utstyr i perioder med besøk av familie eller venner. Det nevnes også mer spesifikke begrunnelser som kan knyttes til svarkategoriene miljøhensyn, utprøving av utstyr, økonomi og utstyr som har blitt for lite.

Hvem oppgir de ulike begrunnelsene for å bruke en utstyrssentral?

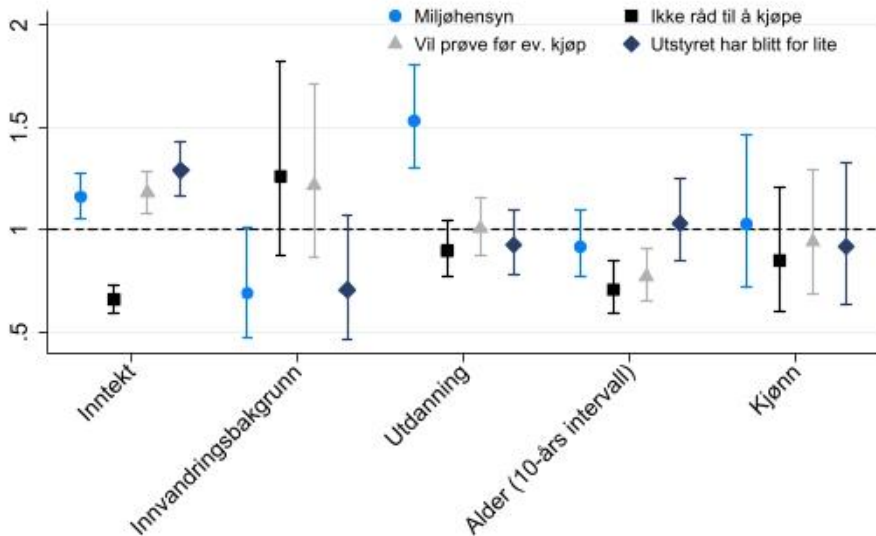
De ulike årsakene som brukerne oppgir når de blir spurt om hvorfor de bruker utstyrssentraler, kan tenkes å være basert på ulike forutsetninger blant brukerne. I analysene nedenfor har vi derfor lagt til grunn samme forklaringsmodell som tidligere, der vi utforsker om inntekt, innvandringsbakgrunn, utdanning, alder

og kjønn kan påvirke disse ulike begrunnelsene. Da vil vi kunne se om ulike befolkningsgrupper oppgir ulike (eller like) grunner til å benytte seg av utstyrssentralene. Figur 7 nedenfor oppsummerer disse forklaringsmodellene, mens figur 8 viser de effektene disse faktorene har på de ulike begrunnelsene (her har vi fjernet kategorien «andre grunner»).

Figur 7. Forklaringsmodell for ulike begrunnelser for bruk av utstyrssentraler

Figur 8. Bakgrunnsvariabler knyttet til begrunnelser for bruk av utstyrssentraler

Note. Stiplet horisontal linje markerer null effekt. Plasseringen til sirklene markerer den predikerte effekten hver enkelt forklaringsfaktor har på en innbyggers årsak til å bruke utstyrssentral, mens de vertikale intervallene markerer området der vi med 99 prosent sannsynlighet kan si at effekten er reell. Der det ikke er overlapp mellom det vertikale intervallet og den stiplede horisontale linjen, kan vi med 99 prosent sannsynlighet si at det er en sammenheng mellom den aktuelle bakgrunnsfaktoren og lån over gjennomsnittet.

I figur 8 ovenfor (se også resultattabeller i vedlegg 6) ser vi for det første at høyere utdanning og inntekt gir betydelig høyere sannsynlighet for å oppgi miljøhensyn som begrunnelse for å benytte en utstyrssentral. Ved innvandringsbakgrunn, alder og kjønn finner vi ingen statistisk signifikante sammenhenger med denne begrunnelsen.

Når det gjelder de som oppgir som begrunnelse at de ikke har råd til å kjøpe eget utstyr, finner vi en negativ sammenheng med alder og i enda større grad med inntekt. Det vil si: Jo høyere alder og inntekt, jo lavere er sannsynligheten for å oppgi dette som begrunnelse. Ved utdanning, kjønn og innvandringsbakgrunn finner vi ingen signifikante sammenhenger.

Videre ser vi at det å ville teste ut utstyret før man eventuelt kjøper det selv, er positivt relatert til inntekt og negativt relatert til alder. Altså: Med høyere inntekt og lavere alder stiger sannsynligheten for at denne grunnen oppgis. Heller ikke ved denne begrunnelsen finner vi statistisk signifikante sammenhenger med utdanning, kjønn og innvandringsbakgrunn.

Begrunnelsen at utstyret har blitt for lite, og at man ikke har fått kjøpt nytt, forekommer signifikant oftere blant respondenter med høyere inntekt. Ved

bakgrunnsvariablene alder, kjønn, utdanning og innvandringsbakgrunn finner vi ingen signifikante sammenhenger.

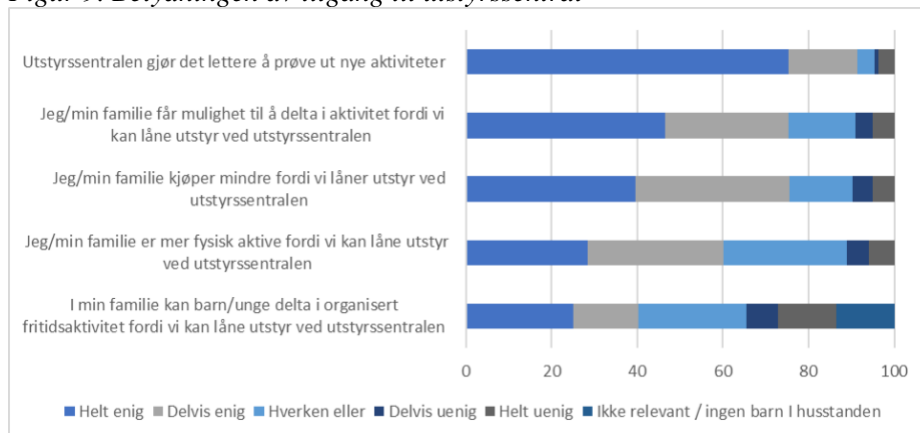
Betydningen av tilgang på utstyrssentral

Vi har til nå sett hvordan innbyggerne forstår utstyrssentralenes formål, og vi har identifisert den typiske lånehyppheten ved utstyrssentralene samt begrunnelser for bruk. Videre i spørreundersøkelsen ble deltakerne spurt om hva det betyr for dem å kunne låne ved utstyrssentralen. Fem påstander ble lagt frem for dem, og de ble bedt om å si seg enig eller uenig i disse påstandene:

- Jeg / min familie kjøper mindre fordi vi låner utstyr ved utstyrssentralen.
- Utstyrssentralen gjør det lettere å prøve ut nye aktiviteter.
- Jeg / min familie er mer fysisk aktive fordi vi kan låne utstyr ved utstyrssentralen.
- Jeg / min familie får mulighet til å delta i aktivitet fordi vi kan låne utstyr ved utstyrssentralen.
- I min familie kan barn/unge delta i organisert fritidsaktivitet fordi vi kan låne utstyr ved utstyrssentralen.

Figur 9 viser hvordan respondentene vurderte hva det betyr for dem å ha tilgang til en utstyrssentral. Over 90 prosent av respondentene er helt eller delvis enig i at tilgang til utstyrssentral gjør det lettere å kunne prøve ut nye aktiviteter. Det viser seg derimot også at selv om utstyrssentralene gir denne muligheten, oppgir ikke like mange at de blir mer fysisk aktive av den grunn. Dog rapporterer hele 60 prosent av respondentene at de er mer fysisk aktive fordi de kan låne ved utstyrssentralen. Imidlertid rapporterer en enda større andel at utstyret de låner, gir dem mulighet til å delta i aktivitet (75 prosent).

Figur 9. Betydningen av tilgang til utstyrssentral

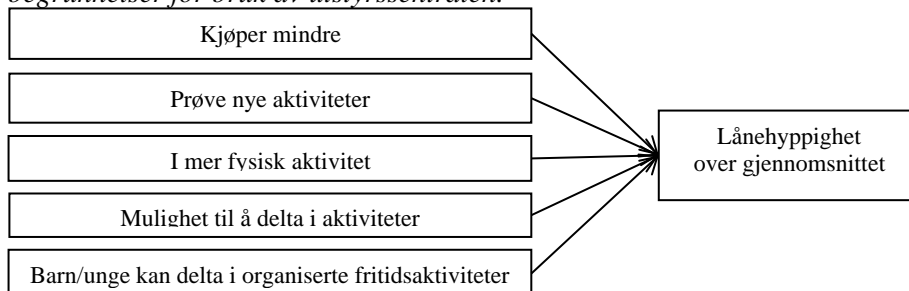

Note. Respondentene ble bedt om å ta stilling til påstandene for å belyse hva det betyr for dem / deres husstand å kunne låne ved utstyrssentralen.

Kan ulike motivasjoner for bruk forklare variasjon i lånehypphet?

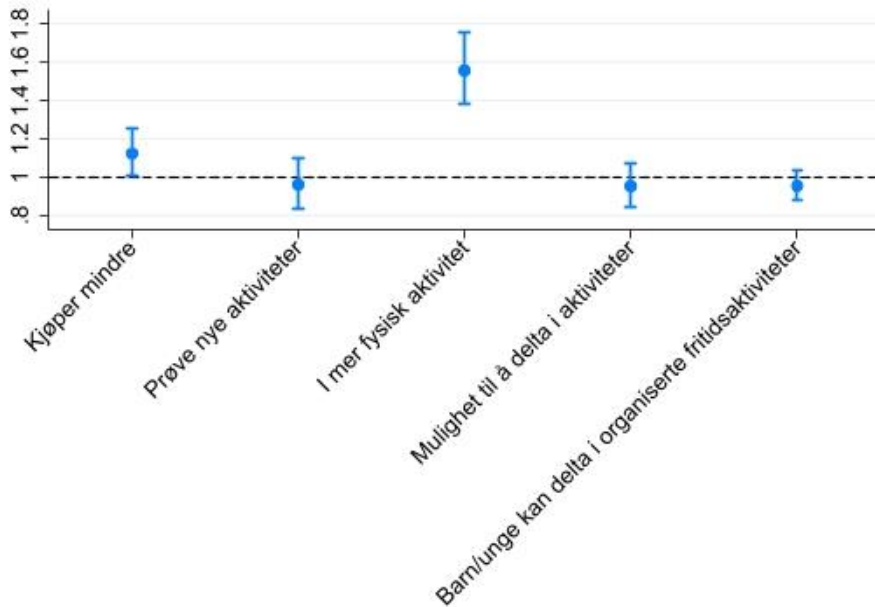
Det siste settet med regresjoner undersøker (den mulige) sammenhengen mellom lånehypphet og ulike opplevde betydninger av å ha tilgang til utstyrssentral. Analysen er basert på en idé om at den betydningen som låntakerne tillegger det å ha tilgang til utstyrssentralene, kan ha sammenheng med mer bruk – det vil si en lånehypphet over gjennomsnittet for utvalget (tre ganger eller mer det siste året). Til forskjell fra de tidligere regresjonsanalysene legger vi derfor til grunn de fem oppgitte grunnene som forklaringsfaktorer for å se om disse kan føre til variasjon i lånehypphet. Denne regresjonsmodellen visualiseres i figur 10 nedenfor, mens de mulige sammenhengene illustreres i figur 11.

Figur 10. Forklaringsmodell for lånehypphet over gjennomsnittet basert på begrunnelser for bruk av utstyrssentralen.

Figur 11. Sammenheng mellom betydningen av tilgang til utstyrssentraler og bruk av utstyrssentraler

Note. Stiplet horisontal linje markerer null effekt. Lyseblå sirkel viser sannsynligheten for at låntakeren har brukt utstyrssentraler mer enn gjennomsnittet det siste året. Plasseringen til sirklene og firkantene markerer den predikerte effekten hver enkelt påstand har på innbyggers bruk av utstyrssentral, mens de vertikale intervallene markerer området der vi med 99 prosent sannsynlighet kan si at effekten er reell. Der det ikke er overlapp mellom det vertikale intervallet og den stiplede horisontale linjen, kan vi med 99 prosent sannsynlighet si at det er en sammenheng mellom den aktuelle bakgrunnsfaktoren og lån over gjennomsnittet.

Regresjonsanalysen viser at to av påstandene om utstyrssentralenes betydning ser ut til å henge sammen med over gjennomsnittlig lånehypighet. De som sier seg enig i at tilgang til utstyrssentral gjør at man kan kjøpe mindre, benytter seg også av utstyrssentralene i større grad, og det gjør også de som oppgir at tilgang til en sentral gjør at man kan bli mer fysisk aktiv. At tilgang til utstyrssentral gjør at man kan delta i eller prøve ut nye aktiviteter, ser derimot ikke ut til å føre til økt bruk av sentralene, og det gjør heller ikke påstanden om at barn og unge kan delta i organiserte fritidsaktiviteter. Det er altså de låntakerne som opplever at utstyrssentralen sparer dem for innkjøp av utstyr og fører til økt aktivitet, som låner oftere enn gjennomsnittet.

Ønskede tilbud fra utstyrssentralene

I spørreskjemaet ble låntakerne bedt om å ta stilling til hva som kan gjøre at flere tar i bruk den lokale utstyrssentralen. I dette avsnittet vil vi se nærmere på hva låntakerne mener om ulike påstander om mulige forbedringspunkter, både når det gjelder åpningstider, tilbud de ønsker ved utstyrssentralen, og ulike tiltak som etter låntakernes oppfatning kan bidra til at sentralen brukes mer.

Åpningstider

I undersøkelsen ble låntakerne bedt om å oppgi når det passet best for dem og familien å låne utstyr ved utstyrssentralen. Desidert flest oppgir at de foretrekker åpningstider utenfor ordinær arbeidstid. Dette gjelder i størst grad om ettermiddagen på hverdage (43,6 prosent), i helgene (38,5 prosent) eller kveldstid på hverdager (37,7 prosent). Skoleferiene (høstferie, vinterferie, påskeferie og sommerferie) foretrekkes av omtrent en tredjedel (32,5 prosent), mens for 13,5 prosent passer det med åpningstider på dagtid på hverdager. Tilnærmet ingen (0,4 prosent, noe som utgjør 33 personer i spørreundersøkelsen) synes at et annet tidspunkt enn de som er oppgitt, passer bedre. Det må påpekes at de ulike svaralternativene kan overlape noe når det gjelder ulike åpningstider. Noen kan for eksempel tenkes å ha oppgitt flere eller alle tidspunkter som passende, mens andre har oppgitt ingen. Det totale bildet av synet på åpningstider kan dermed nyanseres noe, særlig med henvisning til figur 2, der 64 prosent av respondentene sier seg helt eller delvis enig i at deres lokale utstyrssentral har en åpningstid som passer.

Tilbud som ønskes fra utstyrssentralene

I første del av dette kapittelet ble bruken av utstyrssentralene beskrevet. Her kom det frem at 65 prosent har benyttet seg av en utstyrssentral for å låne utstyr, mens andre typer tilbud i langt mindre grad er benyttet. På spørsmål om hvilke tilbud som ønskes fra utstyrssentralene utover utlån av utstyr, ser det ut til at en større andel av respondentene ønsker et bredere tilbud enn de selv rapporterer å benytte seg av (tabell 5 nedenfor). En tredjedel (33,2 prosent) ønsker at deres utstyrssentral skal tilby fritidsaktiviteter for barn og unge. Som vist til tidligere har kun 7 prosent av deltakerne i undersøkelsen faktisk benyttet seg av et slikt tilbud. Omtrent like mange ønsker en mulighet til å gi brukte klær og utstyr til lavinntektsfamilier gjennom sentralen, noe kun 4 prosent faktisk har gjort. Kurs i idrett, friluft, førstehjelp eller lignende ønskes av 29,6 prosent, mens kun 2 prosent har benyttet seg av slike kurs. Opplæring i bruk av utstyr ønskes av 29,2 prosent, mens kun 4 prosent har benyttet seg av et slikt tilbud. Tilbud om leirskole, sommerskole eller ferietilbud ønskes av 24,7 prosent, mens 3 prosent oppgir å ha benyttet seg av et slikt tilbud. Mulighet til å få (ikke låne) brukte klær og utstyr gjennom sentralen ønskes av 22,5 prosent, mens 2 prosent faktisk har fått dette. Enkeltstående arrangementer ønskes av 19,7 prosent av

spørreundersøkelsens deltakere, mens 5 prosent faktisk har deltatt på arrangementer.

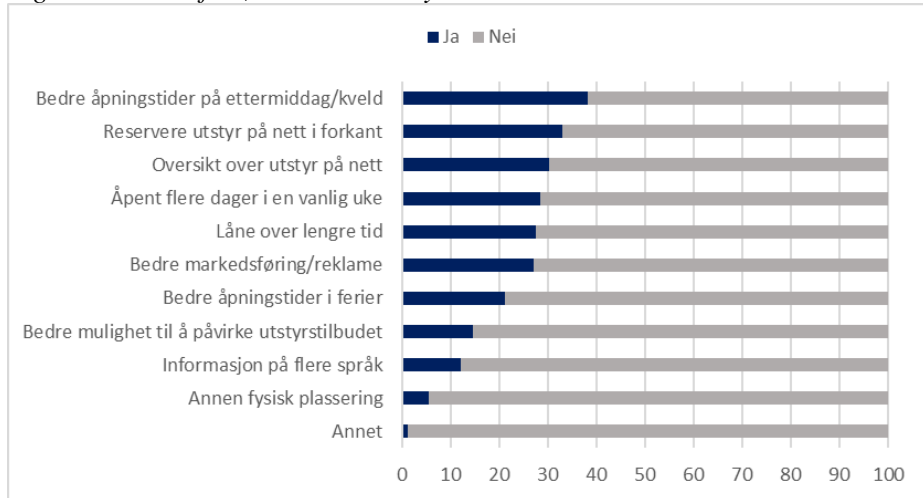
Tabell 5. Andelen som ønsker ulike tilbud fra sin lokale utstyrssentral, og andelen som har benyttet seg av slike tilbud

	Ønsker tilbud (%)	Har benyttet seg av tilbud (%)
Fritidsaktiviteter for barn og unge	33,2	7
Mulighet til å gi brukte klær og utstyr til lavinntektsfamilier	32,5	4
Kurs i idrett, friluft, førstehjelp eller lignende	29,6	2
Opplæring i bruk av utstyr	29,2	4
Leirskole, sommerskole eller ferietilbud	24,7	3
Mulighet til å få (ikke låne) brukte klær og utstyr	22,5	2
Enkeltstående arrangementer	19,7	5
Annet	2,2	2

Tiltak for økt bruk

I spørreundersøkelsen ble låntakerne spurt om hva som etter deres syn kan gjøre at flere tar i bruk den lokale utstyrssentralen. Respondentene peker her på ulike forslag til tiltak for økt bruk (se figur 12). De mest populære forslagene gjelder åpningstider og tilgang via nettet. Åpningstider ønskes utvidet/tilpasset, og kombinert får de to svarkategoriene (ettermiddag/kveld og flere dager) støtte hos to tredjedeler (66,7 prosent) av deltakerne. Bedre åpningstider i ferier støttes også av ca. en femtedel (21,3 prosent). Når det gjelder tilgang via nett, ønsker låntakerne både muligheten til å reservere utstyr i forkant, og til å få en oversikt over tilgjengelig utstyr. Disse tiltakene støttes av henholdsvis 33 og 30,3 prosent av undersøkelsens deltakere. Relativt få (14,7 prosent) uttrykker et ønske om å kunne påvirke utstyrstilbudet ved sentralen. Dette kan sees i sammenheng med funnene i innledningen av dette kapittelet, som viser at låntakerne i stor grad opplever at sentralene har det utstyret som ønskes. Litt færre låntakere mener informasjon om utlåssentralen på flere språk er nødvendig for å øke bruken av sentralene (12,1 prosent), noe som kan ha sammenheng med at BUAs nettsider har informasjon tilgjengelig på 33 språk og det store flertallet av utstyrssentralene er tilknyttet BUA-nettverket (se delrapport 1). Videre er det kun 5,5 prosent som mener at en annen fysisk plassering vil øke bruken. Respondentene som svarte «annet», nevner ofte i åpent tekstsvaer at sentralen bør være sentralt plassert i kommunen og lett tilgjengelig med bil eller kollektivtrafikk.

Figur 12. Tiltak for økt bruk av utstyrssentralene

Note. Respondentene ble bedt om å svare på følgende spørsmål: «Etter ditt syn, hva kan gjøre at flere tar i bruk din lokale utstyrssentral? (flere svar mulig)»

Oppsummering

Resultater fra spørreundersøkelsen viser at låntakerne i stor grad sier seg enig i de ulike påstandene om utstyrssentralenes ulike formål, og det fremstår som at tilgjengeligheten oppfattes som god, og at brukstersklene er lave. Utstyrssentralene benyttes hovedsakelig én til tre ganger i året. Årsakene til bruken av sentralene er varierte, da ingen enkeltårsak skiller seg stort ut. Blant de nevnte årsakene finner man miljøhensyn, utprøving av utstyr, pengemangel og det at ens eget utstyr har blitt for gammelt. Utstyrssentralene fremstår dermed som praktiske løsninger for deltakelse i aktiviteter som gjøres kun noen få ganger i året. Sann sett har utstyrssentralene en miljø- og forbruksdimensjon, så vel som en dempende effekt på kostnadspress rundt kjøp av utstyr, men de gir også muligheter til å ta del i aktiviteter og reduserer dermed barrierer for deltakelse. Sentralene gir også bedre muligheter til å ta del i eller å prøve ut nye aktiviteter.

Utstyrssentralene brukes primært til lån av utstyr, mens andre mulige funksjoner som aktivitetstilbud, kurs og lignende i langt mindre grad benyttes av husstandene. Årsaken(e) til dette er noe uklart, da låntakerne til en viss grad ønsker flere tilbud, som fritidsaktiviteter for barn og unge, donasjonsmuligheter og kurs og opplæring. Undersøkelsen fanger ikke opp om låntakerne ønsker dette til sin egen husstand, eller om det er ønsker av en mer generell art.

Når det gjelder lånehyppegighet og det å låne oftere enn gjennomsnittlig (tre ganger eller mer det siste året), så vi at sannsynligheten for dette er nærmere 40 prosent høyere hos låntakere med innvandringsbakgrunn, når vi

sammenligner med låntakere uten innvandringsbakgrunn. Høyere alder gir lavere sannsynlighet for å låne utstyr ved sentralene oftere enn gjennomsnittet. Inntekt, utdanning og kjønn har ingen statistisk signifikant betydning for om man låner oftere enn gjennomsnittet.

Når det gjelder begrunnelser for å benytte en utstyrssentral, var miljøhensyn det som ble oppgitt av flest låntakere, omtrent 40 prosent, mens 35,7 prosent oppga at de ønsket å prøve ut utstyr før de eventuelt kjøpte eget. Videre ble det å benytte seg av en utstyrssentral fordi man ikke har råd til eget utstyr, oppgitt av 29,4 prosent av respondentene, mens det at utstyr har blitt for lite og man ikke har fått kjøpt nytt, ble oppgitt av omtrent en femtedel (19,4 prosent), og «andre grunner» ble oppgitt av 13,3 prosent. Når det gjelder mulige forskjeller mellom respondentgruppene, har vi sett at respondenter med høyere utdanning og inntekt er de som med høyest sannsynlighet vil oppgi miljøhensyn som begrunnelse. Høyere alder og inntekt gir lavere sannsynlighet for begrunnelsen «ikke råd til å kjøpe eget utstyr». Høyere inntekt og lavere alder gir betydelig mer sannsynlighet for begrunnelsen med å ville teste ut utstyret før man eventuelt kjøper utstyr selv, mens begrunnelsen med at utstyret har blitt for lite, er betydelig mer sannsynlig hos respondenter med høyere inntekt.

Videre undersøkte vi mulige sammenhenger mellom lånehypphet og påstandene om utstyrssentralenes betydning. Her så vi at de låntakerne som er enig i at tilgang til en utstyrssentral gjør at man kan kjøpe mindre, også benytter seg av utstyrssentralene i større grad. Det gjør også de som oppgir at tilgang til en sentral gjør at man kan bli mer fysisk aktiv. At tilgang til en utstyrssentral gjør at man kan delta i eller prøve ut nye aktiviteter, ser derimot ikke ut til å føre til mer bruk av sentralene, og det gjør heller ikke påstanden om at barn og unge kan delta i organiserte fritidsaktiviteter.

Låntakerne oppfatter utstyrssentralene som enkle å låne fra og enkle å ta i bruk. De opplever også at sentralene gir den hjelpen som etterspørres, og at de ofte har riktig utstyr tilgjengelig. Sentralenes åpningstider er det noe større uenighet om, og det uttrykkes i en viss grad et ønske om utvidede åpningstider utenfor vanlig arbeidstid, det vil si ettermiddag og kveld – på vanlige ukedager så vel som i skoleferiene. Videre ønsker låntakerne utvidede perioder med lån og mulighet til å få oversikt og kunne reservere fra sentralene via nettet. Dette ønsket kan sees i sammenheng med ønsket om utvidede åpningstider, og er sånn sett et uttrykk for et ønske om lettere tilgang til sentralene mer generelt.

Resultater fra intervjuer med låntakere

Dette kapittelet presenterer resultatene fra intervjuene med låntakerne og er organisert som følger: Vi begynner med spørsmål om hvor informantene har fått kjennskap til muligheten for å låne på utstyrssentralen. Neste del omhandler hva de låner, hvordan de vurderer kvaliteten på utstyret, og hvordan låntakerne oppfatter andre sider ved utstyrssentralen som er viktige for kvalitetsopplevelsen. I del tre retter vi oppmerksomheten mot motivasjon og begrunnelser for å bruke utstyrssentralene, mens den siste delen omhandler låntakernes vurdering av hva som utgjør barrierer og muligheter for å låne ved sentralene.

Kjennskap til utstyrssentralen

I intervjuene ble låntakerne spurt hvor de fikk kjennskap til muligheten for å låne utstyr på utstyrssentral. Informantene hadde fått informasjon gjennom ulike kanaler, som Facebook, lokalavis, plakater og oppslag på bibliotek, lapper på dagligvarebutikk, stands i forbindelse med åpningsdag og «jungeltelegraf».

Jeg tror det var mest sannsynlig nett og Facebook, eller lokalavis også muligens.
– Låntaker 2

Jeg har vært mye og lånt bøker [*på biblioteket*], og så hadde de en veldig fin utstilling og plakater som fortalte kort at man kunne låne utstyr, og at det var bare til å spørre hvis det var noe man lurte på om de hadde. – Låntaker 5

En av informantene fikk kjennskap til lånemuligheten ved utstyrssentralene i sitt tidligere arbeid i en barnehage. Vedkommende hadde hatt en egen gruppe av barnehagebarn som gikk på ski sammen, og anbefalte da foreldrene å låne ski til barna på den lokale utlånssentralen. Senere hadde denne informanten utviklet et fritidstilbud til barn og oppfordret også da til bruk av utstyrssentral for å låne ski. Informanten fortalte at dette var særlig viktig informasjon å gi til barn fra innvandrerfamilier, som ikke hadde et sterkt forhold til skibruk (låntaker 12). En av låntakerne som kom til Norge for noen år siden (låntaker

16), fikk allerede ved ankomsten personlig informasjon om lånemuligheten av en ansatt i kommunen, og hadde benyttet tilbudet i stor grad siden da.

Hva lånes, og hvordan vurderes utstyrskvaliteten og kvaliteten ved selve utstyrssentralene?

I denne delen beskriver vi først hva slags utstyr som lånes, og så gir vi eksempler på situasjoner der lånebehov oppstår. Deretter setter vi søkelyset på hvordan låntakerne opplever kvaliteten på utstyret de låner, og til slutt belyser vi aspekter ved selve utstyrssentralen som er avgjørende for hvordan låntakerne opplever kvaliteten.

Variasjon i lånebehovet og hva slags utstyr som lånes

Utlån fra utstyrssentralene omfatter utstyr som dekker ulike aktiviteter for ulike årstider. Informantene hadde erfaring med lån av ulike typer utstyr. For vintersesongen var det flere som nevnte ulike typer skiutstyr, for eksempel langrenn, topptur, alpint og snøbrett, men også utstyr til aktiviteter på is, for eksempel skøyter. Av mer typiske sommeraktiviteter nevnes vannaktiviteter som innebærer lån av for eksempel kano og redningsvester, og annet sommerutstyr er ulike sykkeltyper som sparkesykler og BMX. I tillegg kommer rulleskøyter og rullebrett samt ulike typer friluftsutstyr som telt, soveposer, ryggsekker, hengekøyeutstyr, vådrakt og snorkel til fridykking, fiskestenger og fiskeutstyr. Som vist gir utstyrstilbudet i sentralene utgangspunkt for en mengde ulike aktiviteter som er tilpasset ulike årstider og behov. Et eksempel på et lånebehov kunne være som følger:

Det er jo mange aktiviteter som man ikke bruker så ofte, for eksempel: Plutselig ble det is, så vi kunne holde på med is-aktiviteter. Det skjer jo ikke hver vinter, og det er ikke sikkert det er så mange dager det skjer. Plutselig var det is, så kunne vi låne og ha det gøy på isen med naboer og venner i 2–3 dager.
– Låntaker 4

En annen situasjon gjaldt behov for å låne sykkel til en person som kom på besøk fra et land langt borte, og som ønsket å sykle: «Den lånte han i 5 dager, og det var veldig bra. Sykkelen ble levert tilbake med en stor takk» – Låntaker 8. Gjennomgående opplevde informantene tilbudet ved utstyrssentralene som godt, og spesielt det å ha et slikt gratis tilbud ble høyt verdsatt.

Standard på og utvalg av utstyr

Informantene hadde erfaring fra utlånssentraler som viste variasjon i utstyrskvalitet, -utvalg og -mengde. I intervju materialet fremheves samlet sett to aspekter som påvirker opplevelsen av utstyrskvaliteten: Det første er at det må være *god standard* på utstyret. Videre vektlegger informantene at *variasjon i utvalg* av utstyr mellom sentraler påvirker kvalitetsopplevelsen.

Jeg synes det er veldig, veldig bra, jeg har bare gode ord å si om det. Betjeningen, utvalget på utstyr, i alle fall så langt vi har opplevd, så har det vært god kvalitet på det som har blitt lånt ut. – Låntaker 15

[...] på vinterutstyr har vi vært veldig fornøyd med det som har vært, da. Vi har fått tak i stort sett det vi trenger når vi har trengt det. Så vi er veldig fornøyde. – Låntaker 2

Meget rikt og variert tilbud. – Låntaker 13

De har det siste, og det er det ungdommene vil ha. De vil ha utstyr når de står på ski og sånn. De vil ha slalåmski og utstyrspakke til det. Og det er ofte veldig moderne ting de har. Det er ikke noe gammelt ... – Låntaker 10

En låntaker med erfaring fra to sentraler fortalte imidlertid om kvalitetsforskjeller ved utstyret ved de to utstyrssentralene. Her beskrev informanten at en av sentralene hadde det mest grunnleggende utstyret, men kanskje ikke det utstyret som var å foretrekke:

Det er nok bedre å ha det utstyret enn ingenting, men hvis du er entusiast, tror jeg kanskje du går og kjøper litt dyrere utstyr allikevel. – Låntaker 6

Denne låntakeren hadde imidlertid også muligheten til å låne ved en annen utstyrssentral og benyttet denne når vedkommende skulle låne ski, fordi tilbudet og kvaliteten på utstyret var bedre der enn på det andre stedet.

Utstyrssentralens kvalitet: kompetanse og kunnskap, tilgjengelighet og geografisk plassering

Sentrale punkter for kvalitetsopplevelsen av selve utstyrssentralen er at medarbeiderne ved utlånssentralene er serviceinnstilte og har kompetanse og kunnskap om utstyret de låner ut. Videre var sentralenes tilgjengelighet (åpningstider) og geografiske plassering (sentralt eller perifert, plassering i nærheten av andre offentlige institusjoner eller andre institusjoner) viktig for hvordan låntakerne vurderte kvaliteten.

Og det er to hyggelig karer som jobber der som jeg kjenner litt fra før, og de er hjelpelige og hyggelige karer. Så de er imøtekommende personer som betjener bua. – Låntaker 15

Jeg tenker at det er viktig at de som jobber der, er aktive og glade i å møte folk, og det synes jeg jo de er, de som jobber her. – Låntaker 14

De [slalåmskiene] virker veldig fine, og de [betjeningen] vasker det og stiller det, så det ser helt nypolert ut hver gang det blir lånt ut. – Låntaker 10

En av låntakerne med erfaring fra flere utlånssentraler fremhever ulikheter i kunnskap og kompetanse om utstyret mellom de som betjener sentralene:

De som jobber der [på den første utstyrssentralen], er kanskje folk som jobber med andre ting, og så har de kanskje utstyrssentralen litt på siden. Det er jo ofte vikarer som drifter dette ... men jeg tenker kanskje at de som jobber der, ikke har så mye peiling på utstyret, da ... I [stedsnavn, på den andre utstyrssentralen] opplever jeg at de som jobber der, kan si «ja men da skal du ha den skien, denne tingen passer bedre, du som liker å gjøre det her». Det blir nesten en sånn kundeserviceopplevelse ikke sant. – Låntaker 15

En låntaker som var fornøyd med selve utstyret, opplevde imidlertid at for eksempel ski og støvler til slalåm ikke passet sammen:

Det er flere ganger jeg har kommet opp i skibakken, og så oppdager jeg at utstyret ikke passer sammen. Den ene gangen måtte jeg faktisk gå i skiutleien på skisenteret og leie nytt utstyr. – Låntaker 11

Denne låntakeren fremhever at dette kunne være et problem i forbindelse med for eksempel en skidag på skolen, der noen som hadde lånt, fikk ødelagt skidagen fordi deler av utstyret ikke gikk sammen. De to ovenstående sitatene viser hvor viktig det er at utlånssentralene har medarbeidere med grunnleggende kompetanse på det utstyret de skal låne ut.

Geografisk plassering ble oppfattet som viktig, men vurderingen av om ens egen utstyrssentral hadde en god plassering, varierte:

Det er grei lokasjon og grei parkeringsmulighet. Ikke opplevd noe kø i noen form, har ikke vært mye venting, har vært veldig kjapt og greit med låneprosessen. Så jeg har egentlig ikke noe negativt, bare positivt. – Låntaker 15

En annen låntaker fremhevet hvor viktig det er med plassering siden låntakerne har ulik tilgang til transportmidler:

Avstanden til [transportmiddel], hvor lett det er å komme dit. De som har bil, har jo ingen problem, men det er jo flere av oss som ikke har bil – Låntaker 3.

Med hensyn til tilgjengelighet ble åpningstider trukket frem av flere låntakere, mens tilgjengelighet forstått som universell utforming ikke ble tematisert av noen av låntakerne. Det var også ulike oppfatninger av hva åpningstider betød for opplevelsen av utstyrssentralenes kvalitet, men flere så dette punktet som en utfordring:

Av og til kunne man sett for seg bedre åpningstider. Er vel bare åpent tirsdag og torsdag 10–17. Så hvis man har glemt å levere ting, så må man vente på neste åpningsdag. Det er for så vidt greit, men kunne nok ønsket meg oftere åpning,

det kan man si. Men jeg forstår jo det med kapasitet og kostnadsspørsmål. Jeg tenkte på en ting i forhold til åpningstid, om de kunne presset det litt seinere enn 17, en av dagene. Med tanke på jobb og middag og slikt. – Låntaker 15

Jeg hadde ikke hatt anledning til å reise inn til [stedsnavn] og bare svippe innom der. Det er også noe med ... Jeg tror – og nå kan det være jeg er på tynn is – men at de ikke har så veldig stor åpningstid der de er, i hvert fall var det sånn før, mens på biblioteket er det jo åpent veldig mange timer i uken, som gjør det mye mer fleksibelt i forhold til å hente og levere. *[Intervjuer: Så de har samme åpningstidene som biblioteket?]* Ja, de har bare tatt inn litt utstyr i biblioteket. Da er det jo mye mer ... Her er det mange som pendler. Du skal jo ha et tidspunkt til å kunne gjøre dette også. Hvis man er i jobb og alt mulig, så kan man jo ikke møte opp midt på dagen, da er man jo på jobb. Biblioteket har vel åpent til kl. 19 på kvelden, tror jeg, og da er det jo en helt annen ... – Låntaker 4

Jeg tenker at det burde være åpent hver dag i ukedagene. Av den grunn at veldig ofte så kommer ungene hjem fra skolen og sier at i morgen skal vi stå på skøyter eller på torsdag skal vi stå på skøyter, sant. Og hvis utstyrssentralen ikke åpner før torsdag igjen, så er det mange som har en utfordring ... – Låntaker 11

Sitatene illustrerer hvordan faktorer som få åpningsdager eller korte åpningstider kan gjøre det mer utfordrende å benytte seg av utstyrssentralenes tilbud, i alle fall til spontan aktivitet. I hverdagen vil mange trolig oppleve at lån av utstyr kan kreve litt logistikk og planlegging.

Motivasjon for bruk av utstyrssentralen: økonomi og inkludering, forbruksreduksjon og miljøhensyn, lagring og plasshensyn samt utprøving av aktiviteter

Motivasjonene for å låne ved utstyrssentraler var flere, men både økonomiargumenter og miljøargumenter var fremtredende, og de ble gjerne oppgitt i kombinasjon. Som en informant fortalte:

Vi kunne ha kjøpt nytt, vi har god økonomi både jeg og ungene, men det er ikke nødvendig å kjøpe utstyr som bare blir stående etter ett eller to års bruk, og så blir det bare ... Så det er rett og slett for miljøet ... Det er ikke bare for dem som er fattige og trenger hjelp til å få utstyr. Alle bruker det. Og det ser jeg òg når jeg har vært der, at alle typer mennesker bruker tilbudet. – Låntaker 10

Denne låntakeren fremholdt også at utstyrssentralene kunne bli enda viktigere fremover på grunn av høyere levekostnader, der familier sliter med høye strømregninger og utgifter til mat, og der nettopp sentralene ga et gratis tilbud. Økonomi ble også fremhevet av en låntaker som i sin lærergjerning brukte dette argumentet aktivt for å få elever til å benytte utstyrssentralen:

Det er veldig greit for de elevene, da. Siden jeg har hørt om det, så har jeg jo frontet det på andre elever som ikke har hørt om det. Da har jeg tipset dem, da: «Kanskje ikke dette hadde vært så dumt, slipper å bruke penger da». Spesielt til familier som kanskje ikke har så god råd ... Det har jo gjort at elevene kan bli med. – Låntaker 6

Kombinasjonen av miljøargumenter og økonomiargumenter fremheves også av informanter:

Akkurat nå har vi dårlig økonomi også, så det passer veldig bra, men i hovedsak er det egentlig fordi vi er veldig opptatt av gjenbruk, ikke drive og kjøpe og være med på den forbrukskarusellen. – Låntaker 2

«... fordi man slipper å bruke så mye penger ting, og det er gratis å låne, så det kan være lurt om man er en person som ikke liker å kjøpe masse ting. Uteting, slik som slalåmski eller sykkel eller hva som helst. Så det kan være mye godt i det å kunne dra og låne ting ifra dem». – Låntaker 16

En av lærerne som ble intervjuet, nevner at skolen har elever med familier som av ulike grunner ikke har anledning til å skaffe tur- og fritidsutstyr:

Da er BUA spesielt viktig og fin å ha. Jeg vil også nevne at BUA kommer til nytte for ungdom som har flyttet vekk for å studere. De låner gjerne utstyr når de kommer hjem på for eksempel påske- og sommerferie. Det er kjærkomment både med tanke på økonomi og miljø. – Låntaker 13

Andre motivasjoner som ble fremhevet som viktige for lån av utstyr, var hensynet til inkludering, lagring og plass og muligheter for å prøve ut aktiviteter og få nye opplevelser:

... jeg tenker det er et inkluderende tiltak. Vi er ikke dem som har minst inntekt, men hvis du plutselig blir aleneforsørger eller tar utdanning, sant, så ville de ungene òg kunne være med på denne ishockeyleken i et par dager. – Låntaker 4

Vi har noen fremmedspråklige fra andre land. Jeg tror nok det har vært viktig for at de kan være med. Jeg har fremsnasket tilbudet og bidradd til at det brukes. Enten har de fått mulighet til å være med, og i andre tilfeller har det vært sånn at de har fått en mye hyggeligere opplevelse på å være med. Typisk at de har båret ting i poser istedenfor sekk, eller en dårlig sekk. Vi har jo hatt vandretur langt inn på fjellet med overnatting og sånt, og da har det vært viktig at de har hatt en god sekk de kan bruke ... – Låntaker 6

Et annet viktig perspektiv var at sentralene kunne gi mulighet for arbeidsinkludering:

Jeg ser jo på [stedsnavn] at det er mye ungdommer som jobber der, og frivillige tror jeg. Og folk som ikke har ... Nesten en slags jobbtrening, har jeg inntrykk

av. Jeg tror egentlig at det er veldig positivt. Jeg merker jo at det er folk der som kanskje ikke er vant til å være i en sånn situasjon som rett og slett får øvd seg. Det synes jeg er veldig bra da. Det er jo en slags møteplass. Du møter jo folk der. Noen leverer, noen henter. Det er jo god stemning ... – Låntaker 7

For meg er det mest åpenbare økonomien, særlig hvis det er noe man skal bruke en sjelden gang, sant? Det handler om oppbevaring og plass. Hvis man har flere barn, og kanskje særlig hvis man har veldig aktive barn eller barn som trenger ekstra veiledning, som gjør at vi voksne må fysisk være med ... Det blir jo enormt dyrt, og du skal jo ta vare på alt ... – Låntaker 5

Det ble også nevnt at det var en fordel for barnefamilier at de unngikk å stadig måtte kjøpe nytt utstyr fordi barna vokste:

Og så er det jo noe med at du skal prøve ut ting, du vet ikke om det er noe. Funker det for vår familie å dra på telttur, eller funker det ikke? Skal jeg virkelig bruke 3000 kr på et telt, og så er det ikke noe som funker i det hele tatt? Altså, man kan teste det ut, finne ut om det er noe for oss eller ikke, og da kan man jo heller gå og kjøpe det. At det ikke blir sånn at man lar være å utforske ting eller blir glad i å komme seg ut, bruke kroppen, bruke naturen, fordi man rett og slett ikke har råd, eller man tenker det blir så sjelden at det er ikke vits. Så dropper man det heller, så går man glipp av noen minner for livet for eksempel. – Låntaker 5

En annen låntaker fremhever to hovedmotiveer for å låne: Det ene var muligheten det gir for å være aktiv og teste ut utstyr. Det andre var knyttet til informantens arbeid som lærer, der utlånssentralen gir mulighet for lån til enkeltelever eller til hele klassen (låntaker 13). Utprøving av utstyr og dermed redusert risiko for feilinvesteringer blir også fremhevet av andre informanter:

Det beste er å kunne låne utstyr som man ikke har selv. Å kunne låne og ikke eie alt selv. Og hvis man kan låne noe og merker at man bruker det mye selv, så kan man jo investere i etterpå. Men da har man i hvert fall fått prøvd det og fått verifisert at det er ting man trenger og trives med. Det synes jeg er veldig bra. – Låntaker 15

Når du har unger, så hadde det vært en stor kostnad å kjøpe nytt slalåmutstyr hvert år omtrent, eller annethvert år. Og også det der med at du må finne ut om ungene liker dette her. Jeg har opplevd å kjøpe fullt utstyr flere ganger, og så er det nei, det var ikke noe gøy. Derfor har vi fått prøvd utstyr og sett at de liker det. Du sparer jo en del på det, miljøet og alt, når du kan låne utstyr. Og privatøkonomisk også selvsagt. – Låntaker 7

Ja, man har jo ikke råd til å kjøpe ... Jeg kan si flere ting. Det ene er jo at man får prøve litt nye ting, sånn som her en sesong så prøvde jeg òg snowboard. Det har jeg ikke gjort på sånn 15 år, så det var gøy. Og så har du vært da med barna

som vokser, og så har det vært sånt småutstyr som kanskje har noe mangler, så låner jeg kanskje staver eller ting av dem. Men det har vel vært primært fordi det har vært gratis, og så har man lite plass når man bor i [stedsnavn] til å lagre ting, selv om man kan få ting billig på Finn, så er det liksom ... Hele året må du jo passe på det. Og det er noe med å slippe å ... Ja, slippe å holde på utstyret etter bruk. Det er veldig bra. – Låntaker 3

En låntaker fremhever at det kan være praktisk i forbindelse med besøk, der man for eksempel planlegger en skitur, og der lån ved utstyrssentral gjør at man slipper å ta med seg en mengde utstyr på reisen (låntaker 14).

Barrierer og muligheter for lån ved utstyrssentraler

En viktig del av intervjuundersøkelsen tok opp spørsmål om hindringer for å ta i bruk utstyrssentraler og om hva som kunne gjøres for å bedre tilgjengeligheten og gi flere muligheten til å benytte gratis lån av utstyr. Låntakerne identifiserte flere barrierer for bruk og tilgjengelighet, men også tiltak og virkemidler for å redusere barrierer og bidra til mer tilgjengelighet og bruk.

Informasjon og markedsføring

En første barriere som flere låntakere nevner, er informasjon om og markedsføring av ordningen. Dette er sentrale virkemidler for å få flere til å bruke utstyrssentralene. Det var ulike oppfatninger om hvorvidt informasjonen om utstyrssentralenes tilbud var tilstrekkelig. Mens noen opplevde at tilbudet var godt kjent, var det flere som opplevde at mange ikke visste om det:

Jeg tror primærhindringen er ... Tilbudet er ikke hørt om, det er ikke kjent nok, folk har ikke hørt om det. Jeg tror det er hovedårsaken til at det ikke brukes, primært. Så kan det være folk tenker «nei dette er ikke noe for meg, jeg vil heller kjøpe det jeg vil ha». Vi har jo litt sånn bruk-og-kast-mentalitet også tror jeg. – Låntaker 6

Dette illustrerer betydningen av utstyrssentralens markedsføring. Flere informanter er tydelige på potensialet for å nå ut til flere mulige låntakere, og de var opptatt av markedsføring og godt informasjonsarbeid som et viktig virkemiddel for å oppnå dette:

Jeg tror markedsføring er nøkkelen, da. Hvordan skal man gjøre det med markedsføring? Det er jo å skape litt sånn blest kanskje, at folk prater om det og blir klar over det. – Låntaker 6

Hvis det er veldig lite brukt, burde man rett og slett gått så langt som å kanskje ha flyere og postere i nrområdet for å øke deltakelsen, spre det i det området. Og så klart sosiale medier, få noen artikler i lokalavisen og sånt. Det har det jo helt sikkert vært og, jeg har jo sett det i [lokalavisnavn]. – Låntaker 2

En låntaker understreker at det er viktig for utstyrssentralene å være synlige på arrangementer «og der ting skjer», med demoer og bannere, og i tillegg være aktive på sosiale medier som Facebook og i tradisjonelle medier:

Det tenker jeg er litt viktig. De er fort gjort å glemme at de eksisterer hvis de ikke er synlige. – Låntaker 15

En annen låntaker vektlegger muligheten for informasjonsarbeid på arenaer som barnehage og skole, der man har mulighet til å nå alle barn og unge, uavhengig av bakgrunn:

Jeg tenker at det å gjøre det veldig synlig i barnehage, skole, ungdomsskole, sånn at folk vet at det er en mulighet. Der som jeg bor, har vi en gruppe på Facebook for de som har lite penger og sånt, og da har det blitt skrevet noen ganger, husk at det går an å prøve å låne på BUA. Sånn at man når alle i samfunnet, da. Det er jo litt sånn på tvers av samfunnslag hvilket motiv man har for å låne, men det at folk vet om det, at det er en mulighet, det tror jeg er det viktigste. Hos oss tror jeg de har plakater på andre plasser som for eksempel kulturhus, bibliotek, plasser med informasjon om det, da. Men jeg synes spesielt at hvis man informerer både foreldre og barn i barnehage og skole, så har en ... Hvis ikke foreldrene vet om det, da, så kommer kanskje barna og forteller. Så at unger vet at det er en mulighet, det tror jeg er veldig bra. – Låntaker 9

Selv om informasjon og markedsføring var sett på som positivt og viktig for å nå ut til mulige låntakere, så beskriver en av låntakerne også et mulig dilemma rundt bedre informasjon på den ene siden og kapasitet for utlån på den andre. Her fremhever informanten at bedre informasjon og markedsføring fører til større tilstrømning av låntakere:

[...] vil kreve mye mer utstyr, for da blir det mye mer folk. Sånn som det er nå, så vet jeg jo at rundt feriene må du være tidlig ute, ellers så er alt utstyret borte vekk. Det kan være negativt at de som er veldig frempå og reserverer utstyr ... så er det tomt når de som trenger det mest, kommer, da. – Låntaker 7

En annen låntaker er inne på noe av det samme med at tilbudet ikke dekker etterspørselen:

Vi har en del turister på vinteren, og de turistene låner også slalåm, og det blir egentlig for lite for folk [lokale innbyggere] å låne. – Låntaker 16

I tillegg til utfordringen med å ha stort nok tilbud viser det første sitatet også til en mulig bivirkning av større etterspørsel: De som ikke har tilgang til digitale informasjonsplattformer, de som ikke behersker digitale løsninger for reservasjon, og de som har transportutfordringer (som ikke disponerer egen bil, eller som er avhengig av kollektivtransport), vil raskt komme sist i køen for

utlån. Med andre ord får ressursmangel på andre områder også konsekvenser for muligheten til utlån (sett som et annet ressursområde).

Stigma og ubehag ved utstyrlån

I intervjuene spurte vi spesielt om det var forbundet med stigma (om det var flaut eller ubehagelig) å låne. Ingen av låntakerne opplevde selv at det var flaut eller stigmatiserende å låne, men noen av informantene reflekterte rundt denne problemstillingen og vurderte at lån av utstyr i noen tilfeller kunne være forbundet med stigmatisering.

Ja, det kan jeg tenke meg, i hvert fall i den etnisk norske befolkningen. Det er veldig mange i innvandrerbefolkningen som bruker dette i hvert fall, som jeg har sett. Det er mange norske òg, men jeg kan tenke meg at det er litt mer stigma i den delen av befolkningen. Selv om det er mye snakk om gjenbruk og sånt, så er det jo en lang vei å gå fortsatt. Så ja, det kan jeg tenke meg, spesielt i tenårene kanskje, hvor det er kanskje litt flaut å ikke eie utstyret selv. – Låntaker 2

En annen informant oppfattet ikke selv at det var stigma forbundet med å låne ved den lokale utstyrssentralen, men vurderte at dette kunne variere etter hvilket miljø og hvilken aldersgruppe man tilhørte:

Jeg vet ikke jeg, det kan godt være. Det er kanskje litt etter hva slags miljø man er i. Noen steder er det jo kult å ikke drive med den bruk-og-kast-mentaliteten, andre steder skal du ha det siste innen alt. Det kan jo selvfølgelig være. Men man kan jo ikke slutte å lage det tilbudet av den grunn. – Låntaker 4

En annen vurderte at det kunne være tabu- eller skambelagt å låne for de som ikke hadde råd til å kjøpe, og at dette kanskje var en større utfordring på mindre steder enn i byer. Vedkommende, som var lærer, hadde erfaring med at noen av elevene var litt flau over å låne utstyr, og at det kunne være ubehagelig å innrømme at de hadde behov for dette. Hovedbarrieren var, ifølge denne låntakeren, manglende kjennskap til ordningen og en viss skepsis til at tilbudet kunne være gratis (låntaker 6). Dette kan for eksempel handle om låntakere med erfaringer fra andre kulturer og land med lavere tillitsnivå i samfunnet og negative erfaringer med institusjoner som representerer det offentlige. Dette kan medføre at de er urolige for å komme i en situasjon der de står i gjeld, at «ingenting er gratis her i livet». Det kan også være at mulige låntakere oppfatter det som enklest og tryggest å eie selv. Resultater fra intervjuene viser for øvrig at mange av låntakerne vi snakket med, i liten grad forbandt lån av utstyr med stigma:

Overhodet ikke, nei. Men det tror jeg handler mye om Facebook og disse store kjøp-og-salg- og byttegruppene. Jeg tenker det er noe av det mest moderne en kan gjøre. Tenke på miljø og ja. Nei, det tror jeg ikke. Jeg vil heller si at jeg er

stolt når jeg går og låner slalåmutstyr istedenfor å kjøpe når vi skal på ski kanskje to ganger den vinteren. – Låntaker 5

Nei, det er det ikke. Det som er, er at alle som bor i [stedsnavn], enten om det er ungdom eller voksne, så låner de uten at noen synes at det er kleint eller rart. – Låntaker 16

Jeg har ikke inntrykk av det, altså. Det er mange som er litt overrasket når jeg forteller om det, men det er kanskje fordi de ikke vet det eksisterer. Det har jeg lagt merke til. Men nei, jeg kjenner både folk som trenger sånne utstyrssentraler pga. økonomi, og folk som ikke trenger det, som er brukere, da. Rett og slett pga. tilgjengeligheten da. Jeg har ikke hørt noe stigmatiserende om det. – Låntaker 7

Tilgjengelighet

Tilgjengelighet er et nøkkelord som viser til både barriere og mulighet. Tilgjengelighet omfatter flere aspekter, både fysiske, som lokalisering, reiseavstander og åpningstider, og digitale, som mulighet til å kunne reservere på nett. Noen informanter ønsket mer konkret informasjon om betingelser for utlån, for eksempel hva som skjedde om utstyr ble skadet eller ødelagt ved bruk:

Det har jeg savnet informasjon om: Hva skjer hvis noe går i stykker? Det er jo kostbart utstyr. Jeg vet faktisk ikke hvordan reglene er. – Låntaker 5

Usikkerhet rundt dette kan tenkes å gjøre de innbyggerne som har økonomiske motiver, usikre på ordningen. I tillegg var noen informanter usikre på muligheten til å låne via digitale løsninger. Dette kan i sin tur bidra til at disse låntakerne får dårligere forutsetninger for å få reservert eller lånt det utstyret de trenger, når de trenger det.

En av låntakerne trakk frem både geografisk tilgjengelighet til utstyrssentralen og tilgang på ønsket utstyr som barrierer for lån av utstyr:

Nei, altså det er jo tilgjengelighet da, og akkurat den BUA vi har sognet til, har jo flyttet, som sagt, så den ligger jo litt mer ... Jeg har jo tilfeldigvis kontor der [stedsnavn], så for meg er det veldig enkelt, men jeg har møtt ganske mange som sliter også med tilgjengeligheten, å komme seg dit når man ikke har vært der før og sånt. Så det er det, men også utstyr da, hvis man ikke får tak i det man trenger. Det er jo noen ganger ting skjer akkurat den helgen og sånn, så sånne typer ting kan være utfordringer. Åpningstidene har vært litt sånn ... Men det har jo utvidet seg nå, de hadde åpent veldig kort til å begynne med, men nå har det blitt litt lenger, så ja. – Låntaker 2

Denne låntakeren er også opptatt av hvordan man kan øke tilgjengeligheten til utstyrssentralene gjennom bruk av «satellitter», det vil si små containere eller

kasser der utstyr kan legges ut, for eksempel i forbindelse med en spesiell aktivitet:

Jeg tror det er [utlåssentral, stedsnavn], men der har de en sånn kasse, så vidt jeg har skjønt, som er lås på, men hvor de kan legge ut utstyr. For eksempel når borettslaget skal ha aktiviteter og sånt, da. Sånne typer ting synes jeg er veldig fint. Vi bor jo rett ved skogen, og her oppe hadde det vært genialt å ha en liten container som bare ble fylt opp med utstyr innimellom. – Låntaker 2

Samlokalisering og nærhet til aktiviteter

Flere av informantene fremhevet betydningen av samlokalisering og nærhet til funksjoner, aktiviteter og steder som var viktige i nærmiljøet, for eksempel bibliotek, skoler og frivilligsentraler, og at dette kunne bidra til å senke barrierer og gi bedre tilgjengelighet:

Hvis du først har et sånt system, så er det jo forholdsvis lett å koble på flere aktiviteter, ha separate systemer. Det måtte jo kunne være en god ressurs. I hvert fall i et bygg som her, da må man jo spille litt på det som allerede er, ikke sant. [Stedsnavn] ... har de jo bibliotek i dagligvarebutikken, det er jo helt genialt på en måte. At man spiller på hverandres styrker. – Låntaker 4

Ja, det [biblioteket] ligger på ungdomsskolen. Så det tenker jeg er en fordel, at de har lapper på døren der og folk går forbi trappene hele tiden, da blir det jo mer synlig for dem som det er mest aktuelt for. – Låntaker 5

Samlokalisering er imidlertid ikke nok, det kreves kommunikasjon og samhandling for å få til samarbeid og skape positive ringvirkninger og «multiplikatorvirkninger». Et av intervjuene viser hvordan manglende kommunikasjon og interesse for samarbeid mellom aktører kunne hindre positive ringvirkninger, trass i samlokalisering. En informant beskriver oppstart av aktivitetstilbud til barn og eldre, og forteller at aktivitetstilbudet hadde mottatt offentlig støtte til innkjøp av utstyr for å gjennomføre aktiviteter. I samme bygg lå det imidlertid også en utstyrssentral. Det interessante i vår sammenheng var at det hadde vært lite kommunikasjon mellom aktivitetstilbyderen og sentralen, og at førstnevnte hadde eget utstyr som kanskje like gjerne kunne vært del av beholdningen hos utstyrssentralen, og at utstyrssentralen kunne ha samarbeidet med aktivitetstilbyderen. På intervjutidspunktet hadde det kommet i gang en begrenset kommunikasjon mellom partene, men uten at et mer konkret samarbeid hadde blitt etablert så langt.

Det er rimelig å anta at utstyrssentraler bidrar til redusert kjøp og forbruk, og dette synet var gjennomgående i intervjumaterialet og også en viktig motivasjon for å låne. Redusert forbruk og dermed miljøhensyn er altså en sentral merverdi eller offentlig felles verdi («public value») som det antas at

sentralene bidrar til. I et av intervjuene ble imidlertid denne oppfatningen nyansert eller noe problematisert. Utgangspunktet var en refleksjon om hvorvidt det å låne kunne ha negativ innvirkning på lokal handel og næringsliv, og at:

[...] av og til kunne man kanskje kjøpt det man låner. Men jeg tror at et vellykket lån fører til kjøp. – Låntaker 15

Også en av de andre låntakerne vurderte at lån kunne medføre kjøp av utstyr dersom aktiviteten knyttet til utstyret ble populær:

For eksempel når det gjelder slalåm, har vi funnet ut at det har vært like greit å kjøpe, fordi når du låner, så må du levere tilbake etter en uke. – Låntaker 14

Utlånstiden på én uke gjør også utstyrssentralene mindre aktuelle for lån av utstyr til regelmessige, organiserte fritidsaktiviteter. Som en informant uttalte:

Jeg ser det ikke som hensiktsmessig å låne utstyr til den type ting på bua i dag. – Låntaker 11).

Mens utstyrssentralene kan medføre mindre krav til innkjøp og nedsatt forbruk av noen typer utstyr, tyder mye imidlertid på at utstyr til mer regelmessig bruk egnet seg mindre godt til lån ved utstyrssentralen. Vi ser også at muligheten til å låne og teste ut utstyr kan medføre utsatt forbruk, men ikke nødvendigvis varig nedsatt forbruk. I et tenkt scenario kan det være at innbyggere som har økonomiske ressurser til å kjøpe utstyret selv, bruker utstyrssentralen til å teste utstyret, for deretter å gå til innkjøp av personlig utstyr. Slik sett kan resultatet i ytterste konsekvens være økt forbruk. En mer forsiktig konklusjon om utstyrssentralenes merverdi for miljøet vil imidlertid være at utstyrssentralene totalt sett bidrar til mindre forbruk av utstyr enn hva tilfellet ville vært uten disse sentralene.

Oppsummering

Oppsummert ser vi at informantene har hatt ulike kilder til kunnskap om muligheten til å låne utstyr ved utstyrssentralen. Låntakerne beskriver tilbudet ved utstyrssentralene som godt, og gratisprinsippet ble fremhevet som viktig. Utstyrstilbudet i sentralene gir grunnlag for en mengde ulike aktiviteter gjennom året. Sentralt for vurderingen av kvaliteten på utstyret var at det måtte være god standard på det som ble lånt ut, og at kvalitetsopplevelsen påvirkes av variasjon i utvalget av utstyr fra sentral til sentral. Her ble det skilt mellom sentraler som hadde en basis, eller et utvalg av rimeligere utstyr, og sentraler som hadde et større utvalg og dermed kunne tilby utstyr til mer spesialiserte aktiviteter eller nisjeaktiviteter. I tillegg til selve utstyret ble en rekke faktorer rundt utstyrssentralene trukket frem som viktige for kvalitetsopplevelsen,

eksempelvis serviceinnstilling og kundeorientering, og at medarbeiderne besitter kompetanse og kunnskap om utstyret de låner ut. Videre fremhevet låntakerne sentralenes tilgjengelighet, her ble åpningstider fremhevet som spesielt viktig. Geografisk plassering omhandlet sentral eller perifer plassering og plassering i nærheten av andre offentlige institusjoner som skoler og bibliotek eller andre institusjoner. Hvorvidt det var mulig å nå sentralen med offentlige transportmidler, ble også fremhevet.

Låntakerne vi intervjuet, oppgir en rekke motivasjoner og begrunnelser for å låne, og hver enkelt låntaker kom med flere grunner til at de selv eller familiemedlemmene deres benyttet seg av utlånsmuligheten privat, eller gjennom yrkesutøvelse, for eksempel som lærere. Begrunnelser som ble fremhevet, var ønsket om å redusere forbruk, spare penger og bidra til miljømål. Videre ble mål om inkludering og det at gratis utlån ga bedre muligheter for å prøve ut nye fritidsaktiviteter, trukket frem som motivasjon. Sistnevnte var særlig viktig for dem med barn, som stadig måtte bytte utstyr eller prøvde ut nye aktiviteter. Mer praktiske hensyn og begrunnelser var begrensede lagringsmuligheter.

Låntakerne identifiserte flere barrierer for bruk og tilgjengelighet, men også tiltak og virkemidler for å redusere disse barrierene og fremme bruken og forbedre tilgjengeligheten. De sentrale faktorene som ble trukket frem her, omhandlet informasjon og markedsføring, stigma og ubehag og tilgjengelighet og samlokalisering samt nærhet til aktiviteter. Informantene var opptatt av hvor og hvordan markedsføringen av utstyrssentralen skjer, og hvilke institusjoner og grupper den blir rettet mot. Søkelys på lokalmiljøet og informasjon i fysisk form (flygeblad, plakater) for å skape oppmerksomhet fremheves, likeledes betydningen av skole og barnehage, det vil si institusjoner og fysiske møteplasser som omfatter hele gruppen av barn og unge. Her kan lærere være viktige formidlere av informasjon om lånemuligheter til barn og foresatte og også selv benytte lånemuligheten i undervisningen og til aktiviteter som arrangeres av skolen. Selv om det som regel er voksne som står for lån av utstyr, fremheves det videre at det er viktig å nå barn og unge, for eksempel på skolen, slik at barna kan videreformidle informasjonen til de foresatte hjemme. Spørsmålet om stigma ble også diskutert som en mulig barriere. Ingen av låntakerne opplevde selv noe ubehag eller stigma ved å låne, og de fleste hadde positive erfaringer med det å låne. Noen låntakere vurderte at det kunne være stigmatiserende å låne for enkelte grupper, for eksempel ungdom. Behov for å ikke skille seg ut i en ungdomsgruppe der nye klær og utstyr gir status, kan være en årsak til at det å låne blir flaut. Informasjon og markedsføring ble sett som sentralt for å senke barrierer for lån, og målrettet informasjon til enkeltgrupper, for eksempel skolebarn, eller til lokalmiljøet som omga sentralene, ble vektlagt. Tilgjengelighet omfattet spørsmål om lokalisering, reiseavstand, åpningstider og tilstrekkelig tilbud av utstyr. Videre ble digitale løsninger fremhevet som et virkemiddel for bedre tilgjengelighet, men samtidig

kan digitale løsninger utgjøre en barriere for de som ikke har tilgang til eller behersker disse løsningene. Utstyrssentralene inngår i en lokal kontekst av institusjoner og aktiviteter, og samlokalisering eller nærhet til disse kunne bidra til å fremme utlån. Samlokalisering med for eksempel bibliotek og assosiasjoner til gratis utlån som var gjenkjennelig for mulige låntakere, og nærhet til skole og grunnlag for å integrere utstyrssentralen i skolehverdagen.

Diskusjon og konklusjon

Dette delprosjektet, som omhandler bruken av utstyrssentralene og hvilken merverdi de gir, frembringer ny kunnskap om hvem som bruker utstyrssentralene, hvorfor utstyrssentralene brukes, og hvordan låntakerne opplever utstyrssentralenes formål og merverdi i lokalsamfunnet. Den kvantitative spørreundersøkelsen gir et bredt overblikk over hvem som benytter utstyrssentralene, og hva låntakerne forstår som formålet med og betydningen av slike utstyrssentraler. Spørreundersøkelsen tar også for seg hvordan låntakerne bruker sentralene, og hvilke begrunnelser låntakerne oppgir for å bruke dem, samt hvordan disse perspektivene fordeler seg i ulike respondentgrupper. Funnene fra spørreundersøkelsen utdypes av kvalitative data fra intervjuundersøkelsen, som gir en mer dyptgående forståelse av noen av disse spørsmålene. Utgangspunktet er ulike låntakeres motivasjon for – og erfaring med – lån fra et begrenset utvalg av utstyrssentraler. Intervjuundersøkelsen fanget også opp erfaringer fra lærere, og lærernes syn på bruk av utstyrssentraler i skolesammenheng er viktig og utfyller det kvantitative materialet i undersøkelsen. Videre ga intervjuene innsikt i betydningen av samlokalisering og utstyrssentralenes forankring i den lokale konteksten, noe som i mindre grad fanges opp i surveymaterialet.

Styrker og svakheter ved utvalget

Spørreundersøkelsen som denne rapporten er basert på, ble sendt ut til alle som var registrert med låntakerprofil hos BUA, og som hadde samtykket i kommunikasjon per SMS eller e-post. 19,4 prosent av de som fikk tilsendt undersøkelsen, besvarte hele eller deler av den. Vi vet dermed at undersøkelsen kun ble besvart av en mindre andel av låntakerne, slik at vi kun i begrenset grad kan benytte disse dataene til å beskrive gruppen av låntakerne generelt. Låntakerne som besvarte undersøkelsen vår, hadde en gjennomsnittsalder på 46 år, to tredjedeler var kvinner, og en fjerdedel oppga å være første- eller andregenerasjons innvandrere. Videre var det omtrent to tredjedeler som har fullført universitets- eller høyskoleutdanning, og vel en fjerdedel av disse hadde mastergrad eller høyere utdanning enn mastergrad. Den samlede medianinntekten for husholdningen var ca. 800 000 kroner. Majoriteten

(60,7 prosent) av låntakerne var foreldre med barn, mens 8,4 prosent, 14,4 prosent og 16,6 prosent oppga å være henholdsvis aleneboende, par og aleneforelder. De som bruker utstyret, tilhører i hovedsak en annen aldersgruppe enn de som låner utstyret. Den største «lånegruppen» er voksne i alderen 30–65 år, mens de som i størst grad bruker utstyret, er barn og unge i alderen 0–17 år. Undersøkelsen vår viser at lån og bruk av utstyr ved utstyrssentralene er minst utbredt blant unge voksne (18–29 år) og eldre i alderen 66 år og oppover.

Når det gjelder intervjuinformantene, gjenspeiler utvalget at vi var avhengige av hjelp fra representanter ved utstyrssentralene for å få kontakt med låntakerne. I utvelgelsen av aktuelle informanter til intervju ble våre kontaktpersoner på utstyrssentralene bedt om å sikre en viss variasjon i bakgrunn hos de ulike låntakerne. I det endelige utvalget av informanter finner vi god spredning i alder (17–77 år) og en rimelig kjønnsbalanse. Vi finner informanter som representerte familier med barn, og låntakere med innvandrer- eller flyktningbakgrunn. Likevel medfører denne rekrutteringsstrategien en risiko for skjevhet i utvalget, for eksempel med hensyn til hvor kritiske informantene er til tilbudet ved den aktuelle sentralen de vanligvis låner ved. Dette fordi det kan tenkes at vi i rekrutteringen har nådd de som har mest omfattende erfaring med å låne, og som også har hatt det sterkeste ønsket om å delta. Basert på funnene vurderer vi imidlertid ikke at dette har vært problematisk i studien vår, ettersom ulike utfordringer knyttet til utstyrssentralene ble belyst av informantene, samtidig som vi fant stor grad overensstemmelse mellom tema og vurderinger i spørreundersøkelsen og i intervjuene. Intervjuutvalget besto dessuten av både informanter som bare hadde lånt en gang eller noen få ganger, og av informanter som hadde lånt flere ganger og benyttet flere ulike utlånssentraler. Til tross for dette kan vi, basert på rekrutteringsstrategien, likevel ikke utelukke at det foreligger en viss selvseleksjon. Blant annet ser vi at tre av informantene som deltok, hadde lærerbakgrunn (barne-, ungdoms- og folkehøyskole) og benyttet utstyrssentralene i forbindelse med skoleaktiviteter.

Det er også verdt å nevne at dette er en undersøkelse av låntakerne ved utstyrssentraler, og vi vet lite om hva som skiller de som låner fra de som ikke låner. For å gjøre det mulig å sammenligne et utvalg av befolkningen med låntakerne vil det være nødvendig med en befolkningsundersøkelse. En slik undersøkelse vil også danne et bedre grunnlag for å foreslå tiltak for økt bruk av sentralene.

Syn på utstyrssentralene

Som beskrevet i resultatkapittelet så vi at respondentene i hovedsak er enig i de seks påstandene som ble fremsatt om utstyrssentralenes formål. Andelen som sa seg helt eller delvis enig, varierte fra 85,5 prosent ved påstanden om at formålet er redusert miljøbelastning gjennom mindre forbruk, til 95,6 prosent

ved påstanden om at innbyggere som ikke selv har utstyret tilgjengelig, kan delta i aktiviteter.

Ifølge offentlige dokumenter har hovedformålet med utstyrssentralene vært å bryte ned økonomiske barrierer. Det har vært en gradvis dreining fra å betrakte utstyrssentralen som et virkemiddel for mer fysisk aktivitet til å betrakte den mer som et virkemiddel for sosial deltakelse. Det synet på utstyrssentralen som fremkommer i offentlige dokumenter, samsvarer i stor grad med funnene fra delrapport 1 (Erdvik mfl., 2023), selv om resultatene derfra viser at representanter for utstyrssentralene rapporterer at utstyrssentralene har flere – og kanskje mer spesifikke – målsettinger enn hva som fremgår av offentlige dokumenter. Våre funn samsvarer godt med denne litteraturen. I vår undersøkelse er det særlig stor enighet i påstandene om at tilbudet skal bidra til at barn og unge som vokser opp i en familie med lav inntekt, skal kunne delta i aktiviteter (94,6 prosent av låntakerne i vårt utvalg sier seg helt eller delvis enig i dette), og at innbyggere som ikke har utstyret tilgjengelig, skal kunne delta i aktiviteter (95,6 prosent). Tilsvarende tall for representanter fra utstyrssentralene var henholdsvis 100 prosent og 99 prosent (delrapport 1; Erdvik mfl., 2023). Ved påstandene om at utstyrssentralen har som mål å gjøre det lettere å prøve ut nye aktiviteter og å bidra til at flere er fysisk aktive, fant vi en noe lavere andel som sa seg helt eller delvis enig (92–93 prosent). Andelen av representanter for utstyrssentralene som var helt eller delvis enig i dette, var på 96 prosent.

Når det gjelder inkludering av barn, unge og familier med minoritetsbakgrunn, har dette vært lite vektlagt i førende politiske dokumenter. Låntakerne i vår undersøkelse vektlegger det heller ikke like sterkt som andre formål, da 85 prosent av låntakerne sa seg enig i at formålet er å inkludere minoritetsbefolkningen. Til sammenligning viste delrapport 1 at hele 99 prosent av utstyrssentralene var helt eller delvis enig i målsettingen om at barn og unge med minoritetsbakgrunn skal kunne delta i aktiviteter. En mulig forklaring på at sentralene og låntakerne vektlegger formålene forskjellig, kan være at de av sentralene som ikke er kommunale, og som er avhengige av ekstern finansiering, gjerne må være fleksible når det gjelder både målsetting og målgruppe, siden ulike finansieringsordninger har ulike krav (Erdvik mfl., 2023). En annen mulig forklaring kan dreie seg om sammenblanding av formål, da resultater fra delrapport 1 (Erdvik mfl., 2023) også viser at representanter fra utstyrssentralene er bevisst på at barn og unge med minoritetsbakgrunn oftere vokser opp i en lavinntektsfamilie enn det barn og unge med majoritetsbakgrunn gjør (Normann, 2021). Videre kan det også tenkes at representanter for utstyrssentralene ser at ordninger med gratis utlån av sports- og friluftsutstyr har en særlig nytte for barn og unge med bakgrunn fra andre kulturer, hvor det kan tenkes at familiene har begrenset kjennskap til og erfaring med norsk vintersport og friluftsliv, og hvor foreldrene, uavhengig av økonomi,

kanskje ikke nødvendigvis tenker like mye på – eller prioriterer – å skaffe utstyr til slike aktiviteter.

Et annet formål utstyrssentralene kan tenkes å ha, som har vært lite nevnt i nasjonale politiske dokumenter, og som også vektlegges noe mindre av våre respondenter (med 85,5 prosent helt eller delvis enige), er utstyrssentralenes mulige bidrag til et mer bærekraftig samfunn gjennom lavere forbruk. Fra delrapport 1 så vi at representanter for utstyrssentralene selv var noe delte her: Mens miljøhensyn ble fremhevet som et formål i spørreundersøkelsen, var dette betydelig mindre tematisert i intervjuene (Erdvik mfl., 2023), noe som kanskje kan forklares av at respondentene i spørreundersøkelsen ble spurt direkte om dette og dermed «minnet» på det. Ettersom klimamål og et bærekraftig samfunn står sterkt i den generelle samfunnsdebatten, er det all grunn til å tro at miljøhensyn vil vektlegges tungt fremover – både av det offentlige og av utstyrssentralene, som trenger å få innfridd søknader til aktivitetsmidler. Dette er noe som i neste omgang sannsynligvis vil påvirke både befolkningens syn på utstyrssentralene og utstyrssentralenes syn på seg selv.

Låntakerne ble også bedt om å ta stilling til ulike påstander om hvordan de synes det er å bruke utstyrssentralene. Her er svarene noe mer delte enn ved påstander om sentralenes formål. Det var likevel stor enighet (83–89 prosent var helt eller delvis enige) om at det er enkelt å låne fra utstyrssentralen, at man som låntaker opplever å få hjelp om det trengs, at tilgjengeligheten til sentralene er god, og at sentralene i stor grad har utstyret som ønskes. Når det gjelder åpningstidene, synes klart flest at hverdagsettermiddagene passer, men dette gjelder «kun» for 44 prosent. Derimot synes nesten to tredjedeler (64 prosent) at utstyrssentralen har en åpningstid som helt eller delvis passer. Andre åpningstider synes passende for under fire av ti av respondentene. Kun 5,64 prosent er helt eller delvis enige i påstanden om at det er flaut å låne ved utstyrssentralen, 5,3 prosent stilte seg nøytrale til påstanden, mens hele 89,1 prosent er helt eller delvis *uenige* i at det er flaut å låne.

Totalt sett kan vi si at tilgjengeligheten oppfattes som god og brukstersklene som lave. Når om lag 95 prosent av låntakerne ikke opplever at det er flaut å låne ved en utstyrssentral, taler dette for at tilbudet ikke virker stigmatiserende. Dermed kan det også se ut til at BUA-nettverket har lyktes i sitt forsøk på å organisere og markedsføre utstyrssentralene som et ledd i en «delingsøkonomi».

Hvorfor brukes utstyrssentralene?

Undersøkelsen vår viser at når låntakerne blir spurt om hvorfor de bruker utstyrssentraler, er miljøhensyn den begrunnelsen som flest låntakere oppgir, etterfulgt av at de ønsker å prøve ut utstyr før de eventuelt kjøper eget, at de ikke har råd til eget utstyr, at utstyret har blitt for lite og de ikke har fått kjøpt nytt, og til slutt «andre grunner». Det faktum at miljøhensyn er den vanligste begrunnelsen for å benytte seg av en utstyrssentral, står i kontrast til at

låntakerne i mindre grad oppga redusert miljøbelastning som et av utstyrssentralenes formål: Påstanden om at utstyrssentralen skal redusere miljøbelastningen ved å redusere forbruk, var den formålspåstanden som færrest låntakerne sa seg helt eller delvis enig i. På den andre siden kan dette være et tegn på at synet på sentralene er i endring, drevet av bærekraftfokuset i den generelle samfunnsdebatten. Basert på svarene på dette spørsmålet kan det se ut til at låntakerne selv setter miljøperspektivet høyt, men at de opplever at dette ikke har blitt tydelig nok formidlet fra offentlig hold som et sentralt formål med sentralene, og at de har latt seg påvirke av dette. Nettopp miljøhensyn og et ønske om å redusere eget forbruk generelt er motivasjoner som også har blitt rapportert tidligere, basert på data fra både norske (Julsrud, 2021; Sivertsen, 2018) og svenske (Bromark & Sjølund, 2019) låntakere.

Et annet funn fra undersøkelsen er at respondenter med høyere utdanning og inntekt har en betydelig sterkere tendens til å oppgi miljøhensyn som begrunnelse. Når det gjelder sammenhenger mellom miljøbegrunnelser og høyere utdanning, er våre funn i tråd med tidligere forskning på forbruksmønster og «økologisk fotavtrykk», der det har blitt rapportert at de med høyere utdanning har et forbruksmønster som gir et mindre økologisk fotavtrykk – altså mindre miljøbelastning (De Silva mfl., 2024). For dem med høyere inntekt har det motsatte blitt rapportert (Aritza, 2023) – altså større økologisk fotavtrykk, men dette ser vi ikke i våre resultater. Derimot ser vi som nevnt at det er betydelig høyere sannsynlighet for at også de med høyere inntekt oppgir det å kjøpe mindre av miljøhensyn som begrunnelse for å benytte en utstyrssentral.

Miljømotivasjoner for bruk av utstyrssentralene tematiseres også i intervjuene. Ønsket om å redusere forbruket og bidra til mer gjenbruk og bærekraft forekom gjerne i kombinasjon med argumenter rundt fordeler for privatøkonomien, siden gratis utlån betød mulig sparte penger. Den sistnevnte økonomiargumentasjonen ble fremhevet både av informanter som opplyste at de hadde god økonomi, og de som hadde en mer utfordrende økonomisk situasjon. Økonomiaspektet ble også fremhevet som særlig viktig i den nåværende økonomiske situasjonen med økt inflasjon og redusert kjøpekraft, der utstyrssentralene kunne få en økt betydning på grunn av gratisprinsippet.

Videre fant vi i det kvantitative datamaterialet en negativ sammenheng mellom begrunnelsen «ikke råd til å kjøpe eget utstyr» og alder og inntekt. At lavere alder gir større sannsynlighet for å oppgi dette som grunn, er ikke veldig overraskende med tanke på at det er en viss naturlig relasjon mellom alder og inntekt. Dette stemmer også overens blant annet med Engstrøms studie fra 2017, hvor det i kvalitative intervjuer med åtte unge i alderen 15–22 år kom frem at ungdommene låner fra den svenske Fritidsbanken av økonomiske årsaker (Engström, 2017).

Økonomiske og praktiske motivasjoner for lån fremkom også i intervjuene. Her fremhevet man inkluderingsaspekter som tilgang på utstyr for alle og

inkludering av grupper som opplevde barrierer for deltakelse – det være seg av økonomiske årsaker eller andre årsaker. Å selv ta del i utstyrssentralene som en form for delingsøkonomi kan i seg selv begrunnes med inkludering, fordi deltakelse fra «vanlige folk» bidrar til å redusere eventuelle stigma og ubehag ved å låne, sammenlignet med en situasjon der tilbudet er forbeholdt sårbare grupper, for eksempel dem med dårlig økonomi. For låntakere med erfaring som skolelærere ble dette en viktig grunn til at de både fremsnasket utstyrssentraler overfor alle elevene og brukte utstyrssentralene aktivt i forbindelse med organiserte aktiviteter i skolens regi, for eksempel i tursammenheng.

Vi fant også en positiv sammenheng med inntekt og en negativ sammenheng med alder ved begrunnelsen om at man vil teste ut utstyret før eventuelt kjøp. Dette henger trolig sammen med at låntakere med høyere inntekt lettere kan ta seg råd til å kjøpe eget utstyr dersom de ønsker å bruke dette mer regelmessig. Den negative sammenheng med alder kan for eksempel henge sammen med at barn og unge i større grad utforsker og prøver ut et bredere spekter av aktiviteter og utstyr, og at de forstår – eller har blitt fortalt – at det er hensiktsmessig å prøve ut utstyret før det eventuelt kan være aktuelt med kjøp. BUA-stiftelsen trekker frem barn og unges mulighet til å prøve ut et bredt spekter av aktiviteter uten at de må kjøpe utstyr, som et av flere virkemidler for å nå stiftelsens mål om «å bidra til inkludering og økt deltakelse i helsefremmende aktiviteter for barn og unge, uavhengig av sosioøkonomisk status, gjennom å styrke og synliggjøre nye og eksisterende utstyrsordninger for sport- og friluftsliv». Det er derfor ikke unaturlig at yngre låntakere i større grad kan ha fanget opp – eller sett relevansen av – utstyrssentralenes invitasjon til å utforske og prøve ut varierte aktiviteter, og at denne aldersgruppen derfor anser dette som en viktig begrunnelse for å bruke sentralene.

Også intervjuinformantene fremhevet utprøving av utstyr som en viktig motivasjon for å låne. Dette gjaldt særlig ved lån av dyrt utstyr. Videre var dette særlig relevant for barnefamilier, da barn gjerne har behov for å prøve ut et bredt spekter av aktiviteter for å finne frem til de aktivitetene de har mest glede av. Lån gir trygghet til å kunne prøve utstyr uten risiko for «feilkjøp» og «feilinvesteringer». En annen særlig relevant motivasjonsfaktor for barnefamilier er at barna raskt vokser ut av størrelsen på utstyr. Hurtig utskiftning av utstyr gjør at lån kan være særlig gunstig for denne gruppen.

Et annet interessant funn fra spørreundersøkelsen er at det foreligger en positiv sammenheng mellom høyere inntekt og lånebegrunnelsen som handlet om at utstyret har blitt for lite. Dette er en begrunnelse som for så vidt kunne være aktuell for alle som trenger utstyr til barn og unge. Det er imidlertid ikke unaturlig at lånebegrunnelser som ikke avhenger av økonomi, forekommer hyppigere i husholdninger der inntekten er høyere.

Resultatene fra den kvantitative analysen viser at hovedgruppen av låntakere ikke bruker utstyrssentralene særlig ofte. I intervjumaterialet kommer det frem

at en viktig motivasjon for å låne fremfor å kjøpe er at det som skal lånes, brukes sjelden. Eksempler her kan være ski- og skøyteutstyr, der vær og føreforhold gjør at aktivitetene ikke forekommer så ofte, eller for eksempel turutstyr som blir benyttet mer sjelden. Dessuten ble også mer praktiske grunner til å låne trukket frem som motivasjon. Noen låntakere kunne ha liten plass til å lagre utstyr hjemme, eller de ønsket ikke å bruke plass til lagring av utstyr som sjelden ble brukt. Andre syntes det var kjekt å låne utstyr til venner og bekjente som kom langveisfra på besøk, slik at de kunne gjøre aktiviteter sammen. I det store og hele viser intervjumaterialet at ulike motivasjoner for å låne er sammenvevd, utfyller hverandre og danner en argumentasjonsrekke for bruk av sentralene.

Hvordan brukes utstyrssentralene?

Inntrykket fra intervjumaterialet er at «alle» er mulige lånere ved utstyrssentralene. Ingen av låntakerne opplevde selv at det var flaut eller stigmatiserende å låne ved sentralene, og noen fremhevet at de mente det var særlig prisverdig å bruke sentralene fordi det fremmet gode samfunns mål som miljøhensyn og inkludering. Informantene representerte ulike typer låntakere med hensyn til alder, kjønn, familiesituasjon med videre. Intervjuene gir inntrykk av at utstyrssentralene er særlig viktige for barnefamilier og gir muligheter for lån til grupper med dårlig økonomi, for eksempel aleneforeldre. En kartlegging av bruk og erfaringer knyttet til BUA Steinkjer (Sivertsen, 2018) har vist at utstyrssentralen BUA Steinkjer treffer bredt, inklusive dem med høy og lav inntekt, noe som er i tråd med utstyrssentralenes målsetting om å være et lavterskeltilbud. Resultater fra BUA-nettverkets omdømmeundersøkelse for 2022 (Erdvik & Bjørnara, 2022), som var basert på et representativt utvalg av befolkningen, viste at BUA ble benyttet av innbyggere i alle inntektskategorier, hvilket harmonerer med tilbudets universelle utforming og funn i denne undersøkelsen som tilsier at det er lite stigmatiserende å benytte seg av utstyrssentralen. Samtidig viste tallene fra omdømmeundersøkelsen at blant de som hadde lånt ved BUA, var andelen som rapporterte lavest inntekt (under 315 000 kr), på hele 15 prosent, sammenlignet med 6 prosent for utvalget totalt sett (som representerte befolkningen, uavhengig av kjennskap til eller bruk av BUA). Samlet sett kan dette tyde på at tilbudet treffer de som trenger det mest, samtidig som det oppleves mindre stigmatiserende gjennom å være universelt tilgjengelig for alle deler av befolkningen.

Informantene i intervjumaterialet angir en stor bredde i utstyret som kan lånes gjennom året, fra typiske vinteraktiviteter til sommeraktiviteter. Eksempler som ble nevnt, var langrennsski, toppturski, alpinski, snøbrett, skøyter, kano og redningsvester, sparkesykler, BMX-sykler, rulleskøyter, rullebrett, telt, soveposer, ryggsekker, hengekøyeutstyr, våtdrakt og snorkel til fridykking, fiskestenger og annet fiskeutstyr. Selv om utstyrstilbudet kunne

varierte noe mellom sentralene, ga tilbudet muligheter for å dekke en rekke utstyrsbehov.

Det er verdt å legge merke til at undersøkelsen vår tyder på at dagens utstyrssentraler dekker utstyrsbehov som oppstår mer sjelden. Dette illustreres av lånehyppheten låntakerne oppga i undersøkelsen. Vi finner en lånehypphet på 2,1 lån i gjennomsnitt det siste året. Flertallet (58 prosent) har lånt mellom 1 og 3 ganger, 17 prosent har lånt 3–5 ganger, mens mer frekvent bruk sjelden forekommer (9 prosent). Samtidig er det 16 prosent som oppgir at de ikke har brukt en utstyrssentral det siste året. Det er imidlertid verdt å merke seg at vi finner mulige gruppeforskjeller i det å låne oftere enn gjennomsnittlig (3 ganger eller mer i løpet av det siste året). Det er nærmere 40 prosent høyere sannsynlighet for at låntakere med innvandringsbakgrunn låner oftere enn låntakere uten innvandringsbakgrunn. I tillegg ser vi at høyere alder gir lavere sannsynlighet for å låne utstyr ved sentralene oftere enn gjennomsnittet, mens vi ikke ser at inntekt, utdanning og kjønn har noen statistisk signifikant betydning for om man låner oftere enn gjennomsnittet. Dette tilsier at låntakere med minoritetsbakgrunn og unge låntakere – herunder mest sannsynlig mange småbarnsfamilier og husholdninger med mindre veletablert økonomi – er blant de som bruker sentralen oftere enn andre. Mulige forklaringer på dette kan tenkes å være at de med innvandringsbakgrunn anser typisk «norsk» og sesongbasert utstyr som ski og skøyter som noe som brukes såpass sjelden og er såpass kostbart, ikke minst om en hel familie skal ha utstyr, at det å låne blir det mest gjennomførbare alternativet. For unge låntakere, herunder mange småbarnsfamilier, er det også sannsynlig at økonomiske årsaker spiller inn, da dette er en livsfase hvor mange opplever mer økonomisk press, blant annet fordi de unge stadig vokser ut av klær, sko og utstyr, slik at det må kjøpes nytt.

Intervjumaterialet gir støtte til de ovennevnte tallene som tyder på at utstyrssentralene er et tilbud for sporadisk bruk, og styrker grunnlaget for å fremheve at det er kortsiktige og lavfrekvente lånebehov som sentralene først og fremst dekker. Eksempler på kortsiktige og lavfrekvente lånebehov som ble nevnt, var særlig sesongbasert utstyr, som ulike typer ski og skøyter til vintersesongen og tur- og friluftsutstyr til sommersesongen. Deltakelse i organiserte, regelmessige fritidsaktiviteter er derimot ikke et lånebehov som utstyrssentralene ser ut til å dekke. Når lån av utstyr ble benyttet til organiserte aktiviteter, var dette i skolesammenheng, for eksempel i forbindelse med turdager og lengre turopphold eller skidager. Utstyrssentralenes betydning ved lån av utstyr til kortvarige og mindre hyppige aktiviteter fremheves også i forskning på ikke-kommersielle samarbeidende forbruksmodeller. Gullstrand Edbring, Lehner og Mont (2016) har gjort funn som for eksempel viser at forbrukerne har positive holdninger til korttidslån, og at det er høyere aksept for lån av produkter som brukes sjelden.

Dersom man ser lånehyppheten opp mot et av hovedmålene med ordningen – nemlig at utstyrssentralene kan bidra til å redusere noen av de økonomiske

barrierene for å delta i fritidsaktiviteter – så støtter våre funn bare delvis opp om dette. Utstyrssentralene vil neppe bidra direkte til økt deltakelse i *organiserte* fritidsaktiviteter, da dette vil kreve kontinuerlig tilgang på utstyr, snarere enn sporadisk lån. Imidlertid vil utstyrssentralene gi tilgang på utstyr man bruker en sjelden gang, og tilbudet vil således kunne bidra til at barn og unge får muligheten til å prøve ut aktiviteter som de kanskje ellers ikke hadde fått mulighet til. Dette kan igjen bidra til at de kan finne seg en aktivitet som de ønsker å drive med regelmessig. I neste omgang vil dette kunne gi mer aktivitet, både fysisk og sosialt, men regelmessig deltakelse vil fortsatt kreve at man får tilgang på utstyr til hyppig og regelmessig bruk – og slik situasjonen hovedsakelig er i dag, får man ikke dette gjennom utstyrssentralen.

Utstyrlån er det tilbudet majoriteten av låntakerne (65 prosent av deltakerne i spørreundersøkelsen) oppgir å ha brukt. Øvrige tilbud ved utstyrssentralene er det kun en liten andel som har brukt. Resultatene fra en spørreundersøkelse som ble sendt til utstyrssentralene i 2022, viste nemlig at hele 76 prosent av sentralene ikke bare låner ut utstyr, men også tilbyr deltakelse i enkeltstående arrangementer. Det er også 59 prosent som tilbyr fritidsaktiviteter for barn og unge, 43 prosent som tilbyr opplæring i bruk av utstyr, 35 prosent som gir folk mulighet til å gi bort klær og utstyr til lavinntektsfamilier, og som tilbyr leirskole, sommerskole og andre typer ferieopplegg, og 22 prosent som tilbyr kurs i idrett, friluftsliv, førstehjelp eller lignende. Selv om 59 prosent av sentralene oppgir at de tilbyr fritidsaktiviteter for barn og unge, er det kun 7 prosent av låntakerne som rapporterer at de har benyttet seg av et slikt fritidstilbud, mens en tredjedel (33,2 prosent) av dem rapporterer at de ønsker at utstyrssentralen deres skal tilby fritidsaktiviteter for barn og unge. Basert på spørsmålsstillingen er det imidlertid vanskelig å si med sikkerhet om de som ønsker et tilbud om fritidsaktiviteter ved utstyrssentralen, ønsker seg dette til egen bruk, eller om de ønsker tilbudet på vegne av andre. Det er også vanskelig å utlede om ønsket om et fritidstilbud ved utstyrssentralen er et uttrykk for at dette tilbudet mangler i dag, da svaret også kan bety at låntakerne ønsker at eksisterende tilbud skal opprettholdes. Det er for øvrig også mulig at utstyrssentralene tilbyr fritidsaktiviteter uten at alle låntakerne er oppmerksomme på dette. Uansett bør det nevnes at de som faktisk benytter seg av andre tilbud ved utstyrssentralene, opplever disse tilbudene som svært viktige.

Betydningen av å kunne låne

Når det gjelder betydningen av å kunne låne ved en utstyrssentral, ser vi at over 90 prosent av respondentene sier seg helt eller delvis enig i at en slik tilgang gjør det lettere å prøve ut nye aktiviteter, mens 60 prosent oppgir at tilgangen gjør at de faktisk blir mer fysisk aktive. Selv om andelen som rapporterer at lån ved utstyrssentralen bidrar til at de blir mer fysisk aktive, er lavere enn ved andre utfallsmål, er det interessant at et såpass stort antall respondenter oppgir

at utstyrssentralen har betydning for deres fysiske aktivitetsnivå. Disse funnene tyder på at utstyrssentralene har betydning for arbeidet med å stimulere til økt fysisk aktivitet i befolkningen. I folkehelsepolitikken som gjengis i offentlige dokumenter som omtaler utstyrssentralene, har et viktig argument for å etablere sentraler vært å nå grupper med lav sosioøkonomisk status, som er mindre fysisk aktive enn befolkningen ellers. Her har utstyrssentralene blitt sett på som et viktig tiltak for å bygge ned barrierene som hindrer denne gruppen i å delta i fysisk aktivitet. En forskningsrapport fra BUA Steinkjer viste at denne spesifikke utstyrssentralen traff de som var mindre aktive, deltok i færre aktiviteter og hadde færre organisasjonsmedlemskap enn befolkningen for øvrig. Dette er funn som kan tilsi at tilbudet når befolkningsgrupper som er mindre fysisk aktive. Fysisk aktivitetsnivå og organisasjonsdeltakelse ble også tatt opp i BUA-nettverkets omdømmeundersøkelse fra 2022, og mens resultatene fra denne undersøkelsen ikke finner betydningsfulle forskjeller i fysisk aktivitetsnivå mellom de som har lånt ved BUA, og det befolkningsrepresentative utvalget for øvrig, så man at andelen medlemmer i sports- eller friluftorganisasjoner var større blant de som låner ved BUAs utstyrssentraler (41 prosent), enn i det representative utvalget for øvrig (29 prosent). Et annet funn fra omdømmeundersøkelsen er at så mange som halvparten av låntakerne mente det ville vært for dyrt å delta i fritidsaktiviteter hvis det ikke hadde vært for BUAs tilbud. Her er det verdt å merke seg at denne undersøkelsen ble gjennomført i mai 2022, altså før «priskrise» virkelig slo inn. På den andre siden er svarbasen noe lav (kun 97 av de 1000 respondentene hadde lånt ved BUA), og resultatene må derfor tolkes med noe varsomhet. Imidlertid viser også resultatene fra denne undersøkelsen at muligheten til å låne utstyr har betydning for låntakerne. Omtrent 75 prosent av låntakerne i vår undersøkelse rapporterte at utstyret de låner, gir dem mulighet til å delta i aktivitet, noe som kan tyde på at utstyrssentralene er vel så betydningsfulle for sosial inkludering som for økt fysisk aktivitet. Totalt sett gir deltakernes svar grunn til å hevde at utstyrssentralen gir aktivitetsmuligheter og er en praktisk løsning for aktiviteter som gjøres heller sjelden enn regelmessig, og dermed reduserer behov for å kjøpe eget utstyr til mer sporadisk bruk, noe som i neste omgang kan dempe kostnadspress og forbruk.

I tråd med dette så vi – da vi la til grunn de fem påstandene om utstyrssentralenes betydning for en over gjennomsnittlig høy lånehypighet – at de som låner oftere enn gjennomsnittet, oftere opplever at utstyrssentralen har betydning for redusert innkjøp av utstyr og for økt aktivitet. Vi finner ikke noen signifikant sammenheng mellom brukshypighet (over gjennomsnittlig høy bruk) og de tre andre betydningene, altså det at barn og unge kan delta i organiserte fritidsaktiviteter, det at de kan prøve nye aktiviteter, og det at de har mulighet til å delta i aktiviteter. Det at vi ikke finner denne sammenhengen, tyder på at ordningen i dag ikke er tilpasset til å bidra til at barn og unge kan delta regelmessig i organisert fritidsaktivitet. Å bidra til regelmessig, organisert

fritidsaktivitet er ikke spesifisert som et formål for utstyrssentralene, men det er likevel naturlig å tenke seg at sentralene i større grad kunne bidradd til dette. Dersom dette skal være et formål for utstyrssentralene, bør det vurderes endringer i utstyrssentralenes tilbud og organisering.

Utstyrssentralenes merverdi i lokalsamfunnet

Begrepet *merverdi* viser vanligvis til økonomisk merverdi, det vil si den økonomiske verdiøkningen som tilføres når et gode (vare eller tjeneste) går fra ett produksjonsledd til ett annet. Her bruker vi begrepet i en utvidet forstand og lar det også omfatte å oppnå ulike samfunns mål og goder, altså det som betegnes som offentlige felles verdier eller «public values».³ Dette innebærer at det er konsensus om merverdien eller fellesverdiene innenfor et samfunn, og at styresmaktene har et ansvar for å bidra til å realisere disse verdiene for befolkningen. Hva som oppfattes som offentlige felles verdier vil selvsagt være mer eller mindre omstridt, og disse verdiene vil være i endring over tid, noe som også gjelder begrepet «merverdi» som vi bruker her. Eksempelvis vil en tradisjonell forståelse av økonomisk merverdi kunne stå i motstrid til utstyrssentralenes samfunns mål om å redusere unødvendig forbruk gjennom deling av utstyr.

I vår sammenheng viser merverdi til de samfunns målene som utstyrssentralene er etablert for å oppnå. Som vist i delrapport 1 har ulike samfunns mål som skal gi merverdi, vært skiftende over tid, slik det kommer til uttrykk i offentlige utredninger og politikkdokumenter og i ulik grad i de lokale utstyrssentralenes formål. Gjennomgangen i delrapport 1 fremhevet at i den første fasen i etableringen av utstyrssentralene var det bedret folkehelse gjennom deltakelse i fysisk aktivitet som ble vektlagt som mål. Senere ble målsettingen bredere orientert og mer holistisk og rettet mot sosial deltakelse og inkludering, spesielt for barn og unge. I stor grad synes det som om sentralene selv har bidradd til å fremme målet om å bidra til bærekraft og miljømål, særlig gjennom nettverksorganisasjoner som BUA. På lokalt nivå, der nettsider til utvalgte kommuner og sentraler ble analysert, fremkommer det

---

³ Studier innenfor sivilsamfunnsfeltet bruker begrepet *særtrekk* i tillegg til *merverdi*, for eksempel om forskning på ideell sektor i velferds- og helsefeltet. Se for eksempel følgende studier:

Bogen, H., & Grønningsæter, A. B. (2016). *En ideell forskjell? Om ideelle aktører i spesialisthelsetjenesten* (2016:30), Fafo.

Trætteberg, H. D., & Sivesind, K. H. (2015). *Ideelle organisasjoners særtrekk og merverdi på helse- og omsorgsfeltet* (Rapport 2015:2). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Det eksisterer en omfattende litteratur om «public values»: Fukumoto, E., & Bozeman, B. (2019). Public Values Theory: What Is Missing? *The American Review of Public Administration*, 49(6), 635–648. <https://doi.org/10.1177/0275074018814244>

Nabatchi, T. (2018). Public Values Frames in Administration and Governance. *Perspectives on Public Management and Governance*, 1(1), 59–72. <https://doi.org/10.1093/ppmgov/gvx009>

i hovedsak at sentralene skal være tilgjengelige og kunne brukes av alle, med andre ord: universalisme som merverdi.

Slik er flere samfunns mål og dimensjoner av merverdi i lokalsamfunnet tematisert, og gjennom survey materialet og intervjuundersøkelsen kan vi få innsikt i hvordan brukerne av utstyrssentralene opplever sentralenes merverdi i lokalsamfunnet. Surveyundersøkelsen viste at de ulike målene som det ble spurt om, ble vurdert med stor grad av enighet. Høyest oppslutning var det om formålet om at innbyggere som ikke selv har utstyret, kan delta i aktivitet. 95,6 prosent av respondentene i utvalget var helt eller delvis enig i dette. Lavest oppslutning (men fortsatt betydelig oppslutning) var det om målet om redusert miljøbelastning, der 85,5 prosent av de spurte var helt eller delvis enig.

Vi ser stor grad av overlapp mellom synspunktene til låntakerne og synspunktene til representanter for utstyrssentralene. Også i intervjuundersøkelsen kom det frem tilsvarende synspunkter på ulike målsettinger og verdier ved utstyrssentralene. Målet om høyere fysisk aktivitetsnivå og bedre folkehelse ble omtalt, men ble ikke spesielt fremhevet. Derimot ble muligheten for utprøving av nye aktiviteter fremhevet, og dette kan skape merverdi i form av økt fysisk deltakelse og videre bedret folkehelse. Inkludering i bred forstand er en målsetting der utstyrssentralene bidrar til merverdi for lokalsamfunnet. Her trekker låntakerne frem gratisprinsippet og det at utstyrssentralene er for alle, som viktige for inkludering, samtidig som dette også bidrar til å senke økonomiske barrierer for grupper som barnefamilier, aleneforeldre og barn og unge med minoritetsbakgrunn.

Merverdi i form av mer inkludering og deltakelse i fritidsaktiviteter for barn og unge viser seg først og fremst ved uorganiserte aktiviteter, og utstyrssentralene synes i liten grad å medvirke til deltakelse i faste organiserte og gjentakende fritidsaktiviteter, slik informantene opplever dette. Et viktig unntak er deltakelse i organiserte aktiviteter i skolesammenheng ved at utstyrssentralene reduserer økonomiske barrierer. På dette området bidrar utstyrssentraler til merverdi i form av økt inkludering. En annen form for inkludering omhandler arbeidslivet. I delrapport 1 fremhevet representanter for utstyrssentralene sentralene som arena for attføring og integrering i arbeidslivet. Arbeidsinkludering for noen medarbeidere i sentralene ble også trukket frem av enkelte låntakerne og vurdert som et positivt bidrag og dermed noe som ga merverdi i lokalsamfunnet. Vi har også gode grunner til å tro at utstyrssentralene kan bidra til merverdi på andre måter, for eksempel gjennom en rolle som alternativ mestrings- og opplæringsarena og lignende, men vi mangler kunnskap om hvordan dette fungerer, hva det betyr, og hvilken forskjell det utgjør i de enkelte lokalsamfunnene.

I delrapport 1 kom det frem i intervjuene med lederne for utstyrssentralene at ingen av disse oppga bærekraft og miljø som formål. Dette står i kontrast til funnene fra intervjuene med låntakere. Her ble formål og tilhørende merverdi forbundet med miljøhensyn, redusert forbruk og lavere klimaavtrykk i stor grad

fremhevet som viktige. I tillegg til at familiemedlemmer og andre i lokalmiljøet bidro til redusert forbruk og miljømål ved å låne utstyr, ble også merverdien for miljøet knyttet til virkninger utenfor eget lokalsamfunn. Eksempelvis fortalte noen av informantene om utstyrslån i forbindelse med besøk i eget hjem, eller de fortalte at turister lånte utstyr på oppholdsstedet istedenfor å ta med eget utstyr. En ytterligere merverdi som sentralene kan bidra til, er altså en mer bærekraftig turisme, som følge av redusert klimaavtrykk fra reisevirksomhet. Miljøformålet omfatter også en merverdi i form av bedre utnyttelse av økonomiske ressurser, både samfunnsøkonomisk og privatøkonomisk. Her kan merverdien videre tolkes som mulige bidrag til delingsøkonomi (Bromark & Sjølund, 2019), sirkulær økonomi (Tekie et al., 2020) og smultringøkonomi, som er opptatt av et forbruk som ikke er så lavt at det ikke kan innfri grunnleggende behov og rettigheter, men heller ikke så høyt at det overstiger naturens og klimaets bæreevne (Raworth, 2018).

Mens det overordnet er slik at de ulike målsettingene og formene for merverdi virker sammen og forsterker hverandre, kom informantene i intervjuundersøkelsen med interessante refleksjoner om mulige utfordringer og motsetninger mellom formål og aspekter ved merverdi. Et eksempel er målsettingen om inkludering av grupper med dårlig økonomi og målet om at sentralene skal være tilgjengelig for alle. Ved begrensede ressurser og dermed et begrenset tilbud kan digitale løsninger for innlån medføre at det er de med mest ressurser som kommer først og fortrenger dem med mindre ressurser og mindre digital kompetanse, selv om de sistnevnte kan ha større behov for å låne.

Det ble også problematisert om utstyrssentraler bidrar til redusert forbruk. En informant argumenterte for at mulighet for lån kan gi mulighet for senere kjøp av utstyr, altså utsatt forbruk heller enn varig nedsatt forbruk. Imidlertid vil dette ikke være relevant for de som ikke har råd til å kjøpe utstyr.

I delrapport 1 ble det lagt vekt på at utstyret som ble lånt ut, skulle være av høy kvalitet, og at det i stor grad var nyinnkjøpt. Argumentasjonen var at høy kvalitet på utstyret som ble lånt ut, bidro til å gjøre sentralene attraktive for utlån for alle og dermed også reduserte stigma ved utlån for utsatte grupper. Dersom dette medfører stor utskiftning av utstyr, kan det motvirke merverdien i målsettingen om miljøhensyn og redusert forbruk. Her er det interessant å sammenligne med den svenske Fritidsbankordningen, som i langt større grad enn de norske utstyrssentralene er opptatt av å fremme miljømål, og som også i større grad baserer seg på innsamlet brukt utstyr i sin utlånsvirksomhet. Likevel synes det som om kvaliteten på utstyret også der blir vurdert som gjennomgående god (Tekie et al., 2020, s. 29). De svenske studiene gir ikke innsikt i om det er mer stigmatiserende å låne i Sverige enn i Norge, selv om den svenske ordningen i større grad baserer seg på utlån av brukt utstyr. Noen av låntakerne i vår studie vurderte at det kanskje kunne være en mulighet for å levere inn brukt utstyr til sentralene, slik at dette ble tilgjengelig for andre. Om mer brukt utstyr i Norge ville øke eventuelt ubehag ved å låne, er vanskelig å

vurdere. Dersom miljøverdier forsterker seg fremover, kan dette bidra til å dempe eventuelt stigma ved å låne. På den andre siden vet vi at Norge fortsatt har en svært stor kommersiell sektor for kjøp av sports- og friluftsutstyr som naturlig nok vil ha egeninteresser i salg av nytt utstyr. Således kan det tenkes at disse aktørene vil ha et noe annet syn på betydningen av gjenbrukt vs. nyinnkjøpt sports- og friluftsutstyr. Det kan synes som forbruksveksten av utstyr til sports- og friluftsutstyr bare fortsetter. En indikator er importert mengde av slikt utstyr målt i tonn. Her har importen økt fra ca. 12 000 tonn i 2001 til ca. 28 000 tonn i 2017. Tallene inkluderer ikke sko og bekledning for utendørsaktivitet (Rønnevik, 2019: 38–39).

Avslutningsvis er det viktig å understreke at når vi skal vurdere utstyrssentralenes merverdi i lokalsamfunnet, må den forstås i sammenheng med den lokale konteksten av institusjoner, organisasjoner og aktører den inngår i. Utstyrssentralens merverdi kan bare realiseres gjennom relasjoner og samspill med omgivelsene. Det kan være kommunal ledelse som understøtter sentralen med økonomiske og menneskelige ressurser, det kan være idrettslederen som representant for frivilligheten som inngår i samarbeid om aktivitetstilbud. Det kan være læreren som representant for sin organisasjon som ser behovet for å låne til en elev og kontakter utstyrssentralen. Og selvsagt går også initiativ og relasjonsbygging fra sentralen til omgivelsene. Dette er også relevant når vi skal forstå mer konkrete tiltak i lokal sammenheng, for eksempel for å ivareta alle barns rett til deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter (jf. Fritidserklæringen fra 2016 og 2022⁴), der ulike virkemidler som fritidskortordninger, tiltak for å løse transportutfordringer og utstyrssentraler må virke sammen for å nærme seg dette målet. Basert på resultater fra undersøkelsen vår synes ikke dagens utlånsorganisering å bidra til å inkludere barn og unge i regelmessig organisert fritidsaktivitet. Her kan det ligge et uforløst potensial i å videreutvikle utstyrssentralene gjennom å se på organisering eller muligheter for samarbeid som også kan bidra til å understøtte den mer regelmessige organiserte aktiviteten for barn og unge, i henhold til målet i Fritidserklæringen. Dette potensialet er særlig stort når undersøkelsen vår viser at utstyrssentralene brukes av et bredt lag av befolkningen og i liten grad oppfattes som stigmatiserende. Til tross for dette fremstår utstyrssentralene som både relevante og viktige aktører for å bygge ned barrierer for deltakelse i uorganiserte og selvorganiserte fysiske og sosiale aktiviteter for barn og unge, uavhengig av familieøkonomi.

---

⁴ Se Fritidserklæringen på:

https://www.regjeringen.no/contentassets/547fc860cfc1403d97e842a61024dc48/fritidserklæringen_2022_uu.pdf

Barrierer, muligheter og forbedringsforslag

Låntakerne identifiserte flere faktorer de anså som viktige for å fremme mer bruk og bygge ned barrierer for deltakelse. Disse faktorene omfattet informasjon og markedsføring, samlokalisering og nærhet til aktiviteter, tilgjengelighet og vurderinger knyttet til stigma og ubehag ved å benytte seg av utstyrssentralen.

Låntakerne trakk frem spørsmålet om hvor og hvordan markedsføringen av utstyrssentralen skjer, og hvilke institusjoner og grupper den ble rettet mot. Her fremhevet de lokalmiljøet og informasjon ved hjelp av flygeblader og plakater for å skape oppmerksomhet, i tillegg til betydningen av skole og barnehage, fordi disse omfatter hele gruppen av barn og unge. Lærere og andre yrkesgrupper med en nøkkelstilling som innebærer omfattende kontakt med barn og foresatte, har dermed en særlig mulighet til å gi disse gruppene informasjon om lånemuligheter, og de kan også selv benytte lånemuligheten i undervisningen og til aktiviteter som arrangeres av skolen. Selv om det som regel er voksne som står for lån av utstyr, fremheves det videre at det er viktig å nå barn og unge – for eksempel på skoler – som kan gi informasjonen videre til de foresatte hjemme. Dette kan være særlig relevant i minoritetsspråklige familier, der barna noen ganger behersker det norske språket bedre enn foreldrene. Informasjon og markedsføring ble sett som sentralt for å senke barrierer for lån, og man vektla målrettet informasjon til enkeltgrupper – for eksempel skolebarn – eller til utstyrssentralenes lokalmiljø.

Utfordringer rundt tilgjengelighet omfatter lokalisering, reiseavstand, åpningstider og tilstrekkelig tilbud av utstyr. Lokalisering og reiseavstand kunne for eksempel være viktig for de som ikke hadde private transportmuligheter og var avhengige av kollektivtransport. Alternativt ble det fremhevet at utstyrssentralene kunne være mer «mobile». Her ble det nevnt bruk av «satellitter» i form av utstyrscontainere som ble utplassert nær ved der aktiviteten foregikk. Her kan vi tenke en parallell til de offentlige bibliotekenes historie med bokbåter og bokbusser og tilhørende kulturformidling (Se for eksempel Frisvold, 2021: 109–130).

I både spørreundersøkelsen og intervjuene fremhevet låntakerne ønsker om utvidede åpningstider utenfor vanlig arbeidstid, det vil si ettermiddag og kveld, både på vanlige ukedager og i skoleferiene, i tillegg til utvidede perioder med lån. Fordi utstyrssentralene har begrenset åpningstid og tilbud av utstyr, kan digitale løsninger for utlån tenkes å være et virkemiddel for bedre tilgjengelighet. Muligheten til å få en digital oversikt over utstyret og til å reservere utstyret på nettet før fysisk oppmøte ble trukket frem som positivt i intervjuer, og dette var også ønsket av mange av låntakerne (henholdsvis 30,3 og 33 prosent). Ifølge informantene gjorde digitale løsninger for reservasjon at man kunne unngå bomturer der man ikke fikk lånt det man trengte. Både ønsket om utvidede åpningstider og ønsket om digitale løsninger for oversikt og reservasjon av utstyr kan betraktes som et ønske om lettere tilgang til sentralene

mer generelt, gjennom større grad av individuell tilpasning. Samtidig kan digital reservasjon som virkemiddel også fremstå som en barriere for de som ikke har tilgang til eller ikke behersker digitale løsninger. Slik kan også digitalisering tenkes å bidra til et digitalt utenforskap og økte forskjeller mellom låntakere – der gruppene som av ulike årsaker ikke kan utnytte de digitale mulighetene, vil havne bakerst i utlånskøen. Denne utfordringen kan også fort tenkes å ramme de samme brukergruppene som kanskje har mest behov for utstyrssentralenes tilbud.

Utstyrssentralene må også sees i sammenheng med de lokale omgivelsene av institusjoner og aktiviteter. Låntakere poengterte at samlokalisering eller nærhet til disse kunne bidra til å fremme utlån. Samlokalisering med for eksempel bibliotek ga assosiasjoner til gratis utlån som var gjenkjennelige for mulige låntakere, og nærhet til skole ga grunnlag for å innpasse utstyrssentralen i skolehverdagen. Å bygge på eksisterende institusjoner for utlån, for eksempel bibliotek, for å fremme utlån på andre områder fremheves også i andre studier (Julsrud, 2021).

Som nevnt var låntakerne selv tydelige på at ingen av dem opplevde noe ubehag eller stigma ved å låne, og de fleste hadde positive erfaringer med lån. Enkelte informanter oppfattet likevel at det for enkelte grupper, for eksempel ungdom, kunne oppleves som stigmatiserende å låne. Behov for å ikke skille seg ut i en ungdomsgruppe, der nye klær og utstyr gir status, kan være en årsak til at det å låne blir flaut. Samtidig kan det tenkes at det motsatte er tilfellet i andre ungdomsgrupper, der miljøengasjement nettopp fremmer bruk av utstyrssentraler.

Litteratur

- Aall, C. (2011). Energy use and leisure consumption in Norway: an analysis and reduction strategy. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(6), 729–745. <https://doi.org/10.1080/09669582.2010.536241>
- Aall, C., Klepp, I. G., Engeset, A. B., Skuland, S. E. & Støa, E. (2011). Leisure and sustainable development in Norway: part of the solution and the problem. *Leisure Studies*, 30(4), 453–476. <https://doi.org/10.1080/02614367.2011.589863>
- Aritza, A. (2023). The Façade of Green Lifestyles: Outdoor Recreation and Greenhouse Gas Emissions in Norway. *Journal of Outdoor Recreation, Education, and Leadership*.
- Arnesen, D., Grødem, A. S., Ervik, R. & Eimhjellen, I. (2021). *Delrapport: Følgforskning og evaluering av forsøk med fritidskortordninger. Erfaringer fra forsøkskommunenes innføring av Fritidskortet* (2021:2). Institutt for samfunnsforskning.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018). *Utstyrssentral*. https://bufdir.no/Familie/Fattigdom/Veileder/Praktisk_arbeid_eksempelsamling/Eksempelsamling1/Utlanssentral/
- Bogen, H. & Grønningsæter, A. B. (2016). *En ideell forskjell? Om ideelle aktører i spesialisthelsetjenesten* (Fafo-rapport 2016:30). Fafo.
- Bromark, S. & Sjölund, F. (2019). “Är det gratis att låna?” *En kvantitativ studie om motivationer för och utfall av deltagandet i den icke-kommersiella delningsekonomin Fritidsbanken*. [Eksamensoppgave]. Handelshögskolan, Umeå universitet. https://www.umea.se/download/18.640818217563dc9fe54a6b/1605087824177/2019%20C3%84r%20det%20gratis%20att%20l%C3%A5na_UMU%20Bromark&Sj%C3%B6lund.pdf
- BUA. (2020). *Om oss*. www.bua.io
- De Silva, D. G., Head, T., Pownall, R. A. & Schiller, A. R. (2024). Ecological Footprint and Willingness to Pay for Green Goods: Evidence from the Netherlands. *The Energy Journal*, 45(1).

- Eimhjellen, I. & Arnesen, D. (2018). *Organisasjonsengasjement blant innvandrere*. (Rapport 2018:3). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Engström, E. (2017). *Fritidsbanken - En kvalitativ studie om hur unga låntagare upplever verksamheten*. [Masteroppgave]. Karlstads universitet.
- Epland, J. & Normann, T. M. (2019). *Flere barn med vedvarende lave husholdningsinntekter*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/nesten-111-000-barn-vokser-opp-med-vedvarende-lave-husholdningsinntekter>
- Epland, J. & Normann, T. M. (2020). *Nesten 111 000 barn vokser opp med vedvarende lave husholdningsinntekter*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/nesten-111-000-barn-vokser-opp-med-vedvarende-lave-husholdningsinntekter>
- Erdvik, I. & Bjørnå, H. B. (2022). *BUA-nettverkets omdømmeundersøkelse: Resultater fra 2022*. (Rapport 2022:19). NORCE Norwegian Research Centre.
- Erdvik, I., Reymert, I., Hellang, L., Espegran, A. & Ervik, R. (2023). *Kunnskap om virkning og drift av utstyrsentraler. Delrapport 1: Rammevilkår og drift*. (Rapport 2023:1). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Erdvik, I. B. & Ervik, R. (2021). *Frivillige organisasjoners arbeid for inkludering av barn og unge*. (Rapport 2021:5). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Erdvik, I. B., Haugen, T., Ivarsson, A. & Säfvenbom, R. (2019). Global self-worth among adolescents: The role of basic psychological need satisfaction in physical education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 64(5), 768–781. <https://doi.org/10.1080/00313831.2019.1600578>
- Erdvik, I. B., Haugen, T., Ivarsson, A. & Säfvenbom, R. (2020). The temporal relations of adolescents' basic need satisfaction in physical education and global self-worth. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 42(6), 480–489. <https://doi.org/10.1123/jsep.2019-0030>
- Frisvold, Ø. (2021). *Kunnskap er makt. Norsk bibliotekhistorie – kultur, politikk og samfunn*. ABM-media AS.
- Fukumoto, E. & Bozeman, B. (2019). Public Values Theory: What Is Missing? *The American Review of Public Administration*, 49(6), 635–648. <https://doi.org/10.1177/0275074018814244>
- Gullstrand Edbring, E., Lehner, M. & Mont, O. (2016). Exploring consumer attitudes to alternative models of consumption: motivations and barriers. *Journal of Cleaner Production*, 123, 5–15. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.10.107>
- Jacobsen, S. E., Andersen, P. L., Nordø, Å. D., Sletten, M. & Arnesen, D. (2021). *Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Betydningen av sosioøkonomiske ressurser, geografi og landbakgrunn* (Rapport 2021:01). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

- Janssen, I. & LeBlanc, A. G. (2010). Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school-aged children and youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7(1), 40. <https://doi.org/10.1186/1479-5868-7-40>
- Julsrud, T. E. (2021). *Bærekraftig deling i norske kommuner: status og nye muligheter* (CICERO Policy Note; 2021:01). CICERO Policy Note; 2021:01
- Leveresen, I., Danielsen, A. G., Birkeland, M. S. & Samdal, O. (2012). Basic psychological need satisfaction in leisure activities and adolescents' life satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(12), 1588–1599. <https://doi.org/10.1007/s10964-012-9776-5>
- Nabatchi, T. (2018). Public Values Frames in Administration and Governance. *Perspectives on Public Management and Governance*, 1(1), 59–72. <https://doi.org/10.1093/ppmgov/gvx009>
- Normann, T. M. (2021). *Barna som vokser opp i lavinntekt*. Statistisk sentralbyrå. Hentet 05.05.23 fra <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/barna-som-vokser-opp-i-lavinntekt>
- Opstoel, K., Chapelle, L., Prins, F. J., De Meester, A., Haerens, L., van Tartwijk, J. & De Martelaer, K. (2020). Personal and social development in physical education and sports: A review study. *European Physical Education Review*, 26(4), 797–813. <https://doi.org/10.1177/1356336X19882054>
- Rambøll. (2019). *Kartlegging av utstyrssentraler i kommunene* (rapport til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. https://bibliotek.buudir.no/BUF/101/Kartlegging_av_utstyrssentraler_i_kommunen_e.pdf
- Raworth, K. (2018). *Doughnut Economics. Seven Ways to Think Like a 21st-Century Economist*. Penguin Random House.
- Rønnevik, J. S. (2019). *Approaching the Limits: The environmental load of Norwegian leisure consumption*. [Masteroppgave]. Høgskolen på Vestlandet.
- Schüttoff, U., Pawlowski, T., Downward, P. & Lechner, M. (2018). Sports Participation and Social Capital Formation During Adolescence. *Social Science Quarterly*, 99(2), 683–698. <https://doi.org/10.1111/ssqu.12453>
- Sivertsen, H. (2018). *BUA Steinkjer – kartlegging av bruk og erfaringer*. (Rapport 2018:2). Trøndelag Forskning og Utvikling. <https://tfou.no/wp-content/uploads/2018/05/tfou-rapport-2018-2.pdf>
- Strandbu, Å., Gulløy, E., Andersen, P., Seippel, Ø. & Bergesen Dalen, H. (2017). Ungdom, idrett og klasse: Fortid, samtid og framtid. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(2), 132–151. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2017-02-03>

-
- Strandbu, Å., Stefansen, K. & Smette, I. (2016). En plass i jevnalderfellesskapet. Idrettens betydning i ungdomstida. I Ø. Seippel, M. K. Sisjord & Å. Strandbu (red.), *Ungdom og idrett* (s. 113–132). Cappelen Damm Akademisk.
- Tekie, H., Røyne, F., Andersson, L. & Ernström, T. C. (2020). *Utvärdering av fritidsbanker*. (Rapport 2020). RISE Research Institutes of Sweden AB. https://www.ri.se/sites/default/files/2020-01/Utv%C3%A4rdering%20av%20fritidsbanker_RISE_rapport_0.pdf
- Trøtteberg, H. D. & Sivesind, K. H. (2015). *Ideelle organisasjoners særtrekk og merverdi på helse- og omsorgsfeltet*. (Rapport 2015:2). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Vedlegg

Vedlegg 1. Informasjonsskriv til deltakere i spørreundersøkelsen

Vedlegg 2. Informasjonsskriv til deltakere i intervju

Vedlegg 3. Spørreskjema til låntakere (norsk versjon)

Vedlegg 4. Spørreskjema til låntakere (engelsk versjon)

Vedlegg 5. Intervjuguide til låntakere

Vedlegg 6. Resultattabeller

Vedlegg

Informasjonsskriv til deltakere i spørreundersøkelsen

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Kunnskap om virkning og drift av utstyrssentraler”?

Vi inviterer deg som bruker av en utstyrssentral til å delta i et forskningsprosjekt som skal gi økt kunnskap om virkning og drift av utstyrssentraler i Norge. Formålet med prosjektet er å belyse utstyrssentralenes rammevilkår og drift, hvordan sentralene brukes og sentralenes merverdi i lokalsamfunnet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Gjennom prosjektet vil vi samle inn data fra utstyrssentralene for å undersøke hva som kjennetegner utstyrssentralenes ulike driftsformer, forståelser av sentralenes målsetting, målgrupper og rolle i lokalsamfunnet. Vi vil også samle inn data fra brukere av utstyrssentraler i fire norske kommuner for å finne ut mer om hvem som benytter seg av dette tilbudet, den enkeltes motivasjon for å benytte seg av tilbudet og brukernes opplevelse av utstyrssentralenes formål. Videre vil vi undersøke både hva brukere av utstyrssentralene og representanter for utstyrssentralene tenker om utstyrssentralenes merverdi i lokalsamfunnet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

NORCE Norwegian Research Centre er ansvarlig for forskningsprosjektet. Prosjektet er forankret i Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor og gjennomføres i samarbeid med Institutt for Samfunnsforskning. Prosjektet er finansiert av Gjensidigestiftelsen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne invitasjonen fordi vi ønsker å gjennomføre en nettbasert spørreundersøkelse blant brukere av utstyrssentraler i fire norske kommuner. Formålet med spørreundersøkelsen er å få økt kunnskap om hvem som bruker utstyrssentralene, deres motivasjon for å bruke utstyrssentralene, hva brukerne tenker er utstyrssentralenes formål og hvordan de vurderer utstyrssentralenes betydning/merverdi i lokalsamfunnet. Målgruppen for undersøkelsen vil være alle personer på over 18 år som har brukt en eller flere av utstyrssentralene i de fire utvalgte kommunene.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltakelse innebærer at du fyller ut et nettbasert spørreskjema. Dette vil ta ca. 20 minutter. Dine svar fra spørreskjemaet blir registrert elektronisk. I spørreskjemaet vil du bli bedt om å svare på spørsmål som eksempelvis hvorfor du låner ved utstyrssentralen, hva du tenker er utstyrssentralens formål, og hva du tenker utstyrssentralen betyr i ditt lokalsamfunn. Du vil også bli bedt om dele noe bakgrunnsinformasjon om deg selv (for eksempel alder, kjønn, inntekt osv.) slik at vi kan få mer kunnskap om hvilke deler av befolkningen som benytter seg av utstyrssentralenes tilbud.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene beskrevet i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Opplysningene vil bli anonymisert og vil ikke bli koblet til deg som person.

NORCE Norwegian Research Centre er ansvarlig for databehandlingen i prosjektet. NORCE har databehandleravtale med Institutt for samfunnsforskning som er samarbeidspartner i forskningsprosjektet. Det foreligger også databehandleravtale med bedriften som leverer det nettbaserte spørreskjemaet. Det er kun forskerne i prosjektgruppen som vil ha tilgang til opplysningene dine. Denne består av Irina Erdvik, Rune Ervik, Astrid Espegren og Øyvind Hellang ved NORCE og Ingvild Reymert ved Institutt for samfunnsforskning

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Resultatene fra prosjektet vil publiseres i form av rapporter og forskningsartikler. Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes, noe som etter planen er 1. mars 2023.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Du kan samtykke muntlig eller skriftlig. Dokumentasjon av samtykket oppbevares til prosjektet er avsluttet.

På oppdrag fra NORCE Norwegian Research Centre har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- NORCE Norwegian Research Centre ved prosjektleder Irina Erdvik, forsker II (irer@norceresearch.no, tlf. 46 69 78 50).
- Vårt personvernombud, Øyvind Straume: personvernombud@norceresearch.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Irina Erdvik
(Prosjektleder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Kunnskap om virkning og drift av utstyrssentraler», og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til å delta i en spørreundersøkelse tilknyttet prosjektet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg

Informasjonsskriv til deltakere i intervju

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Kunnskap om virkning og drift av utstyrssentraler”?

Vi inviterer deg som bruker av en utstyrssentral til å delta i et forskningsprosjekt som skal gi økt kunnskap om virkning og drift av utstyrssentraler i Norge. Formålet med prosjektet er å belyse utstyrssentralenes rammevilkår og drift, hvordan sentralene brukes og sentralenes merverdi i lokalsamfunnet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Gjennom prosjektet vil vi samle inn data fra utstyrssentralene for å undersøke hva som kjennetegner utstyrssentralenes ulike driftsformer, forståelser av sentralenes målsetting, målgrupper og rolle i lokalsamfunnet. Vi vil også samle inn data fra brukere av utstyrssentraler i fire norske kommuner for å finne ut mer om hvem som benytter seg av dette tilbudet, den enkeltes motivasjon for å benytte seg av tilbudet og brukernes opplevelse av utstyrssentralenes formål. Videre vil vi undersøke både hva brukere av utstyrssentralene og representanter for utstyrssentralene tenker om utstyrssentralenes merverdi i lokalsamfunnet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

NORCE Norwegian Research Centre er ansvarlig for forskningsprosjektet. Prosjektet er forankret i Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor og gjennomføres i samarbeid med Institutt for Samfunnsforskning. Prosjektet er finansiert av Gjensidigestiftelsen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne henvendelsen fordi vi ønsker å gjennomføre intervjuer med brukere av utstyrssentraler i fire norske kommuner. Målet med intervjuet er å få dypere innsikt blant annet i hvem som bruker utstyrssentralene, den enkeltes motivasjon for å bruke utstyrssentralene, hva man tenker er utstyrssentralenes formål og hvordan man vurderer utstyrssentralenes betydning/merverdi i lokalsamfunnet. Målgruppen for intervjuene er personer over 18 år som har brukt en eller flere utstyrssentraler i de fire utvalgte kommunene.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta innebærer dette at vi gjennomfører et intervju på telefon eller via videosamtale. Det vil ha en varighet på ca. 30 minutter. På forhånd vil du få tilsendt en oversikt over temaene vi ønsker å snakke med deg om i intervjuet. Det vil gjøres lyd- og/eller videoopptak fra intervjuet, i tillegg til at det noteres av intervjueren underveis.

Ved bruk av videosamtale til intervju vil dette gjennomføres i Zoom. For å ivareta ditt personvern vil det digitale møtet være kryptert, i tillegg til at det genereres en tilfeldig ID for møtet og at møterommet passordbeskyttes.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene beskrevet i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Opplysningene vil bli anonymisert og vil ikke bli koblet til deg som person.

NORCE Norwegian Research Centre er ansvarlig for databehandlingen i prosjektet. NORCE har databehandleravtale med Institutt for samfunnsforskning som er samarbeidspartner i forskningsprosjektet og med Zoom som leverer et digitalt rom for gjennomføring og opptak av intervju. NORCE vil også inngå databehandleravtale med eventuell ekstern aktør som vil ha tilgang til datamaterialet for transkribering av intervjudata fra prosjektet. Det er kun forskerne i prosjektgruppen som vil ha tilgang til opplysningene dine. Denne består av Irina Erdvik, Rune Ervik, Astrid Espegren og Øyvind Hellang ved NORCE og Ingvild Reymert ved Institutt for samfunnsforskning.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Resultatene fra prosjektet vil publiseres i form av rapporter og forskningsartikler. Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 1. mars 2023.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Du kan samtykke muntlig eller skriftlig. Dokumentasjon av samtykket oppbevares til prosjektet er avsluttet.

På oppdrag fra NORCE Norwegian Research Centre har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- NORCE Norwegian Research Centre ved prosjektleder Irina Erdvik, forsker II (irer@norceresearch.no, tlf. 46 69 78 50).
- Vårt personvernombud, Øyvind Straume:
personvernombud@norceresearch.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personvertjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Irina Erdvik
(Prosjektleder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Kunnskap om virkning og drift av utstyrssentraler», og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til å delta i et intervju tilknyttet prosjektet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg

Spørreskjema til låntakere (norsk versjon)

S1. Samtykke

- (1) Jeg bekrefter at jeg er over 18 år og samtykker til å delta i spørreundersøkelsen
- (2) Jeg ønsker ikke å delta / jeg er under 18 år → RUTES TIL S. S24

S2. I løpet av det siste året, hvor mange ganger har du lånt ved en utstyrssentral?

- (1) 1 gang
- (2) 2-3 ganger
- (3) 3-5 ganger
- (4) 6-10 ganger
- (5) 11 ganger eller mer
- (6) Jeg har ikke lånt det siste året

S3. Hvorfor benytter du deg av en utstyrssentral? (flere svar mulig)

- (1) Fordi jeg vil kjøpe mindre av miljøhensyn
- (2) Fordi jeg ikke har råd til å kjøpe eget utstyr
- (3) Fordi jeg vil prøve ut utstyret før jeg evt. kjøper utstyr selv
- (4) Fordi utstyret vi har er blitt for lite, og jeg ikke har fått kjøpt nytt
- (5) Jeg/vi benytter en utstyrssentral av andre grunner

HVIS S3-5. Du svarte at du/dere benytter en utstyrssentral av andre grunner. Vennligst beskriv hvorfor du/dere benytter deg av en utstyrssentral.

S4. Hva betyr det å kunne låne ved utstyrssentralen for deg/din husstand?

Ta stilling til påstandene under

Jeg/min familie kjøper mindre fordi vi låner utstyr ved utstyrssentralen	(6) ☐ Helt uenig (1) (13) ☐ Delvis uenig (2) (8) ☐ Hverken eller (3) (9) ☐ Delvis enig (4) (10) ☐ Helt enig (5)
Utstyrssentralen gjøre det lettere å prøve ut nye aktiviteter	(6) ☐ Helt uenig (1) (13) ☐ Delvis uenig (2) (8) ☐ Hverken eller (3) (9) ☐ Delvis enig (4) (10) ☐ Helt enig (5)
Jeg/min familie er mer fysisk aktive fordi vi kan låne utstyr ved utstyrssentralen	(6) ☐ Helt uenig (1) (13) ☐ Delvis uenig (2) (8) ☐ Hverken eller (3) (9) ☐ Delvis enig (4) (10) ☐ Helt enig (5)
Jeg/min familie får mulighet til å delta i aktivitet fordi vi kan låne utstyr ved utstyrssentralen	(6) ☐ Helt uenig (1) (13) ☐ Delvis uenig (2) (8) ☐ Hverken eller (3) (9) ☐ Delvis enig (4) (10) ☐ Helt enig (5)
I min familie kan barn/unge delta i organisert fritidsaktivitet fordi vi kan låne utstyr ved utstyrssentralen	(1) ☐ Helt uenig (1) (2) ☐ Delvis uenig (2) (3) ☐ Hverken eller (3) (4) ☐ Delvis enig (4) (5) ☐ Helt enig (5) (6) ☐ Ikke relevant / ingen barn i husstanden

S5. Hvordan oppfatter du utstyrssentralens formål?

	Helt uenig (1)	Delvis uenig (2)	Hverken eller (3)	Delvis enig (4)	Helt enig (5)
Formålet er redusert miljøbelastning gjennom mindre forbruk (fordi man låner i stedet for å kjøpe)	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Formålet er at innbyggere som ikke selv har utstyret tilgjengelig kan delta i aktivitet	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Formålet er at barn og unge som vokser opp i familier med lav inntekt kan delta i aktivitet	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Formålet er at barn, unge og familier med minoritetsbakgrunn kan delta i aktivitet	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Formålet er å gjøre det lettere for innbyggerne å prøve ut nye aktiviteter	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Formålet er å bidra til at flere er fysisk aktive	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Om bruk av utstyrssentralen

S6. Utstyrssentraler har ulike tilbud. Hva slags tilbud har din husstand benyttet seg av? (flere svar mulig)

- (1) Lån av utstyr
- (2) Opplæring i bruk av utstyr
- (3) Kurs i idrett, friluft, førstehjelp, eller liknende
- (4) Deltakelse på enkeltstående arrangementer
- (5) Fritidsaktivitet(er) for barn og unge
- (6) Leirskole, sommerskole eller ferietilbud
- (7) Vi har gitt bort klær og utstyr til lavinntektsfamilier
- (8) Vi har fått (ikke lånt) klær og utstyr
- (9) Annet

HVIS S6-9. Du svarte annet. Beskriv:

S7. Hvilke tilbud ønsker du at din utstyrssentral skal ha? (flere svar mulig)

- (10) Opplæring i bruk av utstyr
- (11) Kurs i idrett, friluft, førstehjelp, eller liknende
- (12) Enkeltstående arrangementer
- (13) Fritidsaktivitet(er) for barn og unge
- (14) Leirskole, sommerskole eller ferietilbud
- (15) Mulighet til å gi brukte klær og utstyr til lavinntektsfamilier
- (16) Mulighet til å få (ikke låne) brukte klær og utstyr som andre har levert inn
- (17) Annet

HVIS S7-17. Du svarte annet. Beskriv:

S8. Ta stilling til påstandene under:

	Helt uenig (1)	Delvis uenig (2)	Hverken eller (3)	Delvis enig (4)	Helt enig (5)
Det er enkelt å komme seg til utstyrssentralen	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Det er enkelt å låne ved utstyrssentralen	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Ved utstyrssentralen får jeg hjelpen jeg trenger slik at jeg får lånt riktig utstyr	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Min utstyrssentral har åpningstider som passer meg	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Det er flaut å låne ved utstyrssentralen	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Utstyrssentralen har utstyr til aktivitetene jeg ønsker å drive med	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Utstyrssentralen har utstyr i størrelsene jeg ønsker	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

S9. Når passer det best for deg/din familie å låne utstyr ved utstyrssentralen? (flere svar mulig)

- (6) På dagtid i hverdager
 (7) På ettermiddager i hverdager
 (8) På kveldstid i hverdager
 (9) I helgene
 (10) I skoleferiene (høstferie, vinterferie, påskeferie, sommerferie)
 (11) Annet tidspunkt

HVIS S9-11. Du svarte «annet tidspunkt». Beskriv:

S10. Etter ditt syn, hva kan gjøre at flere tar i bruk din lokale utstyrssentral? (flere svar mulig)

- (10) Bedre åpningstider på ettermiddags/kveldstid
- (11) Bedre åpningstider i ferier
- (12) Åpent flere dager i løpet av en vanlig uke
- (13) Annen fysisk plassering
- (14) Bedre markedsføring/reklame for tilbudet
- (15) Oversikt over utstyret på nett
- (16) Mulighet for å reservere utstyr på nett i forkant
- (17) Mulighet for å låne over lengre tid
- (18) Bedre mulighet til å påvirke utstyrstilbudet ved utstyrssentralen
(for eksempel ønske seg utstyr)
- (19) Informasjon om utlåssentralen på flere språk
- (20) Annet

HVIS S10-20. Du svarte «annet». Beskriv:

HVIS S10-13. Du svarte «annen fysisk plassering». Beskriv:

Bakgrunnsinformasjon**S11. Kjønn**

- (1) Kvinne
- (2) Mann
- (3) Annet/ønsker ikke å oppgi

S12. Hvilket år er du født? (Oppgi årstall under, fire siffer)**S13. Har du eller en av dine foreldre innvandret til Norge?**

- (1) Nei
- (2) Jeg har innvandret til Norge
- (3) En av mine foreldre har innvandret til Norge
- (4) Begge mine foreldre har innvandret til Norge

HVIS S13-1. Du svarte at du har innvandret til Norge. Hvor lenge har du bodd i Norge?

- (1) Under 2 år
- (2) 2-5 år
- (3) 6-10 år
- (4) Mer enn 10 år

S14. Kryss av for den påstanden som best beskriver din husstand

- (1) Aleneboende
- (2) Par
- (3) Foreldre med barn
- (4) Aleneforelder med barn
- (5) Bofellesskap
- (6) Annet

HVIS S14-6. I din husstand, hvem gjennomfører lån av utstyr? (flere svar mulig)

- (1) Barn/ungdom 0-17 år
- (2) Unge voksne 18-29 år
- (3) Voksne 30-65 år
- (4) Voksne 66+

S15. Hvem bruker utstyret dere låner? (flere svar mulig)

- (1) Barn/ungdom 0-17 år
- (2) Unge voksne 18-29 år
- (3) Voksne 30-65 år
- (4) Voksne 66+

S16. I en vanlig uke, driver du meget anstrengende fysisk aktivitet i 75 minutter eller mer? Aktiviteten trenger ikke å være sammenhengende: All aktivitet teller.

(Meget anstrengende fysisk aktivitet er fysisk aktivitet som får deg til å puste mye mer enn vanlig).

- (1) Ja
- (2) Nei

S17. I en vanlig uke, driver du middels anstrengende eller meget anstrengende fysisk aktivitet i 2,5 time eller mer? Aktiviteten trenger ikke å være sammenhengende: All aktivitet teller.

(Middels anstrengende fysisk aktivitet er fysisk aktivitet som får deg til å puste litt mer enn vanlig. Meget anstrengende fysisk aktivitet er fysisk aktivitet som får deg til å puste mye mer enn vanlig).

- (1) Ja
- (2) Nei

S18. Hva er din høyeste fullførte utdanning?

- (1) Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende)
- (2) Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet)
- (3) Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole
- (4) Universitets-/høgskoleutdanning bachelornivå/cand. mag. eller lavere
- (5) Universitets-/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere
- (6) Vet ikke/vil ikke svare

S19. Hva er husstandens/familiens samlede brutto årsinntekt (før skatt)?

- (1) Under 200,000 kr
- (2) 200,000 - 399,999 kr
- (3) 400,000 - 599,999 kr
- (4) 600,000 - 799,999 kr
- (5) 800,000 - 999,999 kr
- (6) 1,000,000 - 1,199,999 kr
- (7) 1,200,000 - 1,399,999 kr
- (8) 1,400,000 kr eller mer
- (9) Ønsker ikke å svare

S20. Hvilket fylke bor du i?

- (1) Agder
- (2) Innlandet
- (3) Møre- og Romsdal
- (4) Nordland / Nordlândia
- (5) Oslo
- (6) Rogaland
- (7) Troms og Finnmark / Romsa ja Finnmárku /Tromssa ja Finmarkk
- (8) Trøndelag / Trööndelage
- (9) Vestfold og Telemark
- (10) Vestland
- (11) Viken

HVIS S20-6. Hvilken kommune bor du i?

- (1) Bjerkreim
- (2) Bokn
- (3) Eigersund
- (4) Gjesdal
- (5) Haugesund
- (6) Hjelmeland
- (7) Hå
- (8) Karmøy
- (9) Klepp
- (10) Kvitsøy
- (11) Lund
- (12) Randaberg
- (13) Sandnes
- (14) Sauda
- (15) Sokndal
- (16) Sola
- (17) Stavanger
- (18) Strand
- (19) Suldal
- (20) Time
- (21) Tysvær
- (22) Utsira
- (23) Vindafjord

HVIS S20-3. Hvilken kommune bor du i?

- (1) Aukra
- (2) Aure
- (3) Averøy
- (4) Fjord
- (5) Giske
- (6) Gjemnes
- (7) Hareid
- (8) Herøy
- (9) Hustadvika
- (10) Kristiansund
- (11) Molde
- (12) Rauma
- (13) Sande
- (14) Smøla
- (15) Stranda
- (16) Sula
- (17) Sunndal

- (18) Surnadal
- (19) Sykkylven
- (20) Tingvoll
- (21) Ulstein
- (22) Vanylven
- (23) Vestnes
- (24) Volda
- (25) Ørsta
- (26) Ålesund

HVIS S20-4. Hvilken kommune bor du i?

- (1) Alstahaug
- (2) Andøy
- (3) Beiarn
- (4) Bindal
- (5) Bodø
- (6) Brønnøy
- (7) Bø
- (8) Dønna
- (9) Evenes / Evenášši
- (10) Fauske / Fuosso
- (11) Flakstad
- (12) Gildeskål
- (13) Grane
- (14) Hamarøy / Hábmer
- (15) Hadsel
- (41) Hattfjelldal / Aarborte
- (16) Hemnes
- (17) Herøy
- (18) Leirfjord
- (19) Lurøy
- (20) Lødingen
- (21) Meløy
- (22) Moskenes
- (23) Narvik
- (24) Nesna
- (25) Rana
- (26) Rødøy
- (27) Røst
- (28) Saltdal
- (29) Sortland / Suortá
- (30) Steigen
- (31) Sømna
- (32) Sørfold

- (33) Træna
- (34) Vefsn
- (35) Vega
- (36) Vestvågøy
- (37) Vevelstad
- (38) Værøy
- (39) Vågan
- (40) Øksnes

HVIS S20-2. Hvilken kommune bor du i?

- (1) Alvdal
- (2) Dovre
- (3) Eidskog
- (4) Elverum
- (5) Engerdal
- (6) Etnedal
- (7) Folldal
- (8) Gausdal
- (9) Gjøvik
- (10) Gran
- (11) Grue
- (12) Hamar
- (13) Kongsvinger
- (14) Lesja
- (15) Lillehammer
- (16) Lom
- (17) Løten
- (18) Nord-Aurdal
- (19) Nord-Fron
- (20) Nord-Odal
- (21) Nordre Land
- (22) Os
- (23) Rendalen
- (24) Ringebu
- (25) Ringsaker
- (26) Sel
- (27) Skjåk
- (28) Stange
- (29) Stor-Elvdal
- (30) Søndre Land
- (31) Sør-Aurdal
- (32) Sør-Fron
- (33) Sør-Odal
- (34) Tolga

- (35) Trysil
- (36) Tynset
- (37) Vang
- (38) Vestre Slidre
- (39) Vestre Toten
- (40) Vågå
- (41) Våler
- (42) Østre Toten
- (43) Øyer
- (44) Øystre Slidr
- (45) Åmot
- (46) Åsnes

HVIS S20-11. Hvilken kommune bor du i?

- (1) Aremark
- (2) Asker
- (3) Aurskog-Hølan
- (4) Bærum
- (5) Drammen
- (6) Eidsvoll
- (7) Enebakk
- (8) Flesberg
- (9) Flå
- (10) Fredrikstad
- (11) Frogn
- (12) Gjerdrum
- (13) Gol
- (14) Halden
- (15) Hemsedal
- (16) Hol
- (17) Hole
- (18) Hurdal
- (19) Hvaler
- (20) Indre Østfold
- (21) Jevnaker
- (22) Kongsberg
- (23) Krødsherad
- (24) Lier
- (25) Lillestrøm
- (26) Lunner
- (27) Lørenskog
- (28) Marker
- (29) Modum
- (30) Moss

- (31) Nannestad
- (32) Nes
- (33) Nesbyen
- (34) Nesodden
- (35) Nittedal
- (36) Nordre Follo
- (37) Nore og Uvdal
- (38) Rakkestad
- (39) Ringerike
- (40) Rollag
- (41) Rælingen
- (42) Råde
- (43) Sarpsborg
- (44) Sigdal
- (45) Skiptvet
- (46) Ullensaker
- (47) Vestby
- (48) Våler
- (49) Øvre Eiker
- (50) Ål
- (51) Ås

HVIS S20-9. Hvilken kommune bor du i?

- (1) Bamble
- (2) Drangedal
- (3) Fyresdal
- (4) Færder
- (5) Hjartdal
- (6) Holmestrand
- (7) Horten
- (8) Kragerø
- (9) Kviteseid
- (10) Larvik
- (11) Midt-Telemark
- (12) Nissedal
- (13) Nome
- (14) Notodden
- (15) Porsgrunn
- (16) Sandefjord
- (17) Seljord
- (18) Siljan
- (19) Skien
- (20) Tinn
- (21) Tokke

- (22) Tønsberg
(23) Vinje

HVIS S20-1. Hvilken kommune bor du i?

- (1) Arendal
(2) Birkenes
(3) Bygland
(4) Bykle
(5) Evje og Hornn
(6) Farsund
(7) Flekkefjord
(8) Froland
(9) Gjerstad
(10) Grimstad
(11) Hægebostad
(12) Iveland
(13) Kristiansand
(14) Kvinesdal
(15) Lillesand
(16) Lindesnes
(17) Lyngdal
(18) Risør
(19) Sirdal
(20) Tvedestrand
(21) Valle
(22) Vegårshei
(23) Vennesla
(24) Åmli
(25) Åseral

HVIS S20-10. Hvilken kommune bor du i?

- (1) Alver
(2) Askvoll
(3) Askøy
(4) Aurland
(5) Austevoll
(6) Austrheim
(7) Bergen
(8) Bjørnafjarde
(9) Bremanger
(10) Bømlo
(11) Eidfjord
(12) Etne
(13) Fedje

- (14) Fitjar
- (15) Fjaler
- (16) Gloppen
- (17) Gulen
- (18) Hyllestad
- (19) Høyanger
- (20) Kinn
- (21) Kvam
- (22) Kvinnherad
- (23) Luster
- (24) Lærdal
- (25) Masfjorden
- (26) Modalen
- (27) Osterøy
- (28) Samnanger
- (29) Sogndal
- (30) Solund
- (31) Stad
- (32) Stord
- (33) Stryn
- (34) Sunnfjord
- (35) Sveio
- (36) Tysnes
- (37) Ullensvang
- (38) Ulvik
- (39) Vaksdal
- (40) Vik
- (41) Voss
- (42) Øygarden
- (43) Årdal

HVIS S20-8. Hvilken kommune bor du i?

- (1) Flatanger
- (2) Frosta
- (3) Frøya
- (4) Grong
- (5) Heim
- (6) Hitra
- (7) Holtålen
- (8) Høylandet
- (9) Inderøy
- (10) Indre Fosen
- (11) Leka

- (12) Levanger
- (13) Lierne
- (14) Malvik
- (15) Melhus
- (16) Meråker
- (17) Midtre Gauldal
- (18) Namsos / Nåavmesjenjaelmie
- (19) Namsskogan
- (20) Nærøysund
- (21) Oppdal
- (22) Orkland
- (23) Osen
- (24) Overhalla
- (25) Rennebu
- (26) Rindal
- (27) Røros
- (28) Røyrvik / Raarvihke
- (29) Selbu
- (30) Skaun
- (31) Snåsa / Snåase
- (32) Steinkjer
- (33) Stjørdal
- (34) Trondheim
- (35) Tydal
- (36) Verdal
- (37) Ørland
- (38) Åfjord

HVIS S20-7. Hvilken kommune bor du i?

- (1) Alta
- (2) Balsfjord
- (3) Bardu
- (4) Berlevåg
- (5) Båtsfjord
- (6) Tana / Deatnu
- (7) Dyrøy
- (8) Kåfjord / Gáivuotna
- (9) Gamvik
- (10) Gratangen
- (11) Guovdageaidnu
- (12) Hammerfest / Hámmerfeastta
- (13) Harstad / Hárstták
- (14) Hasvik
- (15) Ibestad

- (16) Karasjok / Kárášjohka
- (17) Karlsøy
- (18) Kvæfjord
- (19) Kvænangen
- (20) Lebesby
- (21) Lavangen / Loabák
- (22) Loppa
- (23) Lyngen
- (24) Målselv
- (25) Måsøy
- (26) Nordkapp
- (27) Nordreisa / Ráisa
- (28) Porsanger / Porsángu
- (29) Salangen
- (30) Senja
- (31) Skjervøy
- (32) Storfjord / Omasvuona
- (33) Sør-Varanger
- (34) Sørreisa
- (35) Tjeldsund / Dielddanuorri
- (36) Tromsø
- (37) Nesseby / Unjárga
- (38) Vadsø
- (39) Vardø

HVIS S20-11. Hvilken utstyrssentral har du brukt? (flere svar mulig)

- (1) BUA Borgen
- (2) BUA Heggedal
- (3) BUA Hurum
- (4) BUA Bærum
- (5) Skattkammeret Rykkinn
- (6) BUA Svelvik
- (7) Down Under
- (8) Skattkammeret Drammen
- (9) Skattkammeret Fredrikstad
- (10) BUA Drøbak
- (11) BUA Gol
- (12) BUA Hemsedal
- (13) BUA Hol
- (14) BUA Hole
- (15) BUA Hvaler
- (16) BUA Trøgstad
- (17) BUA Trøgstad selvbetjening
- (18) Skattkammeret Eidsberg (Mysen)

- (19) BUA Eiksetra selvbetjent
- (20) BUA Lier
- (21) BUA Tranby
- (22) Utstyrssentralen Lillestrøm
- (23) BUA Lørenskog
- (24) BUA Modum
- (25) Skattkammeret Moss
- (26) BUA Nannestad
- (27) BUA Nes
- (28) BUA Nesodden
- (29) BUA Nittedal
- (30) BUA Nore og Uvdal
- (31) BUA Ringerike
- (32) BUA Rollag
- (33) BUA Rælingen
- (34) Skattkammeret Sarpsborg
- (35) BUA Ullensaker
- (36) Annen sentral

HVIS «HVIS S20-11»-36. Du svarte «annen sentral». Hvilken sentral var dette?

HVIS S20-10. Hvilken utstyrssentral har du brukt? (flere svar mulig)

- (1) BUA Frekhaug (Meland)
- (2) BUA Manger (Radøy)
- (3) BUA Askvoll
- (4) BUA Askøy
- (5) BUA Herdla Selvbetjening
- (6) BUA Austevoll selvbetjening
- (7) BUA Hjellevoll
- (8) BUA Melkeplassen
- (9) BUA Vestkanten
- (10) BUA
Åstveit
- (11) Skattkammeret Bergen
- (12) BUA Bjørnafjorden
- (13) BUA Bremanger
- (14) BUA Bømlo
- (15) BUA Fjaler
- (16) BUA Gloppen
- (17) BUA Gulen
- (18) BUA Høyanger
- (19) BUA Florø

- (20) BUA Måløy
- (21) BUA Kvinnherad
- (22) BUA Eid
- (23) BUA Selje
- (24) Skattkammeret Odda
- (25) BUA Solund
- (26) BUA Stord
- (27) BUA Stryn
- (28) BUA Sunnfjord
- (29) Skattkammeret Sveio
- (30) BUA Tysnes
- (31) BUA Vaksdal
- (32) Skattkammeret Voss
- (33) BUA Øygarden
- (34) Annen sentral

HVIS «HVIS 20-10»-34. Du svarte «annen sentral». Hvilken sentral var dette?

HVIS S20-9. Hvilken utstyrssentral har du brukt? (flere svar mulig)

- (1) BUA Færder
- (2) BUA Holmestrand
- (3) BUA Horten
- (4) BUA Larvik
- (5) BUA Bø
- (6) BUA Notodden
- (7) BUA Andebu
- (8) BUA Sandefjord
- (9) Skattkammeret Stokke
- (10) Skattkammeret Tønsberg
- (11) Annen sentral

HVIS «HVIS S20-9»-11. Du svarte «annen sentral». Hvilken sentral var dette?

HVIS S20-8. Hvilken utstyrssentral har du brukt? (flere svar mulig)

- (1) BUA Inderøy
- (2) BUA Levanger
- (3) BUA Malvik
- (4) BUA Meldal
- (5) BUA Meråker
- (6) BUA Namsos

- (7) BUA Nærøysund
- (8) BUA Oppdal
- (9) Skattkammeret Orkanger
- (10) Røros Kommune
- (11) BUA Selbu
- (12) BUA Snåsa
- (13) BUA Steinkjer
- (14) BUA Stjørdal
- (15) BUA Klæbu
- (16) BUA Leangen
- (17) BUA Verdal
- (18) Annen sentral

HVIS «HVIS S20-8»-18. Du svarte «annen sentral». Hvilken sentral var dette?

HVIS S20-7. Hvilken utstyrssentral har du brukt? (flere svar mulig)

- (1) BUA Evenes
- (2) Harstad Studentsamskipnad
- (3) Turbua Harstad
- (4) Skattkammeret Kirkenes
- (5) Turbo
- (6) Annen sentral

HVIS «HVIS S20-7»-6. Du svarte «annen sentral». Hvilken sentral var dette?

HVIS S20-6. Hvilken utstyrssentral har du brukt? (flere svar mulig)

- (1) Skattkammeret Haugesund
- (2) Skattkammeret Karmøy
- (3) Annen sentral

HVIS «HVIS S20-6»-3. Du svarte «annen sentral». Hvilken sentral var dette?

HVIS S20-5. Hvilken utstyrssentral har du brukt? (flere svar mulig)

- (1) BUA Løkka
- (2) BUA Løren
- (3) BUA Filipstad
- (4) BUA Mortensrud
- (5) BUA Voldsløkka

- (6) BUA Furuset
- (7) BUA Bjerke
- (8) BUA Nordre Aker
- (9) FRIGO
- (10) BUA Nordstrand
- (11) BUA Sagene
- (12) Skattkammeret Frogner
- (13) Skattkammeret St. Hanshaugen
- (14) BUA Stovner
- (15) BUA Ullern
- (16) BUA Hovseter
- (17) BUA Østensjø
- (18) Annen sentral

HVIS «HVIS S20-5»-18. Du svarte «annen sentral». Hvilken sentral var dette?

HVIS S20-4. Hvilken utstyrssentral har du brukt? (flere svar mulig)

- (1) BUA Alstahaug
- (2) BUA Andøy
- (3) BUA Bodø
- (4) Skattkammeret Bodø
- (5) BUA Brønnøy
- (6) BUA Gildeskål
- (7) BUA Hadsel
- (8) BUA Hamarøy
- (9) BUA Hattfjelldal
- (10) BUA Narvik
- (11) BUA Nesna
- (12) BUA Rana
- (13) BUA Saltdal
- (14) BUA Steigen
- (15) BUA Vefsn
- (16) BUA Vestvågøy
- (17) BUA Vågan
- (18) BUA Øksnes
- (19) Annen sentral

HVIS «HVIS S20-4»-19. Du svarte «annen sentral». Hvilken sentral var dette?

HVIS S20-3. Hvilken utstyrssentral har du brukt? (flere svar mulig)

- (1) BUA Aukra
- (2) BUA Herøy (M&R)
- (3) BUA Kristiansund
- (4) BUA Hustadvika
- (5) BUA Molde
- (6) BUA Ulstein
- (7) BUA Vanylven
- (8) BUA Volda
- (9) Skattkammeret Ålesund
- (10) Annen sentral

HVIS «HVIS S20-3»-10. Du svarte «annen sentral». Hvilken sentral var dette?

HVIS S20-2. Hvilken utstyrssentral har du brukt? (flere svar mulig)

- (1) BUA Eidskog
- (2) BUA Etnedal
- (3) BUA Follidal
- (4) BUA Gjøvik
- (5) BUA Gran (Hadeland)
- (6) BUA Grue
- (7) BUA Hamar
- (8) BUA Hurdal
- (9) BUA Jevnaker
- (10) BUA Kongsvinger
- (11) BUA Lillehammer
- (12) BUA Lunner (Hadeland)
- (13) BUA Valdres
- (14) BUA Vinstra
- (15) Ringebu hjelpemiddelsentral
- (16) BUA Ringsaker
- (17) BUA Stange
- (18) Søndre Land Utstyrsplassen
- (19) BUA Bagn
- (20) BUA Sør-Odal
- (21) BUA Tolga
- (22) BUA Nordre Land
- (23) BUA Tynset
- (24) BUA Vang
- (25) BUA Vestre Slidre
- (26) BUA Våler
- (27) BUA Østre Toten

- (28) BUA Øyer
(29) BUA Åmot
(30) BUA Åsnes
(31) Annen sentral

HVIS «HVIS S20-2»-31. Du svarte «annen sentral». Hvilken sentral var dette?

HVIS S20-1. Hvilken utstyrssentral har du brukt? (flere svar mulig)

- (1) BUA Audnedal
(2) BUA Birkenes
(3) BUA Bygland
(4) BUA Farsund
(5) BUA Flekkefjord
(6) BUA Grimstad
(7) BUA Groos
(8) BUA Hægebostad
(9) BUA Kristiansand
(10) BUA Kristiansand selvbetjening
(11) BUA Kvinesdal
(12) BUA Lillesand
(13) BUA Lyngdal
(14) BUA Mandal
(15) Evje og Hornnes
(16) Skattkammeret Arendal
(17) Annen sentral

HVIS «HVIS S20-1»-17. Du svarte «annen sentral». Hvilken sentral var dette?

S21. Oppgi ditt postnummer (fire siffer)

S22. Er det noe annet du ønsker å fortelle oss eller gi oss tilbakemelding på? Da kan du benytte feltet under. (Hvis ikke kan du trykke deg videre).

S23. For å delta i trekningen av premier, oppgi epostadresse eller telefonnummer under

---

Vinnerne vil bli kontaktet innen utgangen av juni 2022.

S24. Tusen takk for din besvarelse!

Vedlegg

Spørreskjema til låntakere (engelsk versjon)

S1. Consent

- (1) I confirm that I am over 18 years of age, and agree to participate in the survey
(2) I do not want to participate / I am under 18 years old → RUTES TIL S. S24

S2. During the last year, how many times have you borrowed from an equipment center?

- (1) Once
(2) 2-3 times
(3) 3-5 times
(4) 6-10 times
(5) 11 times or more
(6) I have not borrowed in the last year

S3. Why do you use an equipment center? (more answers possible)

- (1) Because I want to buy less for environmental reasons
(2) Because I can not afford to buy my own equipment
(3) Because I want to try out the equipment before I possibly buy equipment myself
(4) Because our equipment has become too small, and I have not been able to buy new
(5) I / we use an equipment center for other reasons

HVIS S3-5. You replied that you use an equipment center for other reasons. Please describe why you use an equipment center.

S4. What does it mean for you / your household to be able to borrow from the equipment center?

Decide on the statements below

I / my family buys less because we borrow equipment at the equipment center

- (6) Strongly disagree (1)
 (13) Partially disagree (2)
 (8) Neither or (3)
 (9) Partially Agree (4)
 (10) Strongly agree (5)

The equipment center makes it easier to try out new activities

- (6) Strongly disagree (1)
 (13) Partially disagree (2)
 (8) Neither or (3)
 (9) Partially Agree (4)
 (10) Strongly agree (5)

I / my family are more physically active because we can borrow equipment at the equipment center

- (6) Strongly disagree (1)
 (13) Partially disagree (2)
 (8) Neither or (3)
 (9) Partially Agree (4)
 (10) Strongly agree (5)

I / my family get the opportunity to participate in activities because we can borrow equipment at the equipment center

- (6) Strongly disagree (1)
 (13) Partially disagree (2)
 (8) Neither or (3)
 (9) Partially Agree (4)
 (10) Strongly agree (5)

In my family, children / young people can participate in organized leisure activities because we can borrow equipment at the equipment center

- (1) Strongly disagree (1)
 (2) Partially disagree (2)
 (3) Neither or (3)
 (4) Partially Agree (4)
 (5) Strongly agree (5)
 (6) Not relevant / no children or youths in the household

S5. How do you perceive the purpose of the equipment center?

	Strongly disagree (1)	Partially disagree (2)	Neither or (3)	Partially agree (4)	Strongly agree (5)
The purpose is reduced environmental impact through less consumption (because you borrow instead of buy)	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
The purpose is that people who do not have the equipment available themselves can participate in activity	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
The purpose is that children and young people who grow up in low-income families can participate in activities	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
The purpose is that children, young people and families with a minority background can participate in activities	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
The purpose is to make it easier for people to try out new activities	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
The purpose is to contribute to more people being physically active	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

About the use of the equipment center

S6. Equipment centers have various offers. What kind of offer has your household used? (more answers possible)

- (1) Equipment loans
- (2) Training in the use of equipment
- (3) Courses in sports, outdoor activities, first aid, or similar
- (4) Participation in individual events
- (5) Leisure activity/activities for children and young people
- (6) Camp school, summer school or holiday offer
- (7) We have given away clothes and equipment to low-income families
- (8) We have received (not borrowed) clothes and equipment
- (9) Other

HVIS S6-9. You answered "other". Please describe:

S7. What offers do you want your equipment center to have? (more answers possible)

- (10) Training in the use of equipment
- (11) Courses in sports, outdoor activities, first aid, or similar
- (12) Individual events
- (13) Leisure activity/activities for children and young people
- (14) Camp school, summer school or holiday offer
- (15) Opportunity to provide used clothing and equipment to low-income families
- (16) Opportunity to get (not borrow) used clothes and equipment that others have handed in
- (17) Other

HVIS S7-17. You answered "other". Please describe:

S8. Decide on the statements below:

	Strongly disagree (1)	Partially disagree (2)	Neither or (3)	Partially agree (4)	Strongly agree (5)
It is easy to get to the equipment center	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
It is easy to borrow from the equipment center	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
At the equipment center, I get the help I need so that I can borrow the right equipment	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
My equipment center has opening hours that suit me	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
It is embarrassing to borrow from the equipment center	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
The equipment center has equipment for the activities I want to do	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
The equipment center has equipment in the sizes I want	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

S9. When is it best for you / your family to borrow equipment at the equipment center? (more answers possible)

- (6) During the day on weekdays
- (7) In the afternoons on weekdays
- (8) In the evening on weekdays
- (9) On weekends
- (10) During the school holidays (autumn holidays, winter holidays, Easter holidays, summer holidays)
- (11) Other time

HVIS S9-11. You answered "other time". Please describe:

S10. In your opinion, what can make more people use your local equipment center? (more answers possible)

- (10) Better opening hours in the afternoon / evening
- (11) Better opening hours during holidays
- (12) Open several days during a normal week
- (13) Other physical location
- (14) Better marketing / advertising for the offer
- (15) Overview of the equipment online
- (16) Possibility to reserve equipment online in advance
- (17) Opportunity to borrow for a longer period of time
- (18) Better opportunity to influence the equipment offer at the equipment center (for example, wish for new/other kinds of equipment)
- (19) Information about the equipment center in several languages
- (20) Other

HVIS S10-20. You answered "Other". Please describe:

HVIS S10-13. You answered “other physical location”. Please describe:

Background information

S11. Gender

- (6) Female
(4) Male
(5) Other / do not want to answer

S12. What year are you born? (Type the year below, four digits)

S13. Have you, or one of your parents, immigrated to Norway?

- (4) No
(1) I have immigrated to Norway
(2) One of my parents has immigrated to Norway
(3) Both my parents have immigrated to Norway

S14. You replied that you have immigrated to Norway. How long have you lived in Norway?

- (1) Less than 2 years
(2) 2-5 years
(3) 6-10 years
(4) More than 10 years

S15. Check the statement that best describes your household

- (1) Living alone
(2) Couple
(3) Parents with children
(4) Single parent with children
(5) Shared accomodation (“bofellesskap”)
(6) Other

S16. In your household, who carries out equipment loans? (more answers possible)

- (1) Children / youth 0-17 years
- (2) Young adults 18-29 years
- (3) Adults 30-65 years
- (4) Adults 66+

S17. Who uses the equipment you borrow? (more answers possible)

- (1) Children / youth 0-17 years
- (2) Young adults 18-29 years
- (3) Adults 30-65 years
- (4) Adults 66+

S18. In a typical week, do you do engage in vigorous-intensity physical activity for 75 minutes or more? The activity does not have to be performed all in one time - all activity counts.

(Vigorous-intensity physical activity is physical activity that makes you breathe much more than usual).

- (1) Yes
- (2) No

S19. In a typical week, do you engage in moderate-intensity or vigorous-intensity physical activity for 2.5 hours or more? The activity does not have to be performed all in one time - all activity counts.

(Moderate-intensity physical activity is physical activity that makes you breathe a little more than usual. Vigorous-intensity physical activity is physical activity that makes you breathe much more than usual).

- (1) Yes
- (2) No

S20. What is your highest completed education?

- (1) Primary and lower secondary education (years 1-10)
- (2) Higher education (General subject, vocational school or other)
- (3) Vocational education after upper secondary school or vocational school
- (4) University /college education bachelor level / cand. mag. or lower
- (5) University/college education, master's degree or higher
- (6) Do not know/will not answer

S21. What is the household's/family's total gross annual income (before tax)?

- (1) Under 200,000 NOK
- (2) 200,000 - 399,999 NOK
- (3) 400,000 - 599,999 NOK
- (4) 600,000 - 799,999 NOK
- (5) 800,000 - 999,999 NOK
- (6) 1,000,000 - 1,199,999 NOK
- (7) 1,200,000 - 1,399,999 NOK
- (8) 1,400,000 NOK or more
- (9) Do not want to answer

S22. Which county do you live in?

- (1) Agder
- (2) Innlandet
- (3) Møre- og Romsdal
- (4) Nordland / Nordlândia
- (5) Oslo
- (6) Rogaland
- (7) Troms og Finnmark / Romsa ja Finnmárku /Tromssa ja Finmarkk
- (8) Trøndelag / Trööndelage
- (9) Vestfold og Telemark
- (10) Vestland
- (11) Viken

HVIS S22-6. Which municipality do you live in?

- (1) Bjerkreim
- (2) Bokn
- (3) Eigersund
- (4) Gjesdal
- (5) Haugesund
- (6) Hjelmeland
- (7) Hå
- (8) Karmøy
- (9) Klepp
- (10) Kvitsøy
- (11) Lund
- (12) Randaberg
- (13) Sandnes
- (14) Sauda
- (15) Sokndal
- (16) Sola

- (17) Stavanger
- (18) Strand
- (19) Suldal
- (20) Time
- (21) Tysvær
- (22) Utsira
- (23) Vindafjord

HVIS S22-3. Which municipality do you live in?

- (1) Aukra
- (2) Aure
- (3) Averøy
- (4) Fjord
- (5) Giske
- (6) Gjemnes
- (7) Hareid
- (8) Herøy
- (9) Hustadvika
- (10) Kristiansund
- (11) Molde
- (12) Rauma
- (13) Sande
- (14) Smøla
- (15) Stranda
- (16) Sula
- (17) Sunndal
- (18) Surnadal
- (19) Sykkylven
- (20) Tingvoll
- (21) Ulstein
- (22) Vanylven
- (23) Vestnes
- (24) Volda
- (25) Ørsta
- (26) Ålesund

HVIS S22-4. Which municipality do you live in?

- (1) Alstahaug
- (2) Andøy
- (3) Beiarn
- (4) Bindal
- (5) Bodø
- (6) Brønnøy

- (7) Bø
- (8) Dønna
- (9) Evenes / Evenášši
- (10) Fauske / Fuosko
- (11) Flakstad
- (12) Gildeskål
- (13) Grane
- (14) Hamarøy / Hábmer
- (15) Hadsel
- (41) Hattfjelldal / Aarborte
- (16) Hemnes
- (17) Herøy
- (18) Leirfjord
- (19) Lurøy
- (20) Lødingen
- (21) Meløy
- (22) Moskenes
- (23) Narvik
- (24) Nesna
- (25) Rana
- (26) Rødøy
- (27) Røst
- (28) Saltdal
- (29) Sortland / Suortá
- (30) Steigen
- (31) Sømna
- (32) Sørfold
- (33) Træna
- (34) Vefsn
- (35) Vega
- (36) Vestvågøy
- (37) Vevelstad
- (38) Vevelstad
- (39) Vågan
- (40) Øksnes

HVIS S22-2. Which municipality do you live in?

- (1) Alvdal
- (2) Dovre
- (3) Eidskog
- (4) Elverum
- (5) Engerdal
- (6) Etnedal
- (7) Folldal

- (8) Gausdal
- (9) Gjøvik
- (10) Gran
- (11) Grue
- (12) Hamar
- (13) Kongsvinger
- (14) Lesja
- (15) Lillehammer
- (16) Lom
- (17) Løten
- (18) Nord-Aurdal
- (19) Nord-Fron
- (20) Nord-Odal
- (21) Nordre Land
- (22) Os
- (23) Rendalen
- (24) Ringebu
- (25) Ringsaker
- (26) Sel
- (27) Skjåk
- (28) Stange
- (29) Stor-Elvdal
- (30) Søndre Land
- (31) Sør-Aurdal
- (32) Sør-Fron
- (33) Sør-Odal
- (34) Tolga
- (35) Trysil
- (36) Tynset
- (37) Vang
- (38) Vestre Slidre
- (39) Vestre Toten
- (40) Vågå
- (41) Våler
- (42) Østre Toten
- (43) Øyer
- (44) Øystre Slidr
- (45) Åmot
- (46) Åsnes

HVIS S22-11. Which municipality do you live in?

- (1) Aremark
- (2) Asker
- (3) Aurskog-Hølan

-
- (4) Bærum
  - (5) Drammen
  - (6) Eidsvoll
  - (7) Enebakk
  - (8) Flesberg
  - (9) Flå
  - (10) Fredrikstad
  - (11) Frogn
  - (12) Gjerdrum
  - (13) Gol
  - (14) Halden
  - (15) Hemsedal
  - (16) Hol
  - (17) Hole
  - (18) Hurdal
  - (19) Hvaler
  - (20) Indre Østfold
  - (21) Jevnaker
  - (22) Kongsberg
  - (23) Krødsherad
  - (24) Lier
  - (25) Lillestrøm
  - (26) Lunner
  - (27) Lørenskog
  - (28) Marker
  - (29) Modum
  - (30) Moss
  - (31) Nannestad
  - (32) Nes
  - (33) Nesbyen
  - (34) Nesodden
  - (35) Nittedal
  - (36) Nordre Follo
  - (37) Nore og Uvdal
  - (38) Rakkestad
  - (39) Ringerike
  - (40) Rollag
  - (41) Rælingen
  - (42) Råde
  - (43) Sarpsborg
  - (44) Sigdal
  - (45) Skiptvet
  - (46) Ullensaker
  - (47) Vestby
  - (48) Våler

- (49) Øvre Eiker
- (50) Ål
- (51) Ås

HVIS S22-9. Which municipality do you live in?

- (1) Bamble
- (2) Drangedal
- (3) Fyresdal
- (4) Færder
- (5) Hjørtedal
- (6) Holmestrand
- (7) Horten
- (8) Kragerø
- (9) Kviteseid
- (10) Larvik
- (11) Midt-Telemark
- (12) Nissedal
- (13) Nome
- (14) Notodden
- (15) Porsgrunn
- (16) Sandefjord
- (17) Seljord
- (18) Siljan
- (19) Skien
- (20) Tinn
- (21) Tokke
- (22) Tønsberg
- (23) Vinje

HVIS S22-1. Which municipality do you live in?

- (1) Arendal
- (2) Birkenes
- (3) Bygland
- (4) Bykle
- (5) Evje og Hornnes
- (6) Farsund
- (7) Flekkefjord
- (8) Froland
- (9) Gjerstad
- (10) Grimstad
- (11) Hægebostad
- (12) Iveland
- (13) Kristiansand
- (14) Kvinesdal

- (15) Lillesand
- (16) Lindesnes
- (17) Lyngdal
- (18) Risør
- (19) Sirdal
- (20) Tvedestrand
- (21) Valle
- (22) Vegårshei
- (23) Vennesla
- (24) Åmli
- (25) Åseral

HVIS S22-10. Which municipality do you live in?

- (1) Alver
- (2) Askvoll
- (3) Askøy
- (4) Aurland
- (5) Austevoll
- (6) Austrheim
- (7) Bergen
- (8) Bjørnafjorden
- (9) Bremanger
- (10) Bømlo
- (11) Eidfjord
- (12) Etne
- (13) Fedje
- (14) Fitjar
- (15) Fjaler
- (16) Gloppen
- (17) Gulen
- (18) Hyllestad
- (19) Høyanger
- (20) Kinn
- (21) Kvam
- (22) Kvinnherad
- (23) Luster
- (24) Lærdal
- (25) Masfjorden
- (26) Modalen
- (27) Osterøy
- (28) Samnanger
- (29) Sogndal
- (30) Solund
- (31) Stad

- (32) Stord
- (33) Stryn
- (34) Sunnfjord
- (35) Sveio
- (36) Tysnes
- (37) Ullensvang
- (38) Ulvik
- (39) Vaksdal
- (40) Vik
- (41) Voss
- (42) Øygarden
- (43) Årdal

HVIS S22-8. Which municipality do you live in?

- (1) Flatanger
- (2) Frosta
- (3) Frøya
- (4) Grong
- (5) Heim
- (6) Hitra
- (7) Holtålen
- (8) Høylandet
- (9) Inderøy
- (10) Indre Fosen
- (11) Leka
- (12) Levanger
- (13) Lierne
- (14) Malvik
- (15) Melhus
- (16) Meråker
- (17) Midtre Gauldal
- (18) Namsos / Nåavmesjenjaelmie
- (19) Namsskogan
- (20) Nærøysund
- (21) Oppdal
- (22) Orkland
- (23) Osen
- (24) Overhalla
- (25) Rennebu
- (26) Rindal
- (27) Røros
- (28) Røyrvik / Raarvihke
- (29) Selbu
- (30) Skaun

- (31) Snåsa / Snåase
- (32) Steinkjer
- (33) Stjørdal
- (34) Trondheim
- (35) Tydal
- (36) Verdal
- (37) Ørland
- (38) Åfjord

HVIS S22-7. Which municipality do you live in?

- (1) Alta
- (2) Balsfjord
- (3) Bardu
- (4) Berlevåg
- (5) Båtsfjord
- (6) Tana / Deatnu
- (7) Dyrøy
- (8) Kåfjord / Gáivuotna
- (9) Gamvik
- (10) Gratangen
- (11) Guovdageaidnu
- (12) Hammerfest / Hámmerfeastta suohkan
- (13) Harstad / Hárstták
- (14) Hasvik
- (15) Ibestad
- (16) Karasjok / Kárášjohka
- (17) Karlsøy
- (18) Kvæfjord
- (19) Kvænangen
- (20) Lebesby
- (21) Lavangen / Loabák
- (22) Loppa
- (23) Lyngen
- (24) Målselv
- (25) Måsøy
- (26) Nordkapp
- (27) Nordreisa / Ráisa
- (28) Porsanger / Porsángu
- (29) Salangen
- (30) Senja
- (31) Skjervøy
- (32) Storfjord / Omasvuona
- (33) Sør-Varanger
- (34) Sørreisa

- (35) Tjeldsund / Dielddanuorri
- (36) Tromsø
- (37) Nesseby / Unjárga
- (38) Vadsø
- (39) Vardø

HVIS S22-11. Which equipment center have you used? (more answers possible)

- (1) BUA Borgen
- (2) BUA Heggedal
- (3) BUA Hurum
- (4) BUA Bærum
- (5) Skattkammeret Rykkinn
- (6) BUA Svelvik
- (7) Down Under
- (8) Skattkammeret Drammen
- (9) Skattkammeret Fredrikstad
- (10) BUA Drøbak
- (11) BUA Gol
- (12) BUA Hemsedal
- (13) BUA Hol
- (14) BUA Hole
- (15) BUA Hvaler
- (16) BUA Trøgstad
- (17) BUA Trøgstad selvbetjening
- (18) Skattkammeret Eidsberg (Mysen)
- (19) BUA Eiksetra selvbetjent
- (20) BUA Lier
- (21) BUA Tranby
- (22) Utstyrssentralen Lillestrøm
- (23) BUA Lørenskog
- (24) BUA Modum
- (25) Skattkammeret Moss
- (26) BUA Nannestad
- (27) BUA Nes
- (28) BUA Nesodden
- (29) BUA Nittedal
- (30) BUA Nore og Uvdal
- (31) BUA Ringerike
- (32) BUA Rollag
- (33) BUA Rælingen
- (34) Skattkammeret Sarpsborg
- (35) BUA Ullensaker
- (36) Other utstyrssentral (equipment center)

**HVIS “HVIS S2211”-36. You answered “Other equipment center”.
Which equipment centre was this?**

HVIS S22-10. Which equipment center have you used? (more answers possible)

- (1) BUA Frekhaug (Meland)
- (2) BUA Frekhaug (Meland)
- (3) BUA Askvoll
- (4) BUA Askøy
- (5) BUA Herdla Selvbetjening
- (6) BUA Austevoll selvbetjening
- (7) BUA Hjellevstad
- (8) BUA Melkeklassen
- (9) BUA Vestkanten
- (10) BUA Åstveit
- (11) Skattkammeret Bergen
- (12) BUA Bjørnafjorden
- (13) BUA Bremanger
- (14) BUA Bømlo
- (15) BUA Fjaler
- (16) BUA Gløppen
- (17) BUA Gulen
- (18) BUA Høyanger
- (19) BUA Florø
- (20) BUA Måløy
- (21) BUA Kvinnherad
- (22) BUA Eid
- (23) BUA Selje
- (24) Skattkammeret Odda
- (25) BUA Solund
- (26) BUA Stord
- (27) BUA Stryn
- (28) BUA Sunnfjord
- (29) Skattkammeret Sveio
- (30) BUA Tysnes
- (31) BUA Vaksdal
- (32) Skattkammeret Voss
- (33) BUA Øygarden
- (34) Other utstyrssentral (equipment center)

HVIS “HVIS S22-10”-34. You answered “Other equipment center”. Which equipment centre was this?

HVIS S22-9. Which equipment center have you used? (more answers possible)

- (1) BUA Færder
- (2) BUA Holmestrand
- (3) BUA Horten
- (4) BUA Larvik
- (5) BUA Bø
- (6) BUA Notodden
- (7) BUA Andebu
- (8) BUA Sandefjord
- (9) Skattkammeret Stokke
- (10) Skattkammeret Tønsberg
- (11) Other utstyrssentral (equipment center)

HVIS “HVIS S22-9”-11. You answered “Other equipment center”. Which equipment centre was this?

HVIS S22-8. Which equipment center have you used? (more answers possible)

- (1) BUA Inderøy
- (2) BUA Levanger
- (3) BUA Malvik
- (4) BUA Meldal
- (5) BUA Meråker
- (6) BUA Namsos
- (7) BUA Nærøysund
- (8) BUA Oppdal
- (9) Skattkammeret Orkanger
- (10) Røros Kommune
- (11) BUA Selbu
- (12) BUA Snåsa
- (13) BUA Steinkjer
- (14) BUA Stjørdal
- (15) BUA Klæbu
- (16) BUA Leangen
- (17) BUA Verdal
- (18) Other utstyrssentral (equipment center)

HVIS “HVIS S22-8”-18. You answered “Other equipment center”. Which equipment centre was this?

HVIS S22-7. Which equipment center have you used? (more answers possible)

- (1) BUA Evenes
- (2) Harstad Studentsamskipnad
- (3) Turbua Harstad
- (4) Skattkammeret Kirkenes
- (5) Turbo
- (6) Other utstyrssentral (equipment center)

HVIS “HVIS S22-7”-6. ”You answered “Other equipment center”. Which equipment centre was this?

HVIS S22-6. Which equipment center have you used? (more answers possible)

- (1) Skattkammeret Haugesund
- (2) Skattkammeret Karmøy
- (3) Other utstyrssentral (equipment center)

HVIS “HVIS S22-6”-3. You answered “Other equipment center”. Which equipment centre was this?

HVIS S22-5. Which equipment center have you used? (more answers possible)

- (1) BUA Løkka
- (2) BUA Løren
- (3) BUA Filipstad
- (4) BUA Mortensrud
- (5) BUA Voldsløkka
- (6) BUA Furuset
- (7) BUA Bjerke
- (8) BUA Nordre Aker
- (9) FRIGO
- (10) BUA Nordstrand
- (11) BUA Sagene
- (12) Skattkammeret Frogner

- (13) Skattkammeret St. Hanshaugen
- (14) BUA Stovner
- (15) BUA Ullern
- (16) BUA Hovseter
- (17) BUA Østensjø
- (18) Other utstyrssentral (equipment center)

HVIS “HVIS S22-5”-18. You answered “Other equipment center”. Which equipment centre was this?

HVIS S22-4. Which equipment center have you used? (more answers possible)

- (1) BUA Alstahaug
- (2) BUA Andøy
- (3) BUA Bodø
- (4) Skattkammeret Bodø
- (5) BUA Brønnøy
- (6) BUA Gildeskål
- (7) BUA Hadsel
- (8) BUA Hamarøy
- (9) BUA Hattfjelldal
- (10) BUA Narvik
- (11) BUA Narvik
- (12) BUA Rana
- (13) BUA Saltdal
- (14) BUA Steigen
- (15) BUA Vefsn
- (16) BUA Vestvågøy
- (17) BUA Vågan
- (18) BUA Øksnes
- (19) Other utstyrssentral (equipment center)

HVIS “HVIS S22-4”-19. You answered “Other equipment center”. Which equipment centre was this?

HVIS S22-3. Which equipment center have you used? (more answers possible)

- (1) BUA Aukra
- (2) BUA Herøy (M&R)
- (3) BUA Kristiansund

- (4) BUA Hustadvika
- (5) BUA Molde
- (6) BUA Ulstein
- (7) BUA Vanylven
- (8) BUA Volda
- (9) Skattkammeret Ålesund
- (10) Other utstyrssentral (equipment center)

**HVIS “HVIS S22-3”-10. You answered “Other equipment center”.
Which equipment centre was this?**

HVIS S22-2. Which equipment center have you used? (more answers possible)

- (1) BUA Eidskog
- (2) BUA Etnedal
- (3) BUA Folldal
- (4) BUA Gjøvik
- (5) BUA Gran (Hadeland)
- (6) BUA Grue
- (7) BUA Hamar
- (8) BUA Hurdal
- (9) BUA Jevnaker
- (10) BUA Kongsvinger
- (11) BUA Lillehammer
- (12) BUA Lunner (Hadeland)
- (13) BUA Valdres
- (14) BUA Vinstra
- (15) Ringebu hjelpemiddelsentral
- (16) BUA Ringsaker
- (17) BUA Stange
- (18) Søndre Land Utstyrsplassen
- (19) BUA Bagn
- (20) BUA Sør-Odal
- (21) BUA Tolga
- (22) BUA Nordre Land
- (23) BUA Tynset
- (24) BUA Vang
- (25) BUA Vestre Slidre
- (26) BUA Våler
- (27) BUA Østre Toten
- (28) BUA Øyer
- (29) BUA Åmot
- (30) BUA Åsnes

(31) Other utstyrssentral (equipment center)

HVIS “HVIS S22-2”-31. You answered “Other equipment center”. Which equipment centre was this?

HVIS S22-1. Which equipment center have you used? (more answers possible)

- (1) BUA Audnedal
- (2) BUA Birkenes
- (3) BUA Bygland
- (4) BUA Farsund
- (5) BUA Flekkefjord
- (6) BUA Grimstad
- (7) BUA Groos
- (8) BUA Hægebostad
- (9) BUA Kristiansand
- (10) BUA Kristiansand selvbetjening
- (11) BUA Kvinesdal
- (12) BUA Lillesand
- (13) BUA Lyngdal
- (14) BUA Mandal
- (15) Evje og Hornnes
- (16) Skattkammeret Arendal
- (17) Other utstyrssentral (equipment center)

HVIS “HVIS S22-1”-1. You answered “Other equipment center”. Which equipment centre was this?

S23. Type your postcode (four digits)

S24. Is there anything else you would like to tell us, or give us feedback on? Then you can use the field below. (If not, press “next”).

S25. To participate in the prize draw, please enter your email address or phone number below

---

The winners will be contacted by the end of June 2022.

Thank you very much for your answer

Vedlegg

Intervjuguide til låntakere

---

1. Hvor fikk du/dere informasjon om muligheten til å låne ved utstyrssentralen?
2. Hvor lenge har du/dere brukt denne utstyrssentralen?
3. Hvor ofte bruker du/dere denne utstyrssentralen?
4. Hvordan opplever du utstyrssentralens tilbud?
5. Hvorfor bruker du utstyrssentralen?
6. Hvilke hindringer finnes det for å ta utstyrslånesentralen i bruk?
7. Hva kan gjøre at utstyrssentralen skal bli mer tilgjengelig?
8. Hva tror du kreves for at utstyrssentralen skal bli benyttet av enda flere?
9. Hva bruker du utstyret til?
10. Har lån ved utstyrssentralen bidradd til at du/dere har deltatt i aktiviteter du/dere ellers ikke ville ha deltatt på?
11. Har lån ved utstyrssentralen medvirket til at du/dere har unnlatt å kjøpe utstyr og dermed redusert deres forbruk?
12. Har lån ved utstyrssentralen bidradd til at du/dere har vært i mer fysisk aktivitet?
13. Før vi avslutter, er det noe vi ikke har snakket om som du ønsker å fortelle om din opplevelse av utstyrssentralens tilbud?

Vedlegg

Resultattabeller

Tabell A. Regresjonstabell over gjennomsnittlig bruk relatert til bakgrunnsvariabler

	Bakgrunns- karakteristika	Betydning av å låne ved utstyrssentral
Inntekt	0,968 (0,0197)	
Innvandringsbakgrunn	1,365*** (0,118)	
Utdanning	1,081** (0,0375)	
Alder	0,800*** (0,0294)	
Kjønn	1,212** (0,0934)	
Betydning: Kjøper mindre ^a		1,123*** (0,0474)
Betydning: Prøve nye aktiviteter ^b		0,959 (0,0513)
Betydning: Er mer fysisk aktiv ^c		1,559*** (0,0737)
Betydning: Får mulighet til å delta ^d		0,952 (0,0448)
Betydning: Barn/unge får deltatt i org fritidsaktivitet ^e		0,955 (0,0310)
Var(Konst[Postnr])	1,315*** (0,0955)	1,396*** (0,112)
Konstant	0,811 (0,169)	0,0804*** (0,0195)
Observasjoner	4,036	4,140
Antall grupper	1,256	1,260

^aJeg/min familie kjøper mindre fordi vi låner utstyr ved utstyrssentralen; ^bUtstyrssentralen gjør det lettere å prøve ut nye aktiviteter; ^cJeg/min familie er mer fysisk aktive fordi vi kan låne utstyr ved utstyrssentralen; ^dJeg/min familie får mulighet til å delta i aktivitet fordi vi kan låne utstyr ved utstyrssentralen; ^e I min familie kan barn/unge delta i organisert fritidsaktivitet fordi vi kan låne utstyr ved utstyrssentralen. Standard error (SE) i parentes. *p < 0,1; **p < 0,05; ***p < 0,01

Tabell B. Regresjonstabell over begrunnelser for bruk

	Begrunnelser for å låne			Utstyret vi har er blitt for lite, og jeg har ikke fått kjøpt nytt
	Jeg vil kjøpe mindre av miljøhensyn	Jeg ikke har råd til å kjøpe eget utstyr	Jeg vil prøve ut utstyret før jeg evt. kjøper utstyr selv	
Inntekt	1,162*** (0,0436)	0,660*** (0,0261)	1,181*** (0,0391)	1,291*** (0,0510)
Innvandringsbakgrunn	0,691** (0,103)	1,262 (0,181)	1,217 (0,162)	0,708** (0,114)
Utdanning	1,532*** (0,0971)	0,897* (0,0538)	1,007 (0,0555)	0,927 (0,0602)
Alder	0,918 (0,0632)	0,708*** (0,0495)	0,771*** (0,0487)	1,033 (0,0769)
Kjønn	1,028 (0,142)	0,851 (0,115)	0,941 (0,116)	0,919 (0,132)
Var(Kons[Postnr])	1,651** (0,357)	1,120 (0,164)	1,061 (0,105)	1,546** (0,326)
Konstant	0,231*** (0,0897)	36,12*** (14,84)	1,530 (0,526)	0,159*** (0,0658)
Observasjoner	1,253	1,253	1,253	1,253
Antall grupper	627	627	627	627

Standard error (SE) i parentes. *p < 0,1; **p < 0,05; ***p < 0,01

Sammendrag

<i>Forfatter/Author</i>
Irina B. Erdvik, Helga Birgit Bjørnarå, Rune Ervik & Thomas Myksvoll
<i>Tittel/Title</i>
Kunnskap om virkning og drift av utstyrssentraler. Delrapport 2: Bruk og merverdi Knowledge of the effectiveness and operation of equipment centres. Report 2: Use and added value
<i>Sammendrag</i>
<p>Utstyrssentraler tilbyr gratis lån (eller i noen få tilfeller rimelig utleie) av utstyr til sport og friluftsliv. Offentlige dokumenter som omtaler utstyrssentralene, fremhever dem ofte som et lavterskeltilbud som kan bidra til å redusere de negative konsekvensene av å vokse opp i en lavinntektsfamilie (Erdvik et al., 2023). Formålet med rapporten er todelt. For det første undersøker vi hvem som bruker utstyrssentralene, hvorfor de brukes, og hvordan låntakerne opplever utstyrssentralenes formål. For det andre undersøker vi hvordan låntakerne opplever utstyrssentralenes merverdi i lokalsamfunnet. Rapporten baserer seg på data fra en spørreundersøkelse besvart av 8955 låntakere med en låneprofil i BUA-nettverket (tilsvarende en svarprosent på 19,4) og semistrukturerte en-til-en-intervjuer med 16 låntakere ved 6 utstyrssentraler i 5 kommuner.</p> <p>Undersøkelsen viser at låntakerne knytter flere formål til utstyrssentralene, og det er særlig stor enighet om at utstyrssentralenes formål er å bidra til at de som ikke har utstyr tilgjengelig og vokser opp i en lavinntekts- eller minoritetsfamilie, kan delta i aktivitet. Mens redusert miljøbelastning er det formålet færrest assosierer med utstyrssentralene, er miljøhensyn den vanligste begrunnelsen for å benytte seg av en utstyrssentral.</p> <p>Ved å være utformet som et universelt tilgjengelig tilbud balanserer utstyrssentralene mellom å treffe de som trenger det mest, og å oppleves mindre stigmatiserende gjennom å være universelt tilgjengelige for alle deler av befolkningen. Totalt sett fremstår tilgjengeligheten som god og bruksterskelen som lav. Inntrykket fra intervjumaterialet er at «alle» er mulige lånere ved utstyrssentralene, og når spørreundersøkelsen også viser at 95 prosent av respondentene ikke opplever at det er flaut å låne, taler dette for at tilbudet ikke virker stigmatiserende.</p> <p>Låntakere som er unge eller har minoritetsbakgrunn, bruker sentralene oftere enn andre. Utstyrssentralene er imidlertid gjenstand for sporadisk bruk, og den vanligste brukshyppigheten blant låntakerne i vår spørreundersøkelse er én til tre ganger i året, noe som også understøttes av intervjumaterialet. Med bakgrunn i dette – og i at et av utstyrssentralenes hovedmål er å redusere økonomiske barrierer for barn og unges deltakelse i fritidsaktivitet – er det viktig å fremheve at denne undersøkelsen ikke tilsier at utstyrssentralene vil bidra direkte til økt deltakelse i <i>organiserte, regelmessige</i> fritidsaktiviteter. Dette vil kreve kontinuerlig tilgang til utstyr snarere enn sporadisk lån. Imidlertid vil utstyrssentralene gi tilgang til utstyr man bruker en gang innimellom, og tilbudet vil dermed kunne bidra til at barn og unge får muligheten til å prøve ut aktiviteter som de kanskje ellers ikke hadde fått prøvd. Det kan ligge et uforløst potensial i å videreutvikle utstyrssentralene gjennom å se på organisering eller muligheter for samarbeid som</p>

også kan bidra til å understøtte den mer regelmessige, organiserte aktiviteten for barn og unge, i tråd med Fritidserklæringen.

Utstyrssentraler kan ha en merverdi knyttet til eksempelvis mer fysisk deltakelse og bedret folkehelse, miljømessig bærekraft og inkludering gjennom gratisprinsipp og universalisme. Låntakerne ønsker seg bred markedsføring, utvidede åpningstider og god tilgjengelighet i form av sentral plassering, kort reiseavstand, egnede åpningstider og tilstrekkelig utstyrstilbud. Informantene drøfter også mulighetene for at utstyrssentralene kan utformes som «mobile» enheter (lignende bokbåter og bokbusser) og samlokaliseres med andre funksjoner (som bibliotek eller skoler). Låntakerne ønsker også digitale løsninger for reservasjon og utlån. Slike løsninger bør imidlertid vurderes med varsomhet, da økt digitalisering kan tenkes å bidra til et digitalt utenforskap og økte forskjeller mellom låntakere, der gruppene som av ulike årsaker ikke kan utnytte de digitale mulighetene, vil havne bakerst i utlånskøen.

Emneord

Utstyrssentraler, Inkludering, Fysisk aktivitet, Barn, Unge, Fritidsaktivitet, Aktivitet, Barrierer, Virkemidler, BUA

Summary

Equipment centres offer free loans (or, in a few cases, reasonable rental) of sports and outdoor equipment. Policy documents that mention the equipment centres often highlight them as a low-threshold offer that can help reduce the negative consequences of growing up in a low-income family (Erdvik et al., 2023). The purpose of this report was twofold. First, we examine who uses the equipment centres, why the equipment centres are used, and how the borrowers perceive the purpose of the equipment centres. Second, we examine how the borrowers experience the equipment centres' added value in the local community. The report is based on data from a survey answered by 8,955 borrowers with a loan profile connected to the BUA network (equivalent to a response rate of 19.4 per cent) as well as semi-structured one-to-one interviews with 16 borrowers at 6 equipment centres located in 5 municipalities.

The survey shows that the borrowers relate several purposes to the equipment centres, and there is particularly strong agreement that the purpose is to help those who do not have equipment available and those who grow up in low-income or minority families so that they can participate in activities. While reduced environmental impact is the purpose the fewest respondents associate with the equipment centre, environmental concerns are the most common explanation for using an equipment centre.

Through the design as a universally available offer, the equipment centres balance between reaching those who need it most, and at the same time being perceived less stigmatizing through its universal availability to all parts of the population. Overall, accessibility and usage thresholds appear to be low. The impression from the interview material is that "everyone" is a possible borrower at the equipment centres, and when the survey also shows that 95 per cent of the respondents do not feel that it is embarrassing to borrow, this suggests that the offer does not seem stigmatizing.

Borrowers who are young and/or have a minority background use the equipment centres more often than others. However, the equipment centres are subject to sporadic use and the most common frequency of use among the borrowers in our survey is 1–3 times a year, which is also supported by the interview material. On this background – and based on one of the equipment centres' main goals being the reduction of financial barriers linked to children and young people's participation in leisure activities – it is important to emphasize that this survey does not imply that the equipment centres will contribute directly to increased participation in organized, regular leisure activities. This will require continuous access to equipment, rather than occasional borrowing. However, the equipment centres will give access to equipment that you use once in a while, and the offer will thus be able to contribute to children and young people getting the opportunity to try out activities that they might otherwise not have had the opportunity to do. There may be an unrealized potential in further developing the equipment centres by looking at organization or opportunities for collaboration that can also contribute to supporting the more regular, organized activities for children and young people, in accordance with the Leisure Declaration.

The equipment centres can have added values related to, for example, increased physical participation and further improved public health, environmental sustainability as well as inclusion

through the free principle and universalism. Our study shows that the borrowers want broad marketing, extended opening hours and good accessibility in the form of central location, short travel distance, suitable opening hours and sufficient equipment on offer. Further, the informants also discuss the possibilities that some equipment centres can be designed as "mobile" units (similar to book boats and book buses) and the possibility for co-location with other functions (such as libraries or schools). Borrowers also want digital solutions for reservations and lending. However, such solutions should be considered with caution, as increased digitization could contribute to a digital exclusion and increased differences between borrowers, where the groups who for various reasons cannot make use of the digital opportunities will end up at the back of the lending queue.

Index terms

Equipment centres, Inclusion, Physical activity, Children, Young people, Leisure activity, Activity, Barriers, Measures, BUA

Dette er andre delrapport fra forskningsprosjektet «Kunnskap om virkning og drift av utstyrssentraler», som tar for seg bruken av utstyrssentralene og hvilken merverdi de gir. Utstyrssentraler tilbyr gratis lån (eller i noen få tilfeller rimelig utleie) av utstyr til sport og friluftsliv. Selv om sentralene selv opererer med et bredt spekter av formål, fremheves utstyrssentraler i offentlige dokumenter som et lavterskeltilbud som kan bidra til å redusere de negative konsekvensene av å vokse opp i en lavinntektsfamilie (Erdvik mfl., 2023). Denne andre delrapporten gir innsikt i bruken av utstyrssentralene og utstyrssentralenes merverdi sett fra låntakernes perspektiv. Formålet med rapporten er todelt. For det første undersøker vi hvem som bruker utstyrssentralene, hvorfor de brukes, og hvordan låntakerne opplever utstyrssentralenes formål. For det andre undersøker vi hvordan låntakerne opplever utstyrssentralenes merverdi i lokalsamfunnet. Rapporten er basert på kvantitative data fra 8955 låntakere og data fra kvalitative intervjuer med 16 låntakere. Samlet sett gir rapporten informasjon om låntakerne ved utstyrssentralene og hvordan de opplever utstyrssentralenes tilbud, formål og merverdi. I tillegg gir den dypere innsikt i motiver, barrierer og muligheter for lån ved utstyrssentralene.

ISBN (digital): 978-82-7763-793-8
ISSN (digital): 1891-2176

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
c/o ISF
Munthes gate 31
Pb. 3233 Elisenberg
0208 Oslo

www.sivilsamfunn.no